EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 6.11.2025.
COM(2025) 668 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

2025. gada ES klimatrīcības progresa ziņojums

{SWD(2025) 347 final}

Saturs

1. Klimatrīcība: panākumi un problēmas 4
1.1. Klimata pārmaiņu ietekme un siltumnīcefekta gāzu emisijas: jaunākās tendences 4
1.2. Ceļā uz klimata mērķiem 9
1.3. Progress klimata rīcībpolitiku un tiesību aktu jomā 13
1.4. Progress dalībvalstīs 15
1.5. Sabiedriskā doma par klimata pārmaiņām 21
2. ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma 22
2.1. ES ETS noteiktā emisiju maksimālā robežvērtība 22
2.2. Emisiju tendences 23
2.3. Izsoļu ieņēmumi 24
2.4. Aviācija 25
2.5. Jūras transports 26
2.6. Ēkas, transports un mazā rūpniecība 27
3. Kopīgo centienu aptvertās emisijas 28
3.1. Kopīgu centienu mērķrādītāji 29
3.2. Kopīgo centienu mērķrādītāju sasniegšanā panāktais progress 30
3.3. Emisiju tendences pa gāzes veidiem 32
3.4. Autotransports 34
4. Zemes izmantošanas sektors 39
4.1. ZIZIMM mērķrādītājs 40
4.2. Progresa novērtēšana 41
4.3. Pasākumi zemes monitoringa pastiprināšanai 42
4.4. Saistītās iniciatīvas, kas attiecas uz lauksaimniecību un mežsaimniecību 43
4.5. Oglekļa piesaistes stimuli un ilgtspējīga prakse 43
5. Rūpnieciskā oglekļa pārvaldība 44
6. Klimatnoturība un pielāgošanās klimata pārmaiņām 46
6.1. Klimata apdraudējumi un ekonomiskie zaudējumi 46
6.2. ES rīcība klimatnoturības palielināšanai 49
6.3. Dalībvalstu progress klimatnoturības un pielāgošanās klimata pārmaiņām rīcībpolitiku un tiesību aktu jomā 51
6.4. Reģionālā un vietējā rīcība 53
7. Investīcijas klimatrīcībā 55

7.1. Investīciju vajadzības 55
7.2. Privātā sektora investīciju piesaiste 59
7.3. Finansējums no ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas 62
7.4. Klimata izdevumi ES budžetā 65
8. Starptautiskā klimatrīcība 71
8.1. Daudzpusēja iesaiste 71
8.2. Divpusēja iesaiste 74
8.3. Klimatfinansējums un starptautiskā sadarbība 76

Kāpēc mēs publicējam šo ziņojumu

Kā prasīts ES tiesību aktos, Eiropas Komisija uzrauga un novērtē progresu klimata mērķrādītāju sasniegšanā. Saskaņā ar Pārvaldības regulas 29. panta 1. un 5. punktu tai, sākot no 2021. gada, katru gadu līdz oktobra beigām ir jānovērtē progress un jāziņo par to. Šis klimatrīcības progresa ziņojums ir minētais novērtējums.

1. Klimatrīcība: panākumi un problēmas

Svarīgākās norises

- 2024. gadā Eiropa jau atkal piedzīvoja klimata pārmaiņu postošo ietekmi ar rekordaugstu temperatūru un ekstrēmiem laikapstākļu notikumiem, kas ietekmēja tūkstošiem cilvēku dzīvi, ekonomiku un spilgti parādīja steidzamo vajadzību pēc klimatrīcības.
- ES ir panākusi progresu, kopš 2023. gada samazinot siltumnīcefekta gāzu neto emisijas par 2,5 %.
- Tas nozīmē, ka ES varētu izdoties sasniegt savu 2030. gada mērķrādītāju, kas paredz samazināt emisijas par 55 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni, ja ES un dalībvalstis pilnībā īstenos pašreizējos un plānotos politikas pasākumus.
- ES un dalībvalstis arī pastiprina centienus klimatnoturības un pielāgošanās klimata pārmaiņām jomā.
- Eiropas iedzīvotāji turpina paust bažas par klimata pārmaiņām un stingri atbalstīt ES klimata mērķus un politiku.
- Globālās siltumnīcefekta gāzu emisijas 2024. gadā turpināja augt, sasniedzot 53,2 miljardus tonnu CO_2 ekvivalenta.

1.1. Klimata pārmaiņu ietekme un siltumnīcefekta gāzu emisijas: jaunākās tendences

2024. gads pasaules mērogā bija vissiltākais reģistrētais gads un pirmais gads, kurā vidējā temperatūra par vairāk nekā 1,5 °C pārsniedza pirmsindustriālā laikmeta līmeni[1]. Eiropa joprojām ir visstraujāk sasilstošā pasaules daļa, un 2024. gadā laikapstākļu tendencēs bija vērojams izteikts kontrasts starp austrumiem un rietumiem. Austrumeiropā lielākoties bija silts laiks un daudzkārt tika sasniegta rekordaugsta temperatūra, savukārt Rietumeiropā temperatūra bija mainīgāka un dažos mēnešos laiks bija vēsāks vai temperatūra bija tuva vidējai.

Klimata pārmaiņām pastiprinoties, 2024. gadā krasi palielinājās ekstrēmu laikapstākļu notikumu skaits, un tiem bija smaga un plaša ietekme[2]. Dienvidaustrumeiropa piedzīvoja visilgāko karstuma vilni, kāds tajā jebkad reģistrēts. Dabas ugunsgrēki skāra vairāk nekā 40 000 cilvēku. Jūlijā lielā ugunsgrēkā Atikas austrumu daļā (Grieķija) izdega aptuveni 110 km², un septembrī Portugālē īsā laikā izcēlās vairāki lieli dabas ugunsgrēki. Vasarā Bulgārijā un Rumānijā ugunsgrēku skaits pārsniedza vidējo. Tas bija arī viens no 10 mitrākajiem gadiem Rietumeiropā kopš 1950. gada. Vētras un plūdi skāra vairāk nekā 400 000 cilvēku, no kuriem vismaz 335 gāja bojā. Vētru virkne maijā izraisīja plašus plūdus Francijas austrumos,

[1] Pasaules Meteoroloģijas organizācija (PMO), *State of the Global Climate 2024*, 2025, https://wmo.int/publication-series/state-of-global-climate-2024.
[2] *Copernicus* klimata pārmaiņu uzraudzības pakalpojums (*C3S*) un Pasaules Meteoroloģijas organizācija (PMO), *European State of the Climate 2024*, 2025, https://climate.copernicus.eu/esotc/2024.

Vācijas rietumos, Beļģijā un Nīderlandē. Septembrī Centrāleiropu un Austrumeiropu šķērsoja vētra "Boriss", un oktobrī rekordlielas lietusgāzes Spānijas dienvidaustrumos izraisīja katastrofālus plūdus, kuros gāja bojā daudz cilvēku un kuri radīja smagus ekonomiskus zaudējumus. Ledāji visā Eiropā turpina kust, un Alpu ledāji ir vieni no pasaulē visstraujāk sarūkošajiem ledājiem.

Šie notikumi un prognozes skaidri parāda, ka ir steidzami vajadzīga pastāvīga, vērienīga un koordinēta klimatrīcība, lai samazinātu riskus, aizsargātu cilvēkus un ekonomiku un veidotu noturību pret aizvien augošo klimata pārmaiņu ietekmi.

Tiek prognozēts, ka tad, ja netiks veikti stingri klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās pasākumi, klimata pārmaiņu dēļ Eiropā, jo īpaši Vidusjūras reģionā un Austrumeiropā, pieaugs ar temperatūru saistītas nāves gadījumu skaits[3]. Tiek arī prognozēts, ka globālās temperatūras paaugstināšanās dēļ arvien lielāka iedzīvotāju daļa savā mūžā piedzīvos vēl nepieredzētus ekstrēmus klimatiskos apstākļus[4].

Emisiju tendences ES

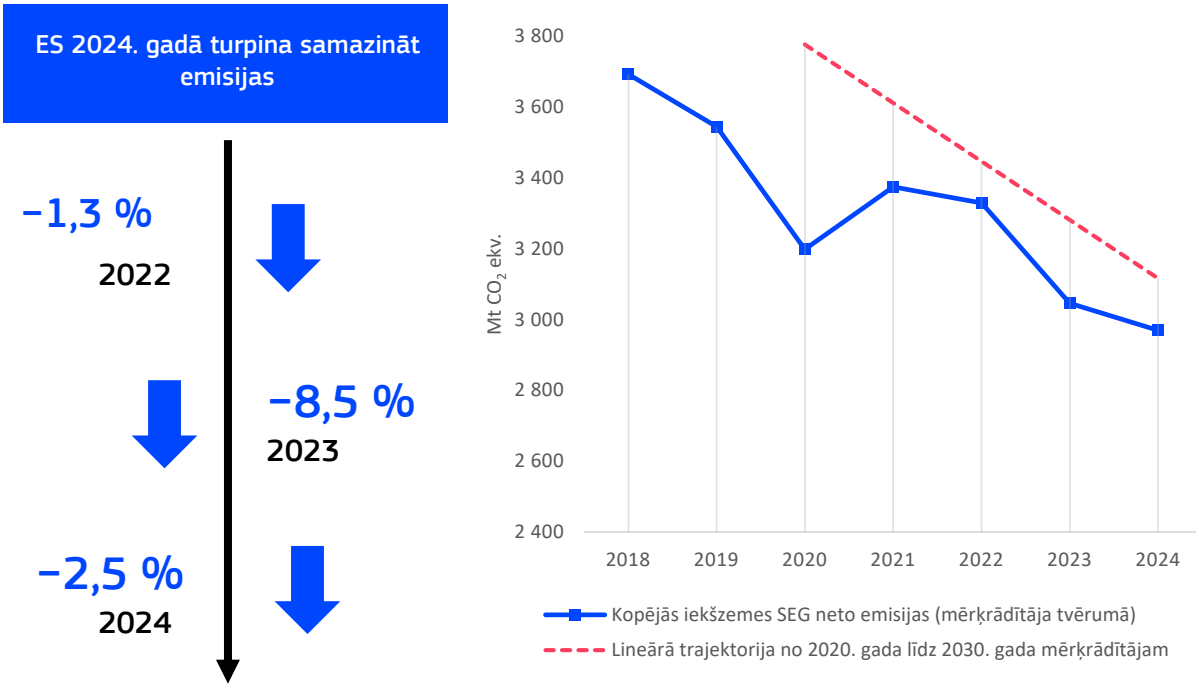
Provizoriskie dati par 2024. gadu liecina, ka Eiropas Savienībā siltumnīcefekta gāzu kopējās neto emisijas, ieskaitot starptautiskā jūras transporta un aviācijas emisijas, kas ir ES mērķrādītāja tvērumā, ir **samazinājušās par 2,5 % salīdzinājumā ar 2023. gadu**. Pēc 2023. gadā panāktā ārkārtējā krituma emisiju samazināšanās tendence turpinās. Emisijas bija par 37,2 % mazākas nekā 1990. gadā (jeb par 39 % mazākas, ja ņem vērā tikai iekšzemes neto emisijas), savukārt IKP bija par 71 % augstāks, kas nozīmē, ka ekonomikas izaugsme turpina atsaistīties no emisijām[5].

[3] Masselot u. c., "Estimating future heat-related and cold-related mortality under climate change, demographic and adaptation scenarios in 854 European cities", *Nature Medicine*, 2025, https://doi.org/10.1038/s41591-024-03452-2.

[4] Grant u. c., "Global emergence of unprecedented lifetime exposure to climate extremes", *Nature*, 2025, https://doi.org/10.1038/s41586-025-08907-1.

[5] Šajā ziņojumā norādītais 2024. gada emisiju rādītājs, kas atspoguļo kopējās emisiju izmaiņas attiecībā pret 1990. gada bāzlīniju, šķiet ļoti līdzīgs pagājušā gada Klimatrīcības progresa ziņojumā norādītajam rādītājam, kaut arī emisijas no 2023. līdz 2024. gadam ir samazinājušās par 2,5 %. Tā galvenais iemesls ir 2025. gadā veiktā ES SEG inventarizācijas datu pārskatīšana, kuras rezultātā 1990. gada neto emisiju bāzlīnija tika pazemināta (par aptuveni 15 Mt CO_2 ekv.) un pēdējo gadu neto emisiju apjoms tika palielināts (par līdz pat 60 Mt CO_2 ekv.) salīdzinājumā ar 2024. gada SEG inventarizācijas pārskatu, kas izmantots 2024. gada Klimatrīcības progresa ziņojumā. Šo izmaiņu galvenais iemesls ir ievērojamās vēsturisko ZIZIMM datu korekcijas, kas tika veiktas 2025. gada SEG inventarizācijas pārskatā (sīkāku informāciju sk. pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 3. nodaļas izcēlumā par SEG inventarizācijas datu pārskatīšanu, kas tika veikta 2025. gadā). Jāņem vērā, ka tad, ja par pamatu būtu izmantots iepriekšējais, 2024. gada, SEG inventarizācijas pārskats (t. i., tāpat kā pagājušā gada Klimatrīcības progresa ziņojumā), no 2023. līdz 2024. gadam panāktā samazinājuma rezultātā kopējās ES mērķrādītāja tvērumā ietilpstošās neto emisijas būtu par 38,5 % mazākas nekā 1990. gadā.

1. attēls. ES SEG neto emisijas (2018–2024)

Piezīme. Šo skaitļu pamatā ir jaunākais SEG emisiju inventarizācijas pārskats, kurā iekļautas ES dalībvalstu ziņotās aptuvenās vērtības par 2024. gadu. Starptautiskās aviācijas un jūras transporta darbību radītās emisijas, ko reglamentē ES tiesību akti, aplēš Eiropas Komisija (sk. pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 2. nodaļu).

Vislielākais emisiju samazinājums tika panākts **enerģētikas nozarē**, kurā emisijas salīdzinājumā ar 2023. gadu samazinājās par 8,6 % (jeb par 66 Mt CO_2 ekv.) (2. attēls). Būtisks faktors, kas veicināja šo kritumu, bija **elektroenerģijas nozare**, kurā elektroenerģijas ražošanas radītās emisijas samazinājās par 10,7 % salīdzinājumā ar 2023. gada līmeni[6]. To lielā mērā veicināja tas, ka no atjaunīgajiem energoresursiem saražotās elektroenerģijas apjoms pieauga par 8 %, bet kodolenerģijas izmantojums – par 5 %, savukārt gāzes izmantojums samazinājās par 8 %, bet ogļu izmantojums – par 12 %. Atjaunīgo energoresursu jomā ārkārtīgi pieauga saules enerģijas apjoms (par 19 %), bet hidroenerģijas apjoms palielinājās par 12 %[7]. No vēja saražotās elektroenerģijas apjoms palielinājās mērenāk – par aptuveni 2 %. Kopumā elektroenerģijas ražošanas apjoms 2024. gadā palielinājās par 2 %.

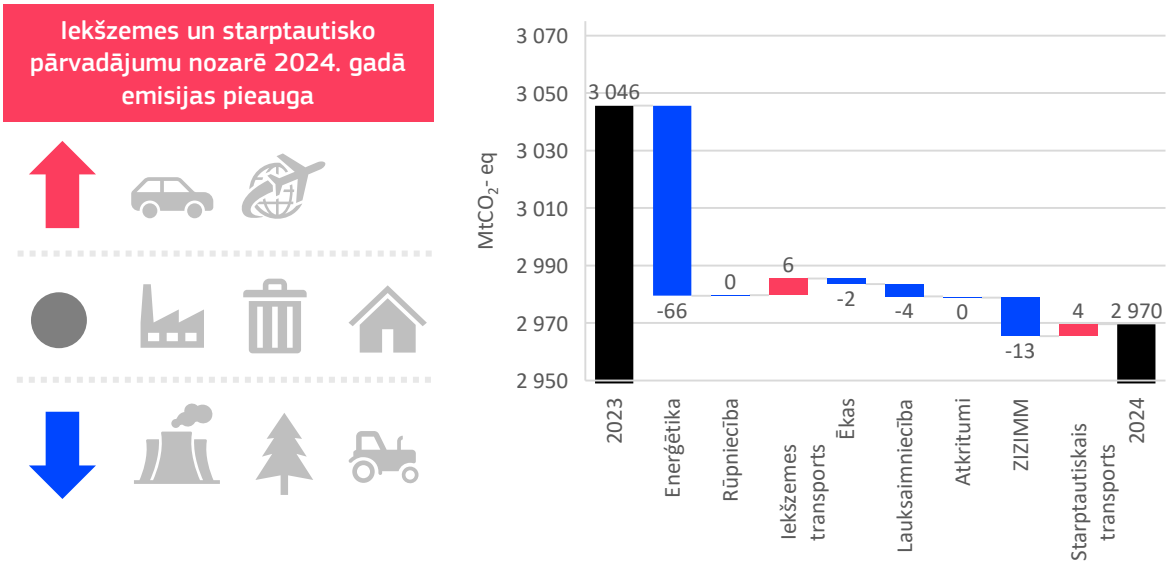
Visā visumā kopējās **rūpnieciskās emisijas** 2024. gadā bija aptuveni tādas pašas kā 2023. gadā. Rūpniecības nozarē ir divi galvenie emisijas avoti: kurināmā sadedzināšana siltumenerģijas, tvaika un elektroenerģijas ražošanai objektā un ar enerģiju nesaistīti rūpnieciskie procesi (piemēram, kalcinēšana cementa klinkera iegūšanai, kaļķu ražošana un metālu vai ķimikāliju ražošana). Kurināmā sadedzināšanas emisijas nedaudz palielinājās, proti, par 0,4 %, bet ar enerģiju nesaistītu procesu emisijas samazinājās par 0,5 %. Šīs izmaiņas atspoguļo

[6] Pamatojoties uz elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanas radītajām emisijām, kas ietilpst ES ETS (dati izgūti no Savienības reģistra 2025. gada 30. septembrī). Turklāt 2 % no šā samazinājuma rada nevis tirgus tendences, bet datu nekonsekvence, kas ietekmē sadalījumu starp elektroenerģijas ražošanas un rūpnieciskajām emisijām. Sīkāku informāciju sk. 2025. gada ziņojumā par oglekļa tirgu.
[7] Kā liecina *Eurostat* datu kopa "Net electricity generation by type of fuel - monthly data", [nrg_cb_pem].

mijiedarbību starp nozaru gada tendencēm, rūpniecības izlaides tendencēm (samazinājums par 2,6 % salīdzinājumā ar 2023. gadu[8]) un energoefektivitātes pieaugumu. Energoietilpīgo nozaru radītās emisijas kopumā saglabājās nemainīgas, lai gan situācija nozaru starpā atšķīrās. Piemēram, emisijas no rūpnieciskajiem procesiem ķīmiskās rūpniecības nozarē palielinājās par 8,2 %, savukārt minerālu, arī cementa, nozarē emisijas samazinājās par 2,5 %, lielā mērā atspoguļojot ražošanas apjomu izmaiņas.

Emisiju vispārējo samazinājumu 2024. gadā veicināja arī **lauksaimniecības** nozare, kurā emisiju apjoms samazinājās par 1,2 % (par aptuveni 4 Mt CO_2 ekv.) salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, savukārt emisijas **ēku** un **atkritumu** sektorā kopumā saglabājās nemainīgas. Turpretī **transporta** nozares radītās emisijas turpināja augt, iekšzemes transporta nozarē pieaugot par 0,7 % un starptautiskā jūras transporta un aviācijas nozarē – par 3 %. Tādējādi Eiropā transports tagad ir nozare, kas rada visvairāk emisiju.

2. attēls. ES siltumnīcefekta gāzu emisiju izmaiņas 2024. gadā pa nozarēm

Piezīmes. 1) Ar "enerģētikas nozari" saprot elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanu un naftas rafinēšanu (1.A.1. SEG inventarizācijas kods). Tā ietver arī netiešās CO_2 emisijas, emisijas no citām nozarēm (1.A.5. SEG inventarizācijas kods) un fugitīvās emisijas (1.B SEG inventarizācijas kods). 2) Rūpniecība ietver kurināmā sadedzināšanu ražošanā un būvniecībā (1.A.2. kods) un rūpniecisko procesu un produktu izmantošanas emisijas. 3) Ēku sektors ietver emisijas no enerģijas patēriņa dzīvojamās un terciārajās ēkās, kā arī no enerģijas patēriņa lauksaimniecības un zivsaimniecības nozarē (1.A.4. SEG inventarizācijas kods).

2024. gadā **ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma** (ES ETS) panāca elektroenerģijas nozares un rūpniecības iekārtu emisiju papildu samazinājumu – tās samazinājās par 5,8 % salīdzinājumā ar 2023. gada līmeni. Tādējādi šīs emisijas ir par aptuveni 50 % zemākas nekā 2005. gadā. ES ETS aptvertās **aviācijas** emisijas salīdzinājumā ar 2023. gadu palielinājās par aptuveni 15 %, lai gan aptuveni puse no šā pieauguma bija saistīta ar to, ka paplašinājās ģeogrāfiskais tvērums[9].

Kopīgo centienu nozarēs emisijas saglabājās līdzīgā līmenī kā 2023. gadā. Provizoriskie 2024. gada dati par SEG emisijām un piesaistījumiem zemes

[8] Kā liecina *Eurostat* datu kopa "Production in industry - annual data", [sts_inpr_a].
[9] Tika atkal iekļauti lidojumi, kas nav iekšzemes lidojumi, uz lidostām tālākajos reģionos un no tām.

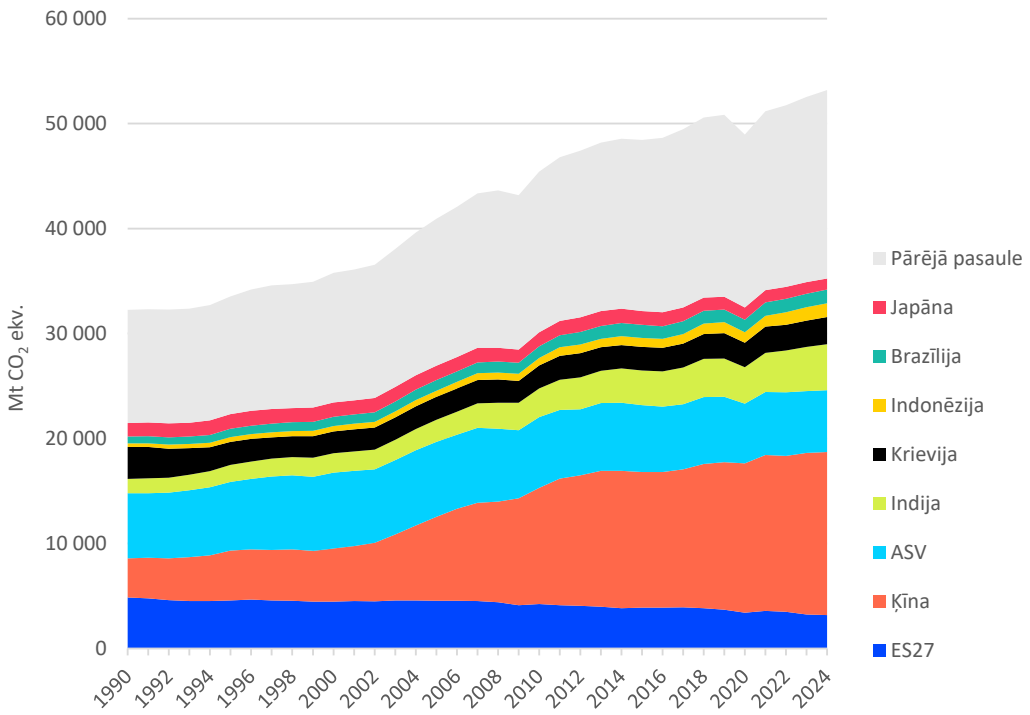
izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (**ZIZIMM**) sektorā liecina, ka piesaistītā oglekļa neto apjoms salīdzinājumā ar 2023. gadu ir pieaudzis par aptuveni 7 % (jeb 15 Mt CO_2 ekv.), taču aptuvenie dati var tikt pārskatīti.

Globālās tendences

Saskaņā ar Komisijas 2025. gada *EDGAR* ziņojumu **globālās siltumnīcefekta gāzu emisijas 2024. gadā turpināja augt**, sasniedzot 53,2 miljardus tonnu CO_2 ekvivalenta (3. attēls). Tas ir par 1,3 % vairāk nekā 2023. gadā un par 4,7 % vairāk nekā 2019. gadā – pirms pandēmijas.

2024. gadā galvenā globālo emisiju vairotāja bija elektroenerģijas nozare (+1,5 % jeb 235 Mt CO_2 ekv.), jo palielinājās pieprasījums pēc dzesēšanas, pieauga enerģijas patēriņš rūpniecībā, notika pāreja uz elektrotransportu un vērsās plašumā datu centri[10]. Otrais lielākais emisiju pieauguma avots bija kurināmā sadedzināšana rūpniecībā (+2,1 % jeb 131 Mt CO_2 ekv.) un transporta nozare (+1,2 % jeb 99 Mt CO_2 ekv.).

3. attēls. Globālās SEG emisijas (1990–2024)

***EDGAR** SEG* aplēses **atšķiras** no oficiāli ziņotajām SEG emisijām (t. i., SEG inventarizācijas pārskatiem, ko iesniegušas *UNFCCC* puses), un tam ir vairāki iemesli:

- datu avots,
- aplēšanas metodika.

Jānorāda, ka klimata jomā panāktā ES progresa novērtēšanai būtu jāizmanto tikai **oficiāli ziņotie dati**, kas iesniegti *UNFCCC*.

Sīkāku informāciju sk. *EDGAR* un *UNFCCC* SEG emisiju inventarizācijas pārskatu salīdzinošajā analīzē.

[10] *IEA* (2025), *Global Energy Review 2025*.

1. tabula. Globālo emisiju gada izmaiņas (%, 2023–2024)

Valsts	SEG emisijas % izmaiņas (2023–2024)
ES27	−1,8 %
Ķīna	+0,8 %
ASV	+0,4 %
Indija	+3,9 %
Krievija	+2,5 %
Indonēzija	+5,0 %
Brazīlija	+0,2 %
Japāna	−2,8 %
Pārējā pasaule	*+1,8 %*
Pasaule kopā	**+1,3 %**

Visvairāk emisiju rada Ķīna (29 % no globālajām emisijām), Amerikas Savienotās Valstis (11 %), Indija (8 %), ES (6 %), Krievija (5 %) un Indonēzija, Brazīlija un Japāna (katra 2 %). Tās visas kopā 2024. gadā radīja 66 % no globālajām emisijām.

Šo emitētāju vidū tikai ES un Japāna ir samazinājušas savas SEG emisijas, savukārt Indonēzijā un Indijā emisiju apjoms ir pieaudzis visstraujāk. Arī Ķīnā un Amerikas Savienotajās Valstīs radīto emisiju apjoms pieauga, bet lēnāk nekā iepriekšējos gados (1. tabula).

1.2. Ceļā uz klimata mērķiem

Kā noteikts Eiropas Klimata aktā, ES mērķis ir **līdz 2050. gadam** kļūt **klimatneitrālai**. Tas nozīmē, ka tad, kad šis termiņš būs pienācis, ES vairs nepalielinās siltumnīcefekta gāzu apjomu atmosfērā, jo emisijas būs vai nu samazinātas līdz nullei, vai atsvērtas ar piesaistījumiem.

Lai to panāktu, ES ir noteikusi starpposma mērķrādītāju emisiju samazināšanai līdz 2030. gadam un Komisija ir ierosinājusi Klimata aktā paredzēt vēl vienu mērķrādītāju 2040. gadam. 2030. gada mērķrādītājs paredz, ka siltumnīcefekta gāzu kopējās neto emisijas ES **līdz 2030. gadam** jāsamazina vismaz par **55 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni**. Eiropas Komisija ir ierosinājusi 2040. gada mērķrādītāju, kas paredz, ka **līdz 2040. gadam** siltumnīcefekta gāzu neto emisijas jāsamazina par **90 %** (sk. 4. attēlu). Eiropas Parlaments un Padome pašlaik izskata šo priekšlikumu (Padome 2025. gada 5. novembrī vienojās par vispārēju pieeju).

To, ka ES sasniedz savu mērķrādītāju, kas paredz līdz 2030. gadam samazināt emisijas par 55 %, nodrošina trīs galvenās rīcībpolitikas:

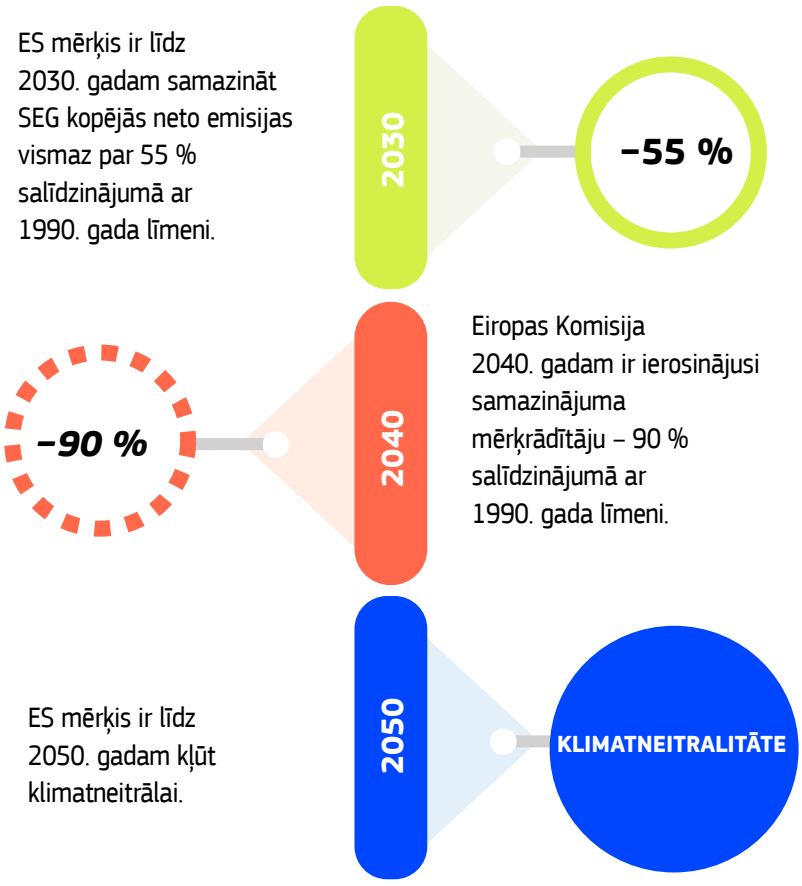
- **ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ETS)** mērķis ir samazināt emisijas par **62 %** salīdzinājumā ar 2005. gada līmeni (sk. 2. nodaļu);
- **Kopīgo centienu regulā (KCR)** ir noteikts mērķrādītājs, kas paredz panākt samazinājumu par **40 %** salīdzinājumā ar 2005. gada līmeni (sk. 3. nodaļu);
- **Zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM) regula** paredz palielināt zemesatkarīgos neto piesaistījumus par 42 Mt CO_2 ekv. salīdzinājumā ar 2016.–2018. gada vidējo rādītāju. Tomēr Eiropas Klimata aktā ir noteikts, ka maksimālais devums, ko ES ekonomikas

mēroga 2030. gada mērķrādītāja sasniegšanā var dot zemesatkarīgie piesaistījumi, ir 225 Mt CO_2 ekv. (sk. 4. nodaļu).

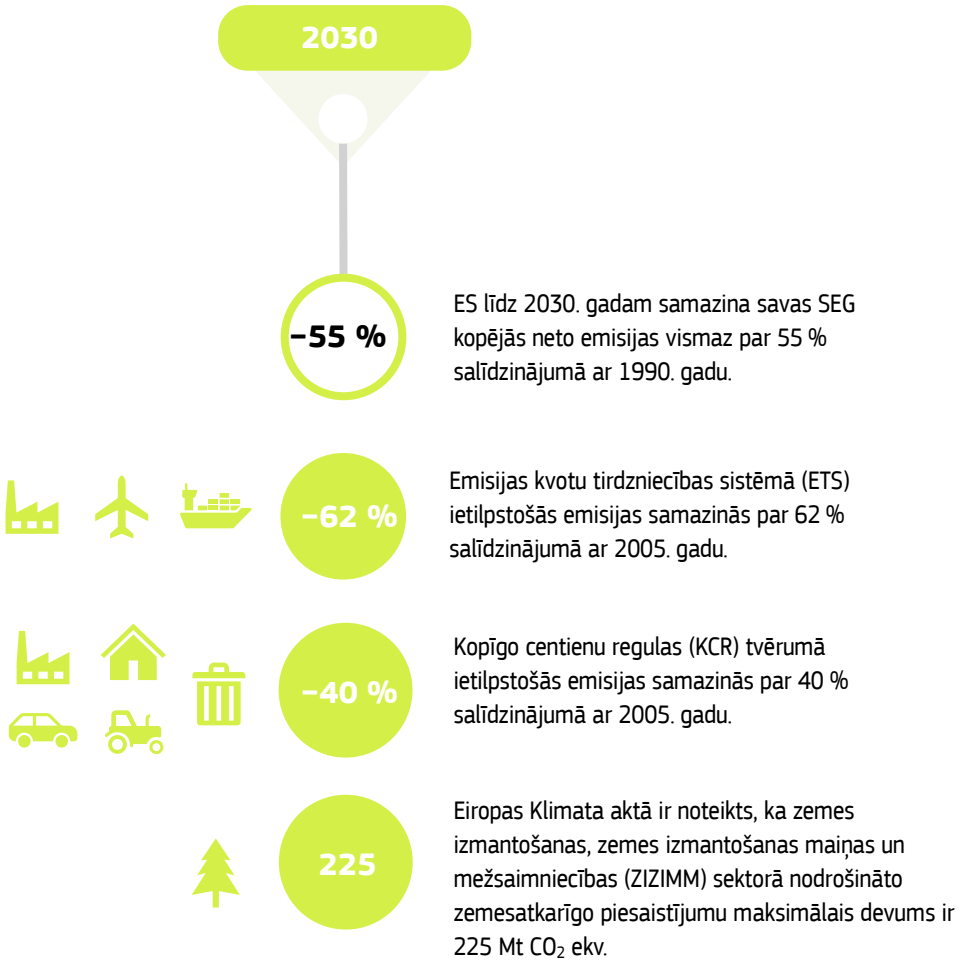
Klimatneitralitāti un starpposma mērķrādītāju sasniegšanu atbalsta arī citas rīcībpolitikas:

- līdztekus citām rīcībpolitikām – **emisijas kvotu tirdzniecības sistēma ēkām un transportam (ETS2)**, kuras mērķis ir samazināt emisijas par 42 % salīdzinājumā ar 2005. gada līmeni (sk. 2. nodaļu);
- rīcībpolitikas, kuru mērķis ir samazināt **fluorogļūdeņražu (*HFC*)** emisijas par aptuveni 95 % salīdzinājumā ar 2015. gada līmeni (sk. 3. nodaļu);
- **CO_2 ģeoloģiskās iesūknēšanas un uzglabāšanas jaudas mērķrādītājs** 2030. gadam – vismaz 50 miljoni tonnu gadā (sk. 5. nodaļu).

4. attēls. Galvenie ES klimata mērķrādītāji

5. attēls. ES 2030. gada mērķrādītāji

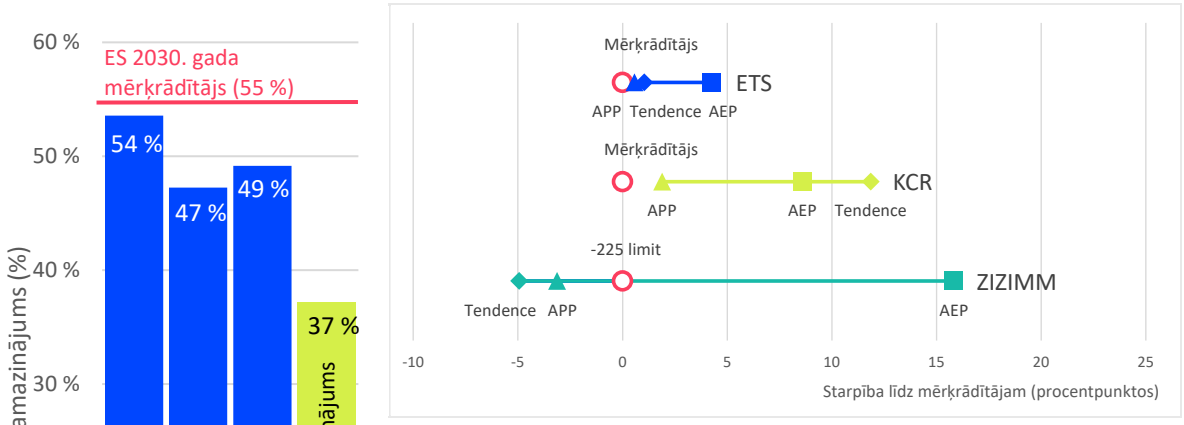
Ceļā uz ES 2030. gada mērķrādītāju

Kopumā **ES virzās uz 2030. gada mērķrādītāja sasniegšanu sekmīgi**. Jaunākās – 2025. gada marta – dalībvalstu prognozes liecina, ka starpība līdz ES mērķrādītājam ir gandrīz 1 procentpunkts, un tas saskan ar nesenajā nacionālo klimata un enerģētikas plānu novērtējumā norādīto.

Lai sasniegtu ES mērķrādītāju, ES un dalībvalstīm ir pilnībā jāīsteno gan pašreizējās, gan papildu rīcībpolitikas un pasākumi.

Prognozes, kas balstītas tikai uz pašreizējām rīcībpolitikām un pasākumiem, joprojām rāda, ka līdz mērķrādītājam pietrūks aptuveni 8 procentpunkti. Ja pēdējo piecu gadu tendenci ekstrapolē līdz 2030. gadam, starpība ir 6 procentpunkti. Pašlaik, kad līdz klimatneitralitātes starpposma mērķrādītāja termiņam ir atlikuši tikai pieci gadi, šie konstatējumi uzsver, cik ļoti svarīga ir cieša uzraudzība, pastāvīga rīcība un pietiekamas investīcijas, lai ES varētu sasniegt 2030. gada mērķrādītāju (6. attēls).

6. attēls. Prognozētais emisiju samazinājums 1990.–2030. gadā un starpība līdz mērķrādītājam galvenajās politikas jomās

Piezīmes. 1) Starpības līdz mērķrādītājam ir balstītas uz i) 2025. gada dalībvalstu SEG prognozēm gan scenārijam "ar esošajiem pasākumiem" (AEP), gan scenārijam "ar esošajiem un papildu pasākumiem" (APP) un ii) pēdējos piecos gados novērotās tendences lineāru ekstrapolāciju. 2) ES 2030. gada mērķrādītāja tvērumā ietilpst ZIZIMM neto piesaistījumi un starptautiskās aviācijas un jūras transporta darbību emisijas, ko reglamentē ES tiesību akti. Pēdējās minētās emisijas ir iekļautas ES ETS prognozētajās emisijās. 3) ZIZIMM gadījumā starpība attiecas uz Eiropas Klimata aktā paredzēto maksimālo ieguldījumu – 225 Mt CO_2 ekv. neto piesaistījumu. Ekstrapolētās tendences un APP scenārija gadījumā piesaistījumi ir lielāki nekā AEP scenārija gadījumā. 4) Starpības līdz politikas mērķrādītājiem ir norādītas kā prognozēto vērtību diapazons, kura pamatā ir gan SEG prognozes, gan lineārās tendences.

Starp nozarēm un rīcībpolitikām pastāv atšķirības. Tā kā ZIZIMM piesaistītāju devums ar Eiropas Klimata aktu ir ierobežots līdz 225 Mt CO_2 ekv.[11], prognozētā starpība līdz ES 2030. gada mērķrādītājam galvenokārt ir skaidrojama ar problēmām un vērienīguma trūkumu emisiju samazināšanā tajās nozarēs, uz kurām attiecas Kopīgo centienu regula (KCR), piemēram, iekšzemes transporta nozarē, ēku sektorā, lauksaimniecībā un atkritumu sektorā. Prognozētā starpība ir robežās no 2 procentpunktiem, ja ņem vērā esošo un papildu rīcībpolitiku un pasākumu ietekmi, līdz 9 procentpunktiem, ja ņem vērā tikai pašreizējās rīcībpolitikas. Ir ļoti būtiski īstenot plānotos pasākumus, jo pēdējos piecos gados novērotās tendences ekstrapolācija norāda uz vēl lielāku starpību KCR nozarēs (12 procentpunkti). Vēl viena akūta problēma ir starptautiskās aviācijas un jūras transporta emisijas, uz kurām attiecas ES ETS, jo šo nozaru emisijas aug un tās ir grūti samazināt (sīkāku informāciju sk. Komisijas dienestu darba dokumenta 3. nodaļā).

Ceļā uz ES klimatneitralitāti un klimatnoturību

2025. gada 15. martā ES dalībvalstis ziņoja par progresu savos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos izklāstīto mērķu sasniegšanā (NEKPZ)[12]. **Arvien vairāk ES valstu ir apņēmušās līdz 2050. gadam vai ātrāk panākt**

[11] Eiropas Klimata akta (Regula (ES) 2021/1119) 4. pants.
[12] Plašāku informāciju skatīt 2025. gada ziņojumam par enerģētikas savienības stāvokli pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā par enerģētikas savienības un klimatrīcības mērķu sasniegšanas progresa novērtējumu.

klimatneitralitāti[13]. Dalībvalstis ir arī noteikušas vai atjauninājušas nacionālos siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītājus 2050. gadam[14]. Rezultāts, ko iegūst, apkopojot visus ES nacionālos mērķrādītājus[15], par 6 procentpunktiem atpaliek no 2050. gadam noteiktā siltumnīcefekta gāzu neto nulles emisiju mērķrādītāja.

2023. gada decembrī Eiropas Komisija ieteica 10 dalībvalstīm pielāgot savus pasākumus, lai tos labāk pieskaņotu klimatneitralitātes mērķim. Komisija sniedz šādus ieteikumus, ja dalībvalsts pasākumi neatbilst klimatneitralitātes mērķim.

Ieteikumos dalībvalstis galvenokārt tika mudinātas pastiprināt rīcību klimata pārmaiņu mazināšanas jomā un saskaņot savu politiku ar klimatneitralitātes mērķi. Dažām valstīm tika norādītas konkrētas nozares, kurās jāpanāk uzlabojumi, piemēram, transports, lauksaimniecība un zemes izmantošana (ZIZIMM). Turpmākajos NEKP progresa ziņojumos visas dalībvalstis paziņoja Komisijai, kā tās ir ņēmušas vērā šos ieteikumus. Dažas dalībvalstis ieviesa jaunus pasākumus, galvenokārt tādus, kas attiecas uz atjaunīgo enerģiju, citas ieskicēja dažādus plānus un stratēģijas. Vairākas dalībvalstis norādīja, ka tās pašlaik pārskata savas ilgtermiņa stratēģijas, lai tās saskaņotu ar ES mērķiem (sīkāku informāciju sk. pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 3. nodaļā).

Papildus ieteikumiem, kas saistīti ar klimatneitralitāti, Komisija tajā pašā paketē 26 dalībvalstīm sniedza ieteikumus par klimatnoturību un pielāgošanos klimata pārmaiņām. Tie aptver visu pielāgošanās politikas aspektu klāstu, sākot no tiesību aktiem, riska un neaizsargātības novērtējumiem un dabā balstītu risinājumu izmantošanas līdz politikas koordinācijai, finansējumam un pārredzamībai.

Pēc tam lielākā daļa dalībvalstu apstiprināja, ka šo problēmu risināšana būs daļa no to pastāvīgajiem centieniem uzlabot noturību un pielāgošanās politikas plānošanu un īstenošanu. Daudzas 2023.–2025. gadā atjaunināja savus riska novērtējumus, un arvien vairāk dalībvalstu ir sagatavojušas tematiskus un nozaru novērtējumus. Tomēr visos līmeņos ir vajadzīgas labākas uzraudzības, ziņošanas un izvērtēšanas sistēmas, lai varētu precīzāk novērtēt noturības un pielāgošanās rīcībpolitiku efektivitāti un lietderību un to īstenošanu dalībvalstu līmenī (sk. pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 11. nodaļu).

1.3. Progress klimata rīcībpolitiku un tiesību aktu jomā

Līdz ar **Eiropas Klimata akta** pieņemšanu 2021. gadā ES mērķis līdz 2050. gadam neto emisiju līmeni samazināt līdz nullei ir kļuvis juridiski saistošs, tāpat kā ES 2030. gada mērķrādītājs, kas paredz samazināt siltumnīcefekta gāzu neto emisijas vismaz par 55 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni. Minētajā aktā ir arī noteikts, ka

[13] Bulgārija, Kipra, Malta, Nīderlande un Rumānija pirmo reizi ir oficiāli paziņojušas klimatneitralitātes sasniegšanas mērķgadu. Rumānija ir noteikusi agrāku mērķgadu – 2045.
[14] Kas norādīti Komisijas 2022. gada 15. novembra Īstenošanas regulas (ES) 2022/2299 I pielikuma 1. tabulā. Sk. 2025. gada ziņojumam par enerģētikas savienības stāvokli pievienoto Komisijas dienestu darba dokumentu par enerģētikas savienības un klimatrīcības mērķu sasniegšanas progresa novērtējumu.
[15] Trūkstošās NEKPZ vērtības tika aizstātas ar nacionālajiem SEG mērķrādītājiem, ko dalībvalstis bija iesniegušas Komisijai iepriekš (piemēram, 2023. gada NEKPZ vai nacionālo ilgtermiņa stratēģiju mērķrādītājiem), ja tādi bija pieejami.

ES iestādēm un dalībvalstīm ir jānodrošina pastāvīgs progress pielāgošanās klimata pārmaiņām, noturības stiprināšanas un neaizsargātības mazināšanas jomā.

2024. un 2025. gadā galvenā uzmanība tika pievērsta dalībvalstu līmeņa **rīcībai, kuras mērķis ir sasniegt 2030. gada mērķrādītāju**, **ES mēroga 2040. gada mērķrādītāja noteikšanai** kā nākamajam solim ceļā uz klimatneitralitāti un dekarbonizācijas padarīšanai par **spēcīgu virzītāju uz konkurētspējīgāku** un **noturīgāku Eiropu**.

Komisija 2025. gada jūlijā pieņēma priekšlikumu, ar ko ierosina grozīt Eiropas Klimata akta regulu, lai noteiktu **2040. gada mērķrādītāju**, kas paredz līdz 2040. gadam samazināt ES siltumnīcefekta gāzu (SEG) neto emisijas par 90 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni, un dotu iespēju daļu šā mērķrādītāja sasniegt, izmantojot dažus starptautiskos kredītus. Šis mērķrādītājs nodrošinās iedzīvotājiem, uzņēmumiem un investoriem lielāku paredzamību, ļaujot ar lielāku pārliecību plānot nākotni. Likumdevēji pašlaik apspriež šo priekšlikumu. 2025. gada novembrī ministri Vides padomē vienojās par juridiski saistošu starpposma mērķrādītāju 2040. gadam – 90 %, no kuriem 85 % ir iekšzemes mērķrādītājs un līdz 5 % ir paredzēts sasniegt ar starptautiskajiem oglekļa kredītiem.

Ir sākts darbs ar mērķi izveidot jaunu **integrētu klimatnoturības satvaru**, un 2025. gada jūlija beigās tika izsludināts publisks uzaicinājums iesniegt atsauksmes. Turpinājās ES Klimatadaptācijas stratēģijas īstenošana, kurā atspoguļojās pirmā Eiropas klimatisko risku novērtējuma konstatējumi un 2024. gada Paziņojums par klimatisko risku pārvaldību un kuru atbalstīja platformas *Climate-ADAPT* un Eiropas klimata un veselības novērošanas centra dati un rīki.

2025. gada janvārī Komisija nāca klajā ar **Konkurētspējas kompasu**, kurā uzsvēra, kā tā plāno atbalstīt pāreju uz dekarbonizētu, konkurētspējīgu un noturīgu ekonomiku. Attiecīgi 2025. gada februārī Komisija iepazīstināja ar **tīras rūpniecības kursu**, kas ir kopīgs konkurētspējas un dekarbonizācijas ceļvedis un pārveidojošs uzņēmējdarbības plāns ES rūpniecības atbalstam. Tā mērķis ir paātrināt dekarbonizācijas procesu, vienlaikus nodrošinot ražošanas nākotni Eiropā. Kursā galvenā uzmanība tiek pievērsta diviem cieši saistītiem sektoriem: energoietilpīgām rūpniecības nozarēm un tīrajām tehnoloģijām. Viena no jau pabeigtajām darbībām ir tīras rūpniecības kursa valsts atbalsta regulējums, kas publicēts 2025. gada jūnijā. Svarīgs tīras rūpniecības kursa elements ir **Lētākas enerģijas rīcības plāns**, kurā ietverti konkrēti pasākumi enerģijas izmaksu samazināšanai ES. Šī iniciatīva būtiski ietekmēs gan rūpniecības konkurētspēju, gan dzīves dārdzību. Turklāt martā izveidotā **prasmju savienība** pastiprina tīras rūpniecības kursa mērķus, veicinot prasmju attīstību un investīcijas prasmēs, lai novērstu prasmju trūkumu un nodrošinātu, ka pārejā uz tīru enerģiju neviens netiek atstāts novārtā.

Komisija turpināja gatavot **īstenošanas tiesību aktus**, kas izriet no ES klimata tiesību aktu pārskatīšanas **paketes "Gatavi mērķrādītājam 55 %"** ietvaros.

To vidū ir akti, kas paredzēti, lai īstenotu:

- Kopīgo centienu regulu,

- Zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM) regulu,
- Regulu par vieglo pasažieru automobiļu un autofurgonu CO_2 emisiju standartiem,
- ES ETS (arī pārskatītos noteikumus par aviāciju) un šajā sistēmā ietvertu arī jūras transporta nozari, padarot ES par pasaulē pirmo jurisdikciju, kas jūras transporta nozares emisijām nosaka skaidru oglekļa cenu,
- ETS2, kas attiecas uz ēkām un transportu, un
- Sociālo klimata fondu.

2024. gada martā **stājās spēkā jauni noteikumi par fluorētām siltumnīcefekta gāzēm un ozona slāni noārdošām vielām**. Ar tiem ir ieviesti jauni pasākumi, ar kuriem līdz 2050. gadam tiks likvidēts par 500 Mt CO_2 ekv. vairāk emisiju nekā ar pasākumiem, kas attiecībā uz šīm ķimikālijām bija pieņemti iepriekš. 2025. gadā Eiropas Komisija pieņēma sekundārus tiesību aktus, lai īstenotu jaunus noteikumus par šīm vielām, un tie ir vēl vērienīgāki par saistībām, kas noteiktas Monreālas protokolā.

Savas plašākās vienkāršošanas programmas ietvaros Eiropas Komisija 2025. gada maijā iesniedza priekšlikumu, kas cita starpā paredz vienkāršot F gāzu regulu. Priekšlikums samazinās administratīvo slogu importētājiem un eksportētājiem, reģistrācijas prasības attiecinot tikai uz tādu produktu un aprīkojuma importētājiem, kas satur F gāzes daudzumos, kuri pārsniedz noteiktas gada robežvērtības, un uz tiem eksportētājiem, kuri eksportē stacionāru aprīkojumu, kas satur F gāzes ar relatīvi augstu globālās sasilšanas potenciālu[16].

Pēc stratēģiskā dialoga par autobūves nozares nākotni Komisija 2025. gada 1. aprīlī saskaņā ar savu ES rūpniecības politikas rīcības plānu autobūves nozarei ierosināja grozīt regulu, ar ko nosaka **CO_2 emisiju standartus jauniem vieglajiem pasažieru automobiļiem un autofurgoniem.** Ar šiem grozījumiem tiek ieviesta vienreizēja papildu elastība CO_2 mērķrādītāju sasniegšanā 2025.–2027. gadā, vienlaikus saglabājot mērķrādītāju vispārējo vērienīgumu. Jūnijā Parlaments un Padome šos grozījumus pieņēma un tie tika publicēti.

1.4. Progress dalībvalstīs

Nacionālie enerģētikas un klimata plāni

Nacionālie enerģētikas un klimata plāni (NEKP) ir 10 gadu stratēģiskie dokumenti, kuros dalībvalstis nosaka nacionālos mērķrādītājus, devumus un rīcībpolitikas, kā arī pasākumus, kas vajadzīgi ES klimata mērķu sasniegšanai. Pēc tam, kad NEKP tika atjaunināti, lai ņemtu vērā 2030. gada mērķrādītājus, Komisija 2025. gada maijā publicēja to ES mēroga novērtējumu. Novērtējumam bija pievienots Komisijas dienestu darba dokuments, kurā bija sniegts pirmo 23 iesniegto plānu individuāls novērtējums. Pēc tam Komisija 2025. gada oktobrī publicēja

[16] Uz pēdējo minēto aprīkojumu parasti attiecas eksporta aizliegums, no kura tiek piemērots atbrīvojums.

Igaunijas un Slovākijas galīgo NEKP novērtējumu. Beļģija galīgo NEKP iesniedza 2025. gada oktobrī, un Polija ir pēdējā dalībvalsts, kas vēl nav iesniegusi savu plānu.

Plānu novērtējums liecina, ka to pilnīga īstenošana ļautu ES gandrīz sasniegt savus mērķus, un tas rāda, ka ES sekmīgi virzās uz 2030. gada mērķrādītāju, kas paredz samazināt SEG neto emisijas vismaz par 55 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni. Kopumā dalībvalstis tiek mudinātas īstenot papildu pasākumus transporta nozarē un ēku sektorā, lai sasniegtu savus KCR mērķrādītājus, turpināt pastiprināt rīcību aviācijas un jūras transporta nozares radīto emisiju samazināšanā un palielināt piesaistījumus vai samazināt emisijas ZIZIMM sektorā. Ir vajadzīgi papildu centieni, lai nodrošinātu taisnīgu pārkārtošanos un novērstu sociālo ietekmi. Plānos bieži trūkst visaptverošu stratēģiju publiskā un privātā finansējuma piesaistīšanai nepieciešamajām investīcijām. Attiecībā uz pielāgošanos klimata pārmaiņām jānorāda, ka tikai dažos plānos ir pietiekami aplūkota sagatavotība klimatiskajai ietekmei un noturība pret to. Dažos plānos ir iekļauti ūdensresursu noturības pasākumi (sk. 6. nodaļu).

Eiropas pusgads

2025. gada jūnijā Eiropas Komisija **Eiropas pusgada** ietvaros publicēja pavasara paketi, kas ietver valstu ziņojumus un ieteikumus katrai dalībvalstij. Komisija aicināja valstis atbalstīt tīru dekarbonizētu produktu pirmtirgus un ieviest neto nulles emisiju infrastruktūras plānus, jo īpaši tādās jomās kā energotīkli, oglekļa uztveršana un uzglabāšana un ūdeņradis. Tā arī uzsver steidzamo nepieciešamību dekarbonizēt rūpniecību un transportu un padarīt tos tīrākus, kā arī pastiprināt fosilā kurināmā subsīdiju pakāpeniskas izbeigšanas darbības. Daudzām dalībvalstīm svarīga prioritāte joprojām ir ūdens resursu apsaimniekošana kā daļa no pielāgošanās klimata pārmaiņām. 2. tabulā ir apkopoti katrai valstij sniegtie ieteikumi.

2. tabula. Konkrētām valstīm adresētie ieteikumi, kas sniegti 2025. gada Eiropas pusgadā, sadalījumā pa dalībvalstīm

Dalībvalsts	Konkrētām valstīm adresētie ieteikumi							
	Atjaunīgie energoresursi, energotīkli	Fosilās degvielas	Energoefektivitāte	Transports	Rūpniecība, tīrās tehnoloģijas	Pielāgošanās un ūdens	Lauksaimniecība	Cits
Beļģija	✓	✓	✓	✓	✓			✓
Bulgārija	✓	✓	✓	✓				✓
Čehija	✓	✓	✓	✓	✓			
Dānija	✓	✓	✓				✓	✓
Vācija	✓	✓		✓				✓
Igaunija	✓	✓	✓	✓	✓			✓
Īrija	✓	✓	✓	✓		✓		✓
Grieķija	✓	✓		✓		✓		✓
Spānija	✓					✓		✓
Francija	✓	✓	✓	✓				
Horvātija	✓	✓	✓	✓				✓
Itālija	✓	✓				✓		✓
Kipra	✓	✓	✓	✓		✓		✓

Latvija	✓	✓	✓	✓				✓
Lietuva	✓	✓	✓	✓	✓			✓
Luksemburga	✓	✓	✓	✓				✓
Ungārija	✓	✓				✓		✓
Malta	✓	✓	✓	✓				✓
Nīderlande	✓	✓	✓					
Austrija	✓	✓	✓	✓	✓			✓
Polija	✓	✓	✓			✓		✓
Portugāle	✓	✓	✓	✓		✓		✓
Rumānija	✓	✓	✓					✓
Slovēnija	✓		✓	✓		✓		✓
Slovākija	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
Somija	✓	✓		✓	✓			
Zviedrija	✓	✓	✓	✓				

Piezīme. Kategorija "cits" ietver ārkārtas atbalstu, apritīgumu un atkritumus, atbalstu ogļu ieguves reģioniem, sociālo atbalstu, zaļās prasmes, nodokļus un stratēģisko plānošanu.

Tehniskais atbalsts

2024. gadā Komisija atbalstīja dalībvalstis ar tehniskā atbalsta instrumentu, sniedzot lietpratīgu palīdzību reformu izstrādē un īstenošanā. Projekti bija vērsti uz pielāgošanās klimata pārmaiņām un to mazināšanas risinājumiem, ātrāku atļauju piešķiršanu atjaunīgās enerģijas projektiem, principa "nenodarīt būtisku kaitējumu" piemērošanu un ēku renovāciju. Komisija arī palīdzēja dalībvalstīm īstenot pārskatīto ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu un Sociālā klimata fonda ietvaros sagatavot nacionālos sociālos klimata plānus.

2025. gadā Komisija turpina atbalstīt darbu, kas attiecas uz dabas resursu noturību, oglekļa ievedkorekcijas mehānismu un energosistēmu modernizāciju. Komisija arī palīdz zaļināt publiskās pārvaldes iestādes un pilnveidot to prasmes, uzlabot uzņēmumu ilgtspējas ziņu sniegšanu un attīstīt oglekļa uztveršanu, izmantošanu un uzglabāšanu. Šis atbalsts attiecas arī uz Neto nulles emisiju industrijas akta un ES Dabas atjaunošanas akta īstenošanu.

Valstu faktu lapās ir sniegts kopsavilkums par pabeigtajiem un vēl notiekošajiem reformu projektiem katrā dalībvalstī.

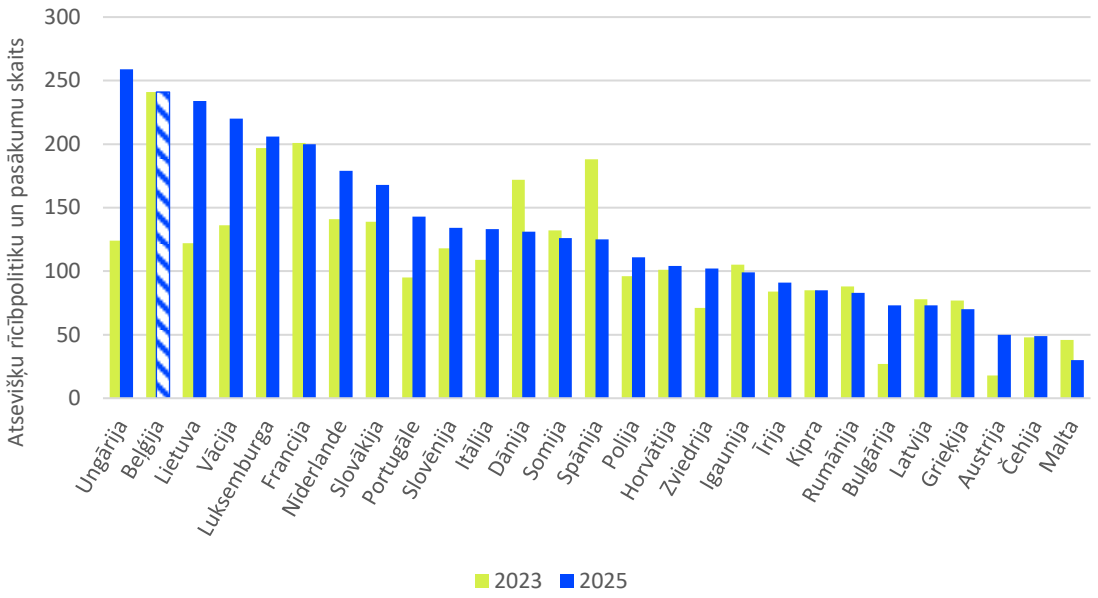
Rīcībpolitikas un pasākumi

Lai sasniegtu klimata mērķus, **ir jāpievērš lielāka uzmanība gan ES mēroga, gan valstu rīcībpolitikām un pasākumiem**. Ir būtiski saprast, kā šīs rīcībpolitikas darbojas atsevišķi un kopā. 2025. gadā nacionālajos enerģētikas un klimata progresa ziņojumos ES dalībvalstis ziņoja par progresu, kas panākts vairāk nekā 3,5 tūkstošos atsevišķu rīcībpolitiku un pasākumu visās piecās enerģētikas

savienības dimensijās[17]. Šis skaits ir par 16 % lielāks nekā 2023. gadā, proti, iepriekšējā pārskata gadā. Ziņoto pasākumu skaits bija pieaudzis vairumā valstu. Vislielākais ziņoto pasākumu skaita pieaugums bija Austrijā, Bulgārijā, Ungārijā un Lietuvā. Dažos gadījumos pieauguma iemesls ir jaunu pasākumu pieņemšana nākamajā pārskatā gadā, taču tas var būt saistīts arī ar pastāvošo pasākumu grozījumiem vai struktūras izmaiņām (7. attēls). Turpretī Maltas, Spānijas un Dānijas ziņoto pasākumu skaits bija ievērojami mazāks nekā 2023. gadā. Tomēr pēc atsevišķu rīcībpolitiku un pasākumu skaita ne vienmēr var labi spriest par dalībvalstu agrāko, pašreizējo un turpmāko ieceru vērienu. Beļģija ir vienīgā valsts, kas līdz šā ziņojuma sagatavošanas brīdim nebija iesniegusi informāciju. Attiecībā uz šo dalībvalsti ziņojumā trūkstošā informācija aizstāta ar informāciju par 2023. pārskata gadu.

Aptuveni trešdaļa ziņoto rīcībpolitiku un pasākumu ir jaunas rīcībpolitikas/pasākumi, kas īstenoti vai ko plānots īstenot 2023. gadā vai vēlāk. Šis lielais skaits varētu atspoguļot ES klimatisko ieceru vēriena pieaugumu un dalībvalstu centienus sasniegt savus 2030. gada klimata un enerģētikas mērķus[18]. Lielākā daļa ziņoto rīcībpolitiku un pasākumu ir mērķēti uz dekarbonizāciju, proti, to mērķis ir samazināt SEG emisijas, palielināt oglekļa piesaistījumus vai palielināt atjaunīgo energoresursu izmantošanu.

7. attēls. Atsevišķo rīcībpolitiku un pasākumu kopskaits (visas dimensijas), 2025. un 2023. pārskata gads

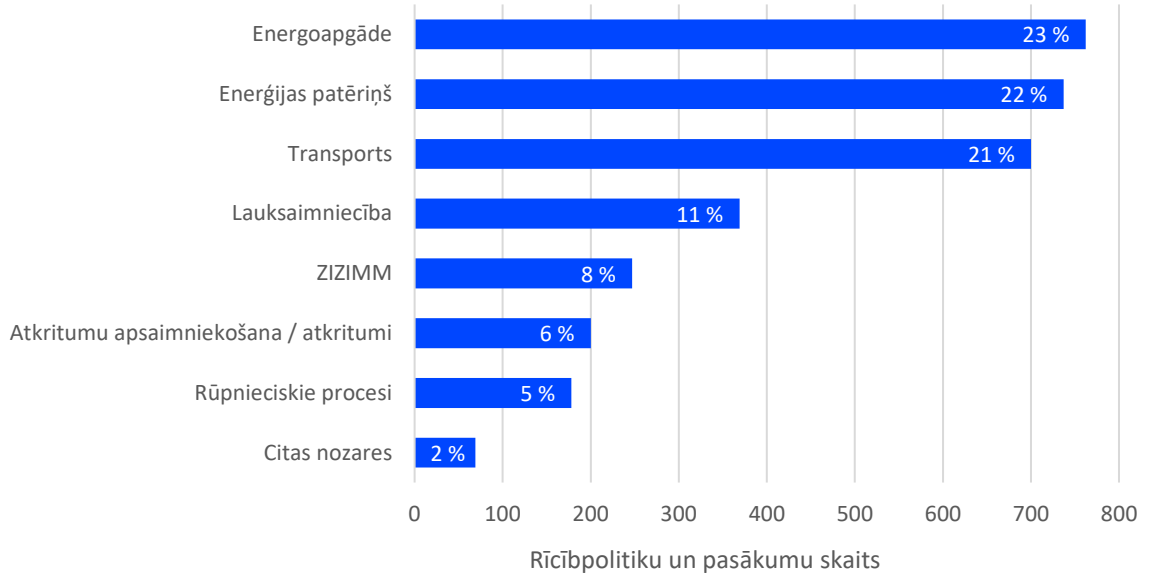

Piezīme. Dati par rīcībpolitikām un pasākumiem ir balstīti uz 2025. gada NEKP progresa ziņojumu provizorisko datu kopu (IX pielikums). Tā kā Beļģija ar datu iesniegšanu kavējās, dati par Beļģiju ir iegūti no 2023. gada NEKP progresa ziņojuma.

[17] Šis skaitlis ietver 241 rīcībpolitiku un pasākumu, par ko Beļģija ziņojusi 2023. gadā – iepriekšējā pārskata gadā.
[18] Plašāku informāciju skatīt 2025. gada ziņojumam par enerģētikas savienības stāvokli pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā par enerģētikas savienības un klimatrīcības mērķu sasniegšanas progresa novērtējumu.

Visvairāk šo ar dekarbonizāciju saistīto pasākumu ir energoapgādes sektorā (23 %), enerģijas patēriņa sektorā (22 %) un transporta (21 %) nozarē, un tas atspoguļo to, ka šīs nozares ir būtiskas problēmjomas un prioritāras rīcības jomas (8. attēls). Ir arī daudz pasākumu lauksaimniecības, zemes un mežsaimniecības sektorā (19 %). Situācija pa dalībvalstīm atšķiras. Kiprai, Itālijai, Bulgārijai, Portugālei un Polijai ir procentuāli visvairāk tādu ziņoto rīcībpolitiku un pasākumu, kas skar energoapgādes sektoru. Enerģijas patēriņam īpaša uzmanība tiek pievērsta Īrijā un Vācijā, savukārt Spānijā un Francijā uzmanība vairāk tiek vērsta uz transporta nozari. Citas dalībvalstis (piemēram, Latvija, Lietuva un Slovākija) ziņoja salīdzinoši daudz rīcībpolitiku un pasākumu lauksaimniecības un zemes sektorā.

8. attēls. Atsevišķo rīcībpolitiku un pasākumu skaits pa skartajām nozarēm (dekarbonizācijas mērķis)

Piezīme. Skaitļi par rīcībpolitikām un pasākumiem ir balstīti uz 2025. gada NEKP progresa ziņojumu provizorisko datu kopu (IX pielikums). Tie ietver rīcībpolitikas un pasākumus, ko Beļģija norādījusi 2023. gada NEKP progresa ziņojumā.

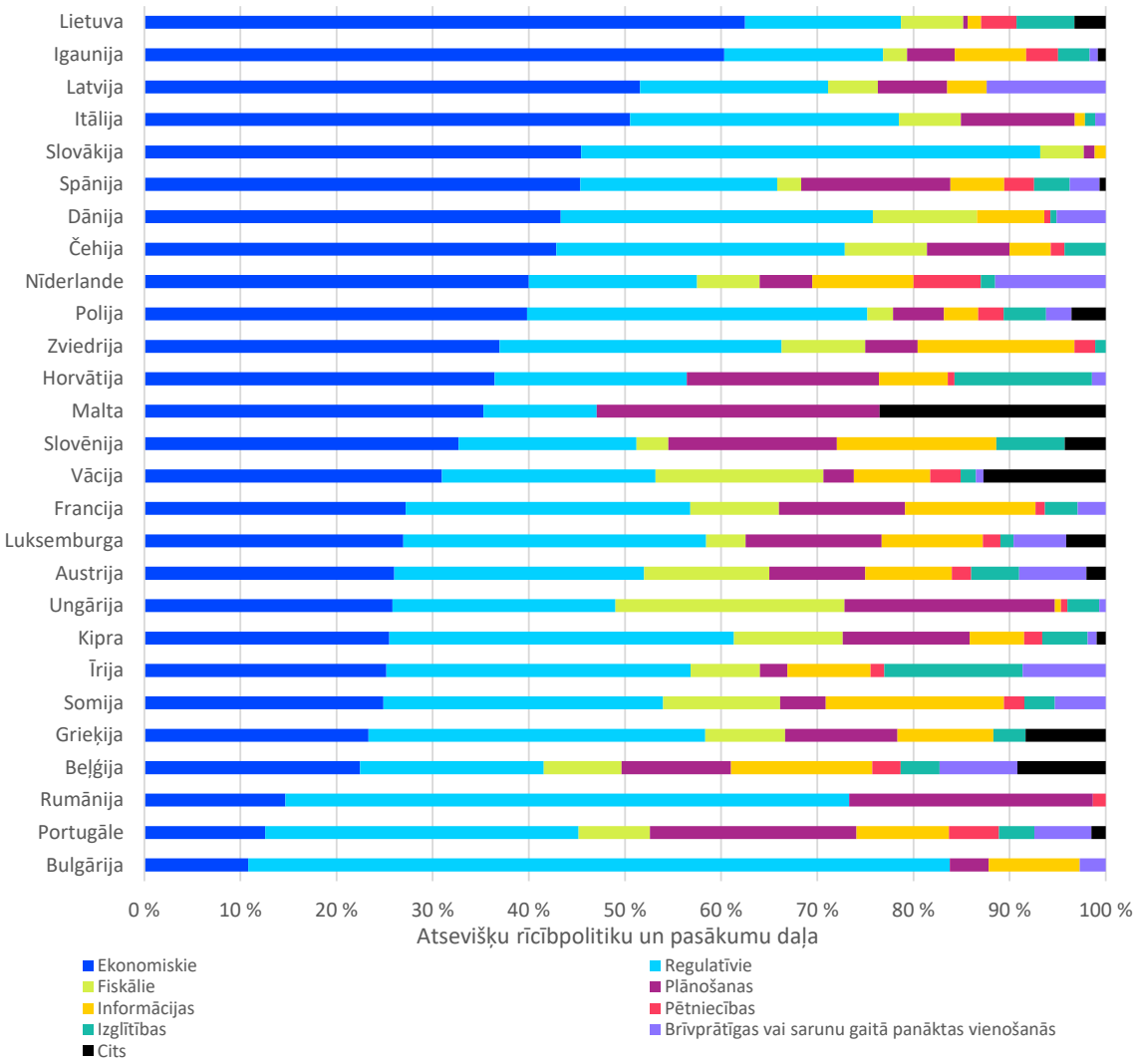
Politikas instrumentu ziņā vairāk nekā 34 % no rīcībpolitikām un pasākumiem, kuru mērķis ir dekarbonizācija, ir ekonomiski (piemēram, subsīdijas, regulētie tarifi, izsoles, atkritumu nodevas, sastrēgumu zonas maksas) un 27 % ir regulatīvi (piemēram, efektivitātes prasības, būvnoteikumi, ekodizaina standarti, inspekcijas procedūras). Salīdzinoši mazāk pasākumu ir plānošanas (10 %) (piemēram, pilsētplānošana), informācijas (9 %) (piemēram, marķēšana, informētības palielināšana) vai fiskāli (7 %) pasākumi. Tomēr dalībvalstu starpā pastāv ievērojamas atšķirības. Piemēram, Baltijas valstis ir pieņēmušas salīdzinoši daudz ekonomisku pasākumu, savukārt Rumānijā un Bulgārijā lielākā daļa pasākumu ir regulatīvi (9. attēls).

Par valstu rīcībpolitikām un pasākumiem ziņotās informācijas pilnīgums salīdzinājumā ar iepriekšējām ziņošanas reizēm kopumā ir uzlabojies. Šis uzlabojums ir panākts, pastiprinot dialogu ar dalībvalstīm, apmācot galvenos ziņotājus un īstenojot centienus uzlabot gan pamatnostādņu, gan ziņošanas tabulu

skaidrību, tostarp ziņošanas rīkā pārvēršot esošās brīdinājumu un kļūdu pārbaudes par bloķētājiem (rīkā iekļautām automatizētām kvalitātes pārbaudēm, kas neļauj nosūtīt datu plūsmu, kamēr nav atrisinātas konstatētās problēmas).

Tomēr ir skaidrs, ka ir jāuzlabo rīcībpolitiku un pasākumu ietekmes kvantitatīvā noteikšana. Tas attiecas gan uz panākto, gan paredzamo ietekmi uz siltumnīcefekta gāzu emisijām, kā arī rīcībpolitiku un pasākumu izmaksām un ieguvumiem. Piemēram, tāpat kā 2023. gadā, emisiju samazinājumi, ko paredzams panākt līdz 2030. gadam, ir norādīti tikai piektdaļai ziņoto rīcībpolitiku un pasākumu. Turklāt tikai dažos gadījumos (Horvātijā, Īrijā, Polijā, Latvijā) emisiju samazinājumi, ko paredzēts panākt ar ziņotajiem pasākumiem, lielā mērā saskan ar dalībvalstu iesniegtajām SEG prognozēm (scenārijam “ar papildu pasākumiem”). Šis datu trūkums apgrūtina īstenoto pasākumu vispārējās ietekmes novērtēšanu, un tas skaidri parāda nepieciešamību sistemātiskāk izvērtēt politikas efektivitāti gan pirms, gan pēc īstenošanas (sīkāku informāciju sk. 2025. gada ziņojumam par enerģētikas savienības stāvokli pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā par enerģētikas savienības un klimatrīcības mērķu sasniegšanas progresa novērtējumu).

9. attēls. Rīcībpolitiku un pasākumu kopskaits pa politikas instrumentu veidiem (dekarbonizācijas dimensija)

Piezīme. Dati par rīcībpolitikām un pasākumiem ir balstīti uz 2025. gada NEKP progresa ziņojumu provizorisko datu kopu (IX pielikums). Dati par Beļģiju attiecas uz rīcībpolitikām un pasākumiem, kas norādīti 2023. gada NEKP progresa ziņojumā. Valstis ir uzskaitītas pēc to rīcībpolitiku un pasākumu īpatsvara, kuru pamatā ir ekonomisks instruments.

1.5. Sabiedriskā doma par klimata pārmaiņām

Kā liecina Eirobarometra jaunākā 2025. gada aptauja, cilvēki visā Eiropā pauž lielas bažas par klimata pārmaiņām un plašu atbalstu klimatrīcībai. **Lielais vairums (85 %) ES pilsoņu uzskata, ka klimata pārmaiņas ir nopietna problēma**, un tas liecina par augstu informētības līmeni un skaidru steidzamības sajūtu. Bažas ir īpaši izteiktas sieviešu un jaunāku (15–24 gadus vecu) cilvēku vidū.

Aptaujā arī atklājās, ka 84 % eiropiešu klimata pārmaiņas galvenokārt saista ar cilvēka darbībām, un tas rāda kopīgu izpratni par šīs problēmas pamatcēloņiem.

Atbalsts izlēmīgām klimata rīcībpolitikām joprojām ir liels. Kopumā **81 % respondentu atbalsta ES mērķi līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti**. Tomēr atbalsta līmenis dažādās valstīs atšķiras, un Igaunija ir vienīgā dalībvalsts, kurā šo mērķrādītāju atbalsta mazāk nekā puse (46 %) pilsoņu.

Aptaujā atklājās plaša vienprātība (88 %), ka ES būtu aktīvi jāveicina atjaunīgie energoresursi un jāuzlabo energoefektivitāte un ka labāka sagatavošanās klimatiskajai ietekmei uzlabos ikdienas dzīvi (83 %).

2. ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma

Svarīgākās norises

- Līdz 2024. gada beigām ES ETS bija palīdzējusi samazināt emisijas no elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanas un rūpnieciskās ražošanas par 50 % salīdzinājumā ar 2005. gada līmeni.
- Elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanas radītās emisijas turpināja samazināties un arī 2024. gadā bija mazākas nekā iepriekšējā gadā, galvenokārt tāpēc, ka elektroenerģijas struktūrā būtiski palielinājās atjaunīgo energoresursu un kodolenerģijas īpatsvars un attiecīgi samazinājās atkarība no būtiskām fosilajām degvielām, piemēram, dabasgāzes un oglēm.
- ETS ir guvusi vairāk nekā 245 miljardu EUR ieņēmumus, no kuriem 39 miljardi EUR ir gūti 2024. gadā vien. Ar šiem ieņēmumiem, izmantojot valsts budžetu, galvenokārt tika finansēti klimata un enerģētikas pasākumi, kā arī finansēšana notika ar Inovāciju fonda, Modernizācijas fonda un Atveseļošanas un noturības mehānisma starpniecību saskaņā ar plānu *REPowerEU*.
- 2024. gadā pirmo reizi ES ETS tika iekļautas jūras transporta emisijas. Salīdzinājumā ar 2023. gadu ziņotās emisijas palielinājās par 13 %, galvenokārt Sarkanās jūras krīzes un tai sekojošās maršruta maiņas ietekmes dēļ.
- Ir steidzami jārīkojas, lai dekarbonizētu aviācijas nozari. Tā atbalstam kopš 2024. gada pastāv īpaša sistēma, lai paātrinātu ilgtspējīgu aviācijas degvielu izmantojuma vēršanos plašumā.
- Atbilstība ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā ir bijusi ļoti augsta, arī jūras transporta nozarē, kam šis bija pirmais atbilstības cikls.

ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma (ETS) ir ES klimatrīcības stūrakmens. Tajā ir noteikts maksimālais emisiju apjoms elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanas nozarei, rūpnieciskās ražošanas nozarei, aviācijas nozarei (Eiropā) un jūras transporta nozarei un attiecīgi ir noteikta emisiju cena atbilstoši principam “piesārņotājs maksā”. Šī cena uzņēmumiem šajās nozarēs dod stimulu laika gaitā ieviest risinājumus un veikt investīcijas, lai samazinātu emisijas. ES ETS arī gūst ieņēmumus, lai palīdzētu finansēt šīs darbības.

2.1. ES ETS noteiktā emisiju maksimālā robežvērtība

ES ETS ir uz tirgu balstīts instruments. Tajā ir noteikta emisiju maksimālā robežvērtība nozarēs, uz kurām attiecas šī sistēma, un robežvērtība ar katru gadu samazinās ar mērķi līdz 2030. gadam emisijas samazināt par 62 % salīdzinājumā ar emisiju līmeni 2005. gadā. Maksimālā robežvērtība ir izteikta kvotās, kas uzņēmumiem katru gadu ir jānodod, lai segtu savas emisijas. Uzņēmumi kvotas galvenokārt iegādājas izsolēs, kas nodrošina dalībvalstīm ieņēmumus turpmākas klimatrīcības un enerģētikas pārkārtošanas finansēšanai. Tā kā kvotu cenu nosaka

tirgus, ES ETS dod stimulu samazināt emisijas tur, kur samazināšana izmaksā vismazāk, un dara to atbilstoši tehnoloģiju neitralitātes principam.

Lai arī izsolīšana ir primārā kvotu sadalīšanas metode ES ETS, daudz kvotu iekārtām tiek iedalīts bez maksas, lai novērstu oglekļa emisiju pārvirzes risku[19]. Dažās ES ETS aptvertajās rūpniecības nozarēs (cements, alumīnijs, mēslošanas līdzekļi, ūdeņradis, dzelzs un tērauds) bezmaksas kvotu iedali kopš 2026. gada pakāpeniski aizstās oglekļa ievedkorekcijas mehānisms (OIM). Šīm nozarēm 2021.–2025. gadā tika iedalīti aptuveni 54 % no kopējā bez maksas iedalīto kvotu apjoma.

Plašāka informācija par ES ETS darbību sniegta 2025. gada ziņojumā par oglekļa tirgu.

2.2. Emisiju tendences

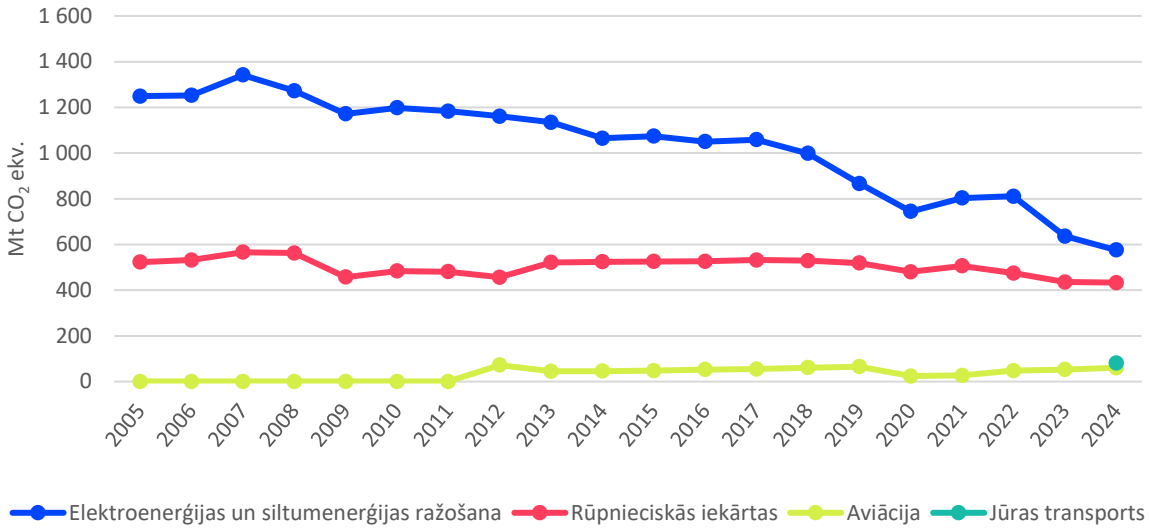
Līdz 2024. gada beigām ES ETS bija palīdzējusi **samazināt emisijas** no elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanas un rūpnieciskās ražošanas **par 50 %** salīdzinājumā ar 2005. gada līmeni. Ar šādiem panākumiem sistēma sekmīgi virzās uz to, lai sasniegtu 2030. gada mērķrādītāju – samazinājumu par 62 %.

Pēc 2023. gadā piedzīvotā rekordlielā gada samazinājuma emisijas elektroenerģijas un rūpniecības nozarē 2024. gadā turpināja samazināties. Elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanas radītās emisijas samazinājās par 10,7 %[20], galvenokārt tāpēc, ka būtiski palielinājās atjaunīgo energoresursu un kodolenerģijas īpatsvars elektroenerģijas struktūrā, kā arī samazinājās atkarība no būtiskām fosilajām degvielām, piemēram, dabasgāzes un oglēm. 2024. gadā atjaunīgie energoresursi un biodegvielas bija galvenais elektroenerģijas avots ES, nodrošinot 47,2 % elektroenerģijas, un kopējā atjaunīgās elektroenerģijas izlaide 2024. gadā palielinājās par 7,6 %. Elektroenerģijas ražošanas emisijas no 2021. līdz 2024. gadam ir samazinājušās par 30 %.

Rūpniecisko iekārtu emisijas 2024. gadā samazinājās par 0,8 % salīdzinājumā ar 2023. gadu[21]. Tika konstatēts, ka šā rezultāta pamatā ir vairākas tendences (papildus elektroapgādes dekarbonizācijai) – rūpnieciskās ražošanas apjoma samazināšanās dažās nozarēs, ražošanas apjoma atgūšanās energoietilpīgās nozarēs, piemēram, tērauda, mēslošanas līdzekļu un ķīmiskās rūpniecības nozarē, un energoefektivitātes uzlabojumi.

[19] 2021.–2030. gadā tiks izsolīti līdz 57 % no vispārīgajām kvotām, savukārt atlikušās kvotas tiks piešķirtas bez maksas.
[20] Pamatojoties uz elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanas radītajām emisijām, kas ietilpst ES ETS (dati izgūti no Savienības reģistra 2025. gada 30. septembrī). Turklāt 2 % no šā samazinājuma rada nevis tirgus tendences, bet datu nekonsekvence, kas ietekmē sadalījumu starp elektroenerģijas ražošanas un rūpnieciskajām emisijām. Sīkāku informāciju sk. 2025. gada ziņojumā par oglekļa tirgu.
[21] Pamatojoties uz rūpnieciskās ražošanas radītajām emisijām, kas ietilpst ES ETS (dati izgūti no Savienības reģistra 2025. gada 30. septembrī). Sīkāku informāciju sk. 2025. gada ziņojumā par oglekļa tirgu.

10. attēls. ES ETS ietilpstošās emisijas ES pa nozarēm

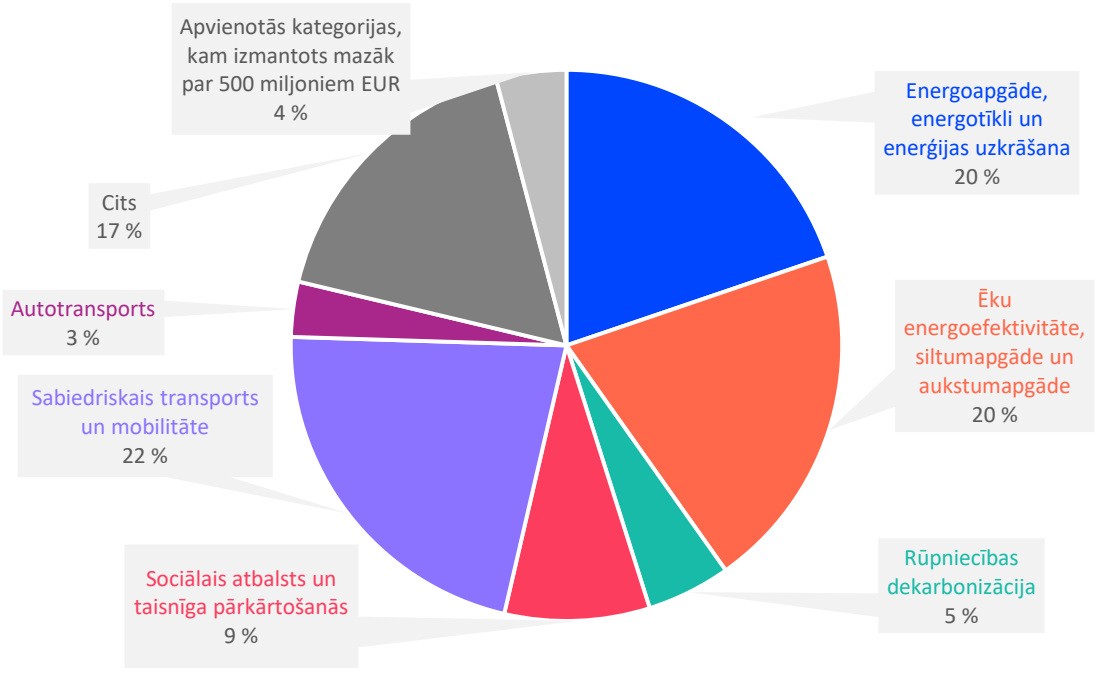

Avots: Eiropas Vides aģentūra (EVA).

2.3. Izsoļu ieņēmumi

Līdz 2025. gada vidum ES ETS, pārdodot emisijas kvotas, bija **guvusi vairāk nekā 245 miljardu EUR ieņēmumus**. 2024. gadā ETS ieņēmumi sasniedza gandrīz 39 miljardus EUR. To lielākā daļa tika ieskaitīta valstu budžetos (24,4 miljardi EUR), bet tika finansētas arī ETS programmas pārejai uz tīru enerģiju (t. i., Inovāciju fonds un Modernizācijas fonds), kā arī daļa Atveseļošanas un noturības mehānisma saskaņā ar plānu *REPowerEU*. 2025. gadā daļu ES ETS kvotu arī sāka izsolīt, lai finansētu Sociālo klimata fondu (sk. 6. nodaļu).

11. attēls. Par 2024. gadu ziņotais ETS ieņēmumu izlietojums dalībvalstīs sadalījumā pa nolūkiem (ņemot vērā izmaksātos ieņēmumus)

Dalībvalstīm visi savi ETS ieņēmumi (vai līdzvērtīga summa) ir jāizmanto, lai finansētu klimatrīcību un enerģētikas pārkārtošanu, ieskaitot pasākumus, ar ko tiek risināti sociāli jautājumi. Vienīgais izņēmums no šā noteikuma ir iespēja dalībvalstīm izmantot ETS ieņēmumus, lai sniegtu atbalstu elektroietilpīgām rūpniecības nozarēm saistībā ar netiešajām oglekļa izmaksām. 2024. gadā šim nolūkam savus ieņēmumus izmantoja 15 dalībvalstu. No 2024. gadā iekasētajiem 24,4 miljardiem EUR dalībvalstis energoietilpīgu rūpniecības nozaru netiešo izmaksu kompensēšanai izmantoja 3,2 miljardus EUR. Atlikušie 21,2 miljardi EUR ir jāizmanto klimatrīcībai un enerģētikas pārkārtošanai, bet tie nav jāiztērē viena gada laikā[22].

Dalībvalstis katru gadu ziņo Komisijai par to, kā tās izlietojušas savus ETS ieņēmumus. Lielāko daļu savu 2024. gada ETS ieņēmumu dalībvalstis novirzījušas atjaunīgo energoresursu, energotīklu un enerģijas uzkrāšanas izvēršanas projektiem (20 %), rūpniecības un ēku energoefektivitātes uzlabošanas projektiem (20 %) un tīra sabiedriskā transporta un mobilitātes attīstīšanas projektiem (22 %). Kā piemērus var minēt dotācijas atkrastes vēja enerģijas un biogāzes uzlabošanai Dānijā, pilnīgas modernizēšanas projektus Lietuvā, kuri paredz vismaz par 40 % samazināt siltumenerģijas patēriņu dzīvojamās ēkās, un investīcijas dzelzceļa transportā un veloceliņos Slovēnijā.

Plašāku informāciju par to, kā katra dalībvalsts ir izlietojusi savus 2024. gada ETS ieņēmumus, sk. pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 8. nodaļā. ES27 mēroga analīzi sk. 2025. gada ziņojumā par oglekļa tirgu.

2.4. Aviācija

2024. gadā aviācijas emisijas Eiropas emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā turpināja augt, sasniedzot 62,6 miljonus tonnu CO_2[23]. Tas ir aptuveni par 15 % vairāk nekā 2023. gadā[24].

Tāpēc aviācijas nozare ir steidzami jādekarbonizē. ETS oglekļa cena jau sniedz stimulu aptuveni 200 EUR apmērā par tonnu[25] ilgtspējīgas aviācijas degvielas, kas izmantota fosilās petrolejas vietā. Taču 2024. gadā Komisija ES ETS ietvaros ieviesa papildu atbalsta mehānismu, lai veicinātu ilgtspējīgu aviācijas degvielu izmantošanu, bet tā ietekme šajā ziņojumā vēl nav atspoguļota. Šim atbalstam kopumā ir rezervēti 20 miljoni kvotu (aptuveni 1,5 miljardu EUR vērtībā), un aviosabiedrības var pieprasīt aptuveni 500–7000 EUR lielu atbalstu par katru atbalsttiesīgas ilgtspējīgas degvielas tonnu, kas izmantota ETS maršrutā[26]. 2025. gadā Komisija sadalīja aptuveni

[22] Tika ziņots, ka 2024. gadā ir izmaksāti 16,4 miljardi EUR.
[23] Tas ietver lidojumus Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ) (iekšzemē un starp EEZ valstīm) un lidojumus no EEZ uz Šveici un Apvienoto Karalisti. Tas ietver ārējos lidojumus no EEZ valsts uz tālāko reģionu un no tā (piemēram, Somija–Kanāriju salas).
[24] 2023. gadā šī nozare kopumā radīja 54,4 miljonus tonnu CO_2 emisiju. Dati izgūti no Savienības reģistra un Šveices reģistra 2025. gada 30. septembrī.
[25] ETS šīm degvielām piemēro "nulles likmi", kas nozīmē, ka par tām netiek maksāta nekāda oglekļa cena. Turpretī petrolejas emisijas faktors ir 3,16 t CO_2/t: ETS cena x 3,16 = cenas stimuls, tādējādi, ja ETS oglekļa cena ir 70 EUR, cenas stimuls par tonnu izmantotās degvielas ir 221 EUR.
[26] Šī atbalsta sistēma pilnīgi vai daļēji sedz atlikušo cenas starpību starp fosilo petroleju un atbalsttiesīgām aviācijas degvielām, ko atsevišķi komerciālie gaisakuģu operatori izmanto savos lidojumos, uz kuriem faktiski attiecas oglekļa cenas noteikšana ES ETS sistēmas ietvaros, un tādējādi šie gaisakuģu operatori tiek mudināti izmantot tīrākus degvielas variantus.

100 miljonus EUR 53 gaisakuģu operatoriem no ES dalībvalstīm un diviem operatoriem no Norvēģijas.

Komisija ir pieņēmusi jaunus noteikumus par tādu ES aviosabiedrību lidojumu emisiju monitoringu, ziņošanu un verifikāciju, kuri neietilpst ES ETS darbības jomā[27]. Šo noteikumu pieņemšana uzsver ES apņemšanos piemērot Starptautiskās aviācijas radīto oglekļa emisiju izlīdzināšanas un samazināšanas shēmu (*CORSIA*). ES ir viena no pasaulē pirmajām jurisdikcijām, kas *CORSIA* ir iestrādājusi tiesību aktos. *CORSIA* mērķis ir kompensēt starptautisko lidojumu radītās aviācijas emisijas, kas pārsniedz noteiktu līmeni[28]. Tiek plaši uzskatīts, ka šis līmenis 2024. gadā, visticamāk, tika sasniegts, tāpēc paredzams, ka aviosabiedrībām pirmo reizi būs jāpilda *CORSIA* paredzētās izlīdzināšanas saistības par 2024. gada emisiju daļu, kas pārsniedz bāzlīniju.

ES ETS patlaban aptver tikai CO_2 emisijas, taču pašlaik tiek lēsts, ka citu tādu emisiju dēļ, kas rodas papildus CO_2 emisijām, to vidū slāpekļa oksīdu (NOx) un sēra oksīdu (SOx) emisiju dēļ, aviācijas kopējā ietekme uz klimatu ir no divām līdz četrām reizēm lielāka[29]. ES ir pirmā jurisdikcija, kurā ieviesta monitoringa, ziņošanas un verifikācijas (MZV) sistēma attiecībā uz aviācijas ietekmi, kas nav saistīta ar CO_2. Kopš 2025. gada 1. janvāra gaisakuģu operatoriem katru gadu jāmonitorē ietekme, ko vienā lidojumā rada ar CO_2 nesaistītas emisijas, un jāziņo par to[30]. Pamatojoties uz rezultātiem, kas gūti ar CO_2 nesaistīto emisiju monitoringa sistēmas ietvaros, Komisija līdz 2027. gada 31. decembrim iesniegs ziņojumu un vajadzības gadījumā tiesību akta priekšlikumu ar mērķi mazināt ar CO_2 emisijām nesaistīto aviācijas ietekmi.

2.5. Jūras transports

Jūras transports rada aptuveni 3–4 % no kopējām ES CO_2 emisijām. 2024. gads bija pirmais gads, kopš jūras transports ir iekļauts ES ETS sistēmā. Kopējās jūras transporta emisijas MZV sistēmā bija 148,7 Mt CO_2 ekv.[31], ņemot vērā visas emisijas no reisiem, kuros iesaistītas ES, Islandes un Norvēģijas ostas. No tām 89,8 Mt CO_2 bija iekļautas ETS, kurā ņemti vērā tikai 50 % emisiju no reisiem, kas sākas vai beidzas ārpus ES, Islandes un Norvēģijas[32].

---

[27] ES ETS aptver lidojumus EEZ (ES27, Norvēģija, Islande) un lidojumus uz Šveici un Apvienoto Karalisti. Tas nozīmē, ka jaunie noteikumi attiecas uz ES aviosabiedrību lidojumiem no EEZ uz valstīm ārpus EEZ un to lidojumiem starp divām valstīm ārpus EEZ.

[28] Līmenis, kura pārsniegšanas gadījumā aviosabiedrībām būtu jāsāk kompensēt emisijas, 2024.–2035. gadam ir noteikts 85 % apmērā no 2019. gada CO_2 emisijām (2019. gads bija gads, kurā radās vēsturiski lielākais starptautiskās aviācijas emisiju apjoms).

[29] *IPCC*, *Aviation and the Global Atmosphere*, 1999, https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/03/av-en-1.pdf.

[30] MZV sistēma aptver lidojumus uz Eiropu, no tās un tās iekšienē. Lai sākumā atvieglotu sistēmas piemērošanu, obligāti jāziņo tikai par lidojumiem Eiropas iekšienē. Tomēr 2025. un 2026. gadā tiek mudināts brīvprātīgi ziņot par visiem maršrutiem. Kopš 2027. gada ziņošanas pienākums automātiski attieksies uz visiem lidojumiem. Īstenošanas tiesību akts: "Emisijas kvotu tirdzniecības sistēma (ETS): Monitoringa un ziņošanas regulas grozījums ETS pārskatīšanas sakarā" (europa.eu).

[31] Uz kopējām jūras transporta emisijām attiecas Regula (ES) 2015/757.

[32] ES ETS piemērošanā jūras transportam ir vēl vairāki citi atbrīvojumi un atšķirības no MZV piemērošanas jūras transportam. Plašāku informāciju par attiecīgās darbības jomas definīciju sk. Kuģošanas sabiedrību vispārīgo

2024. gads bija pirmais gads, kad MZV ietvaros tika ziņots par metāna un dislāpekļa oksīda emisijām, kuru apjoms bija attiecīgi 1,6 Mt CO_2 ekv. (metāns) un 2,2 Mt CO_2 ekv. (dislāpekļa oksīds)[33].

MZV aptvertās oglekļa dioksīda emisijas 2024. gadā bija par 13 % lielākas nekā 2023. gadā, galvenokārt tāpēc, ka pieauga kuģu darbību apjoms, jo sakarā ar Sarkanās jūras krīzi bija jāmaina maršruti un šie alternatīvie maršruti tika izmantoti visu 2024. gadu.

Pirmajā gadā, kad ETS tika piemērota jūras transportam, atbilstība bija augsta – kuģošanas uzņēmumi nodeva kvotas par vairāk nekā 99 % emisiju, kas ietilpst ETS darbības jomā.

Runājot par starptautiska līmeņa norisēm – ES atzinīgi novērtēja to, ka 2025. gada aprīlī Starptautiskā Jūrniecības organizācija (SJO) apstiprinājusi Neto nulles emisiju satvaru starptautiskās kuģniecības radīto siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai, kurš ietver globālu standartu kuģu degvielu SEG emisiju intensitātes pakāpeniskai samazināšanai un starptautiskās kuģniecības radīto SEG emisiju cenas noteikšanas elementu. Šī vienošanās, kas vēl ir jāpieņem, ir nozīmīgs solis ceļā uz SJO 2023. gada SEG stratēģijā noteikto mērķi līdz 2050. gadam vai ap 2050. gadu, t. i., tuvu 2050. gadam, panākt, ka jūras transporta emisijas samazinās līdz nullei. Diskusijas par vienošanās pieņemšanu ir atliktas uz 2026. gada oktobri.

2.6. Ēkas, transports un mazā rūpniecība

2023. gadā tika panākta vienošanās par jaunu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu (ETS2), kas aptvertu emisijas, kuras rada degvielu sadedzināšana ēku sektorā, transporta nozarē un mazajā rūpniecībā un uz kurām jau pastāvošā ES ETS neattiecās. Lai gan arī tā ir emisiju ierobežošanas un tirdzniecības sistēma, tā ir nošķirta no pašreizējās ES ETS. Tā palīdzēs dalībvalstīm sasniegt emisiju samazināšanas mērķrādītājus, kas tām jāsasniedz saskaņā ar Kopīgo centienu regulu (sk. 3. nodaļu).

Paredzams, ka ETS2 noteiktā maksimālā robežvērtība kopā ar citiem pasākumiem šajās nozarēs līdz 2030. gadam samazinās emisijas par 42 % salīdzinājumā ar 2005. gada līmeni. Visas kvotas tiks pārdotas izsolēs, un ieņēmumi tiks novirzīti uz valstu budžetiem un Sociālo klimata fondu. Oglekļa cena dos stimulu investēt energoefektivitātes risinājumos, ēku renovācijā un bezemisiju mobilitātē, arī sabiedriskajā transportā. Sociālais klimata fonds atbalstīs mazaizsargātas mājsaimniecības, transporta lietotājus un mikrouzņēmumus, lai galvenokārt palīdzētu tiem finansēt šīs investīcijas.

ETS2 aptvers emisijas augšposmā. Tas nozīmē, ka degvielas piegādātājiem, nevis patērētājiem ir jāseko līdzi emisijām no degvielām, ko tie laiž tirgū, un jāpērk kvotas,

vadlīniju 2.3. iedaļā: https://climate.ec.europa.eu/document/download/31875b4f-39b9-4cde-a4e2-fbb8f65ee703_en?filename=policy_transport_shipping_gd1_maritime_en.pdf.

[33] Jūras transporta dislāpekļa oksīda un metāna emisijas ES ETS darbības jomā būs iekļautas no 2026. gada.

lai tās segtu. Emisiju monitorings un ziņošana par tām sākās 2025. gadā, un sistēma sāks pilnvērtīgi darboties nākamajos gados.

3. Kopīgo centienu aptvertās emisijas

Svarīgākās norises

- Saskaņā ar nacionālo enerģētikas un klimata plānu novērtējumu paredzams, ka, pamatojoties uz plānotajiem pasākumiem, kopējās prognozētās KCR emisijas 2030. gadā būs samazinājušās par aptuveni 38 % salīdzinājumā ar 2005. gada līmeni, bet tas joprojām nesasniedz KCR emisiju samazināšanas ES mēroga mērķrādītāju – 40 %.
- Tomēr KCR tika izstrādāta tā, lai nodrošinātu elastību, kas ļautu mērķrādītāju sasniegt izmaksu ziņā lietderīgi.
- Paredzams, ka 2021.–2030. gadā dažās dalībvalstīs, kurās ir plānotas rīcībpolitikas, radīsies emisiju iedales apjoma pārpalikums aptuveni 125–175 Mt CO_2 ekv. apmērā, un tas ļautu visām dalībvalstīm panākt atbilstību, izmantojot pieejamās elastības iespējas. Tagad ir būtiski, lai dalībvalstis pilnībā īstenotu šos pasākumus.
- Provizoriskais emisiju apjoms, ko 2024. gadā radījušas kopīgo centienu nozares, ir diezgan līdzīgs 2023. gada apjomam un par aptuveni 20 % mazāks nekā 2005. gadā.
- Transporta nozarē, kas ir lielākā kopīgo centienu nozare, emisijas palielinājās par 1 %. Ēku un atkritumu sektorā emisijas saglabājās aptuveni tādā pašā līmenī, bet lauksaimniecībā un mazajā rūpniecībā samazinājās par 1 %.
- Viena trešdaļa kopīgo centienu aptverto emisiju ir emisijas, kas nav CO_2 emisijas, un no 2005. līdz 2023. gadam tās ir samazinājušās par 23 %.
- 2024. gadā jaunu vieglo pasažieru automobiļu un autofurgonu vidējās CO_2 emisijas nedaudz palielinājās, bet joprojām bija par 28 % (vieglajiem pasažieru automobiļiem) un 8 % (autofurgoniem) zemākas nekā 2019. gadā, galvenokārt pateicoties bezemisiju transportlīdzekļu ieviešanai.
- 2023. gada pārskata periodā jaunu lielas noslodzes transportlīdzekļu vidējās CO_2 emisijas turpināja samazināties un bija par 11,4 % mazākas nekā 2019. gadā. Degvielas kvalitātes direktīvas prasības ir nodrošinājušas, ka ES tiek pārdotas augstas kvalitātes degvielas.

Kopīgo centienu regula (KCR) attiecas uz siltumnīcefekta gāzu emisijām no iekšzemes transporta nozares, ēku sektora, lauksaimniecības, mazās rūpniecības un atkritumu sektora. Šīs emisijas kopā veido aptuveni 66 % no ES iekšzemes emisijām.

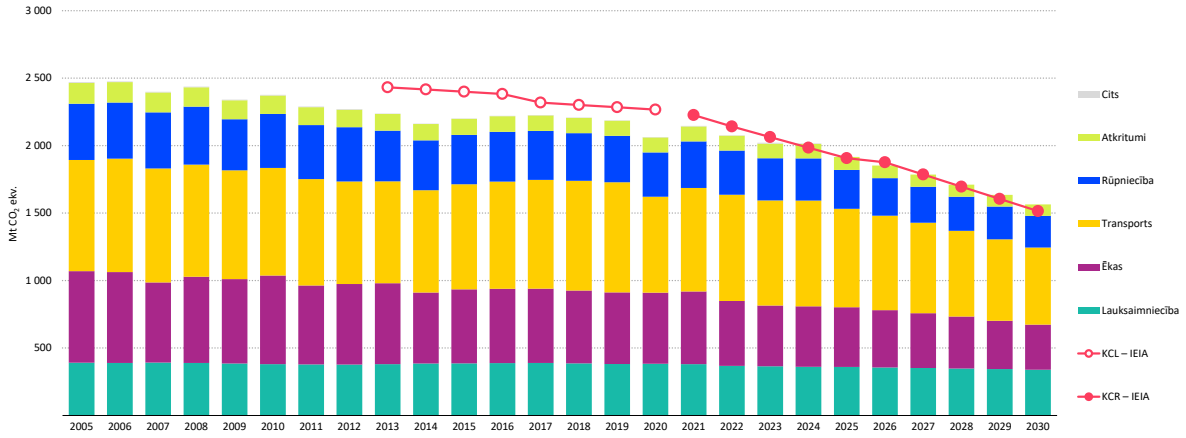
Aptuveni dati liecina, ka 2024. gadā emisijas no šīm nozarēm saglabājās līdzīgā līmenī kā 2023. gadā, proti, par 20 % mazākas nekā 2005. gadā[34]. 2024. gads ir

[34] KCR 2024. gada emisijas ir noteiktas aptuveni un ir par 19,9 % mazākas nekā 2005. gadā. KCR 2023. gada emisijas tika noteiktas 2025. gadā pēc visaptverošas pārskatīšanas, un tās ir par 19,8 % mazākas nekā 2005. gadā. 2024. gada Klimatrīcības progresa ziņojumā KCR 2023. gada emisijas tika novērtētas aptuveni un iegūtais samazinājums bija mazāks – par 19,2 % mazāks nekā 2005. gadā.

pirmais gads, kad ES mēroga emisijas pārsniedz kopējo ES emisiju robežvērtību – par 1,6 %.

Lai gan ES līmenī kopīgo centienu aptvertās emisijas 2024. gadā bija aptuveni tādas pašas kā 2023. gadā, nozaru līmenī bija vērojamas atšķirības – transporta emisijas palielinājās par 1 %, bet lauksaimniecības un mazās rūpniecības emisijas samazinājās par 1 %. Ēku un atkritumu sektorā emisijas bija salīdzinoši stabilas. 2024. gadā transporta nozare bija vislielākā kopīgo centienu nozare un radīja 39 % no KCR ES emisijām, tai sekoja ēku sektors (22 %), lauksaimniecība (18 %), mazā rūpniecība (16 %) un atkritumu sektors (5 %).

12. attēls. Emisijas nozarēs, uz kurām attiecas kopīgo centienu tiesību akti, 2005.–2030. gadā un ikgadējie emisiju iedales apjomi, ES27

Piezīme. Emisiju datu sadalījums pa Kopīgo centienu regulas (KCR) aptvertajām nozarēm par 2021.–2023. gadu ir balstīts uz 2025. gada SEG inventarizācijas pārskatu, par 2024. gadu – uz aptuvenajiem inventarizācijas pārskatiem un par 2025.–2030. gadu – uz prognozēm, ko dalībvalstis ziņojušas 2025. gadā saskaņā ar Pārvaldības regulas 18. pantu. Ikgadējie emisiju iedales apjomi (IEIA) ir ikgadējās emisiju robežvērtības, kas noteiktas KCR un KCR priekštecī – Kopīgo centienu lēmumā (KCL). Attēlā parādīts, kā ES vēsturiskās un prognozētās kopīgo centienu aptvertās emisijas ir sadalītas pa nozarēm un kādas tās ir salīdzinājumā ar ikgadējām emisiju robežvērtībām.

3.1. Kopīgu centienu mērķrādītāji

KCR ir noteikts ES mērķrādītājs, kas paredz līdz 2030. gadam kopīgo centienu nozarēs radītās emisijas samazināt par 40 % salīdzinājumā ar 2005. gada līmeni. Šis vispārējais mērķrādītājs atspoguļojas valstu samazinājuma mērķrādītājos 2030. gadam, kuri ir robežās no 10 % līdz 50 %, un SEG emisiju robežvērtībās 2021.–2030. gadam, kuras izteiktas kā ikgadējie emisiju iedales apjomi. To, vai dalībvalstis ir ievērojušas savas emisiju robežvērtības, Komisija pārbaudīs divās kārtās – vispirms 2027. gadā (attiecībā uz 2021.–2025. gadu) un pēc tam 2032. gadā (attiecībā uz 2026.–2030. gadu).

Dalībvalstis savu ikgadējo emisiju robežvērtību ievērošanai un 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanai var ierobežotā apmērā izmantot elastības iespējas. Šīs elastības iespējas ir emisiju iedales apjomu atlikšana rezervē, aizņemšanās, pirkšana un pārdošana, zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM) sektora pārpalikuma (kredītu) izmantošana un dažām

dalībvalstīm – iespēja anulēt ES ETS kvotas un tā vietā saņemt KCR emisiju iedales apjomus (sīkāku informāciju sk. pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 9. nodaļā).

Islande un Norvēģija ir piekritušas ar dažiem pielāgojumiem piemērot Kopīgo centienu regulu 2018. gadā pieņemtajā redakcijā[35]. Progress un izmaiņas šajās valstīs ir atspoguļoti EBTA Uzraudzības iestādes sagatavotajā ikgadējā Klimata progresa ziņojumā.

3.2. Kopīgo centienu mērķrādītāju sasniegšanā panāktais progress

Emisiju samazināšanas mērķrādītāji 2030. gadam

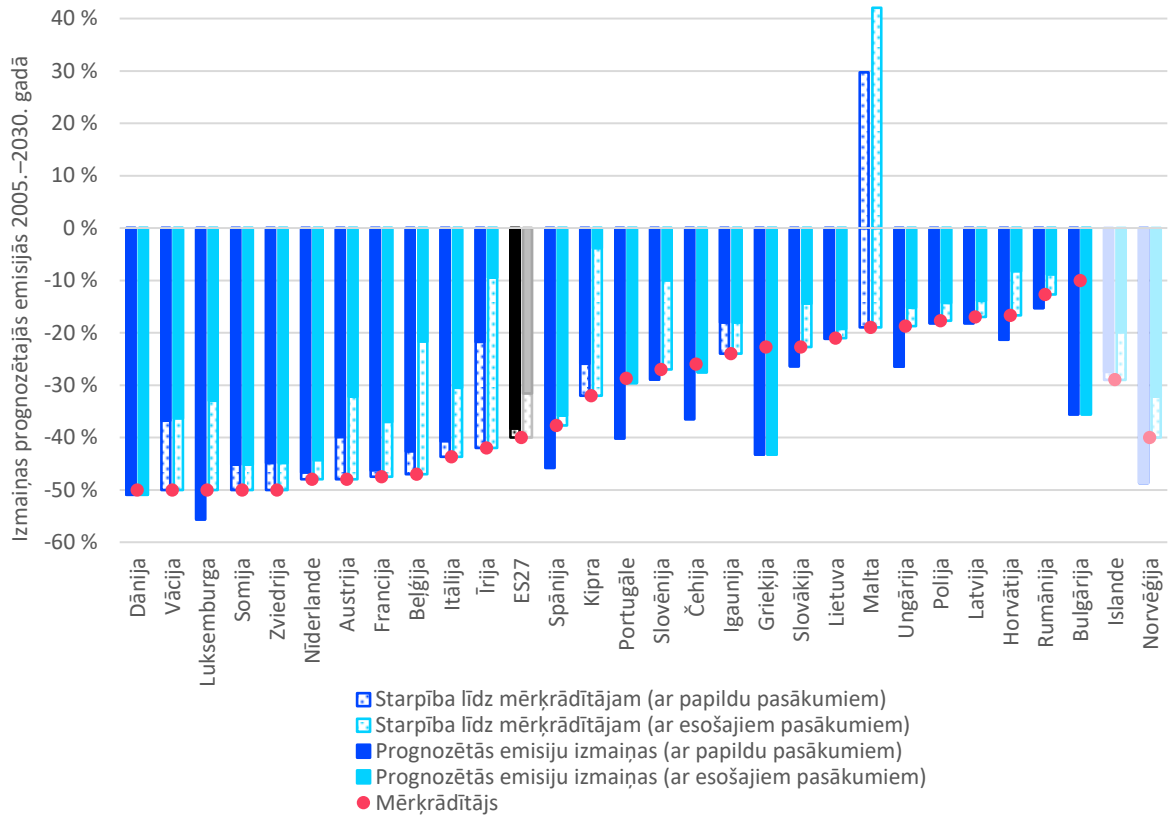
KCR ir noteikts emisiju samazināšanas mērķrādītājs 2030. gadam ES un katrai dalībvalstij (attiecībā pret 2005. gada līmeni). Komisijas veiktais 2025. gada maijā publicētais galīgo atjaunināto nacionālo enerģētikas un klimata plānu (NEKP) novērtējums liecina, ka kopīgo centienu aptvertās emisijas 2030. gadā, paredzams, būs samazinājušās par aptuveni 38 % salīdzinājumā ar 2005. gadu, un tas par aptuveni 2 procentpunktiem atpaliek no ES mērķrādītāja. Tas ir būtisks uzlabojums salīdzinājumā ar vairāk nekā 6 procentpunktu starpību, kas attiecībā uz ES mērķrādītāju bija norādīta Komisijas veiktajā atjaunināto NEKP projektu novērtējumā. Ir ļoti svarīgi, lai NEKP izklāstītās vērienīgās rīcībpolitikas tiktu īstenotas visā pilnībā un lai dalībvalstis turpinātu enerģiski virzīties uz priekšu un rīkoties ar mērķi sasniegt KCR mērķrādītājus. Komisija novērtējumā sniedza mērķorientētus norādījumus dalībvalstīm, lai palīdzētu plānus ātri īstenot.

Iepriekš minētos konstatējumus apstiprina dalībvalstu jaunākās – 2025. gada marta – prognozes (sk. 13. attēlu). Kamēr dalībvalstis vēl nav izmantojušas KCR paredzētās elastības iespējas savu mērķrādītāju sasniegšanai, Vācijai, Īrijai un Maltai tiek prognozēta vislielākā starpība līdz mērķrādītājiem 2030. gadā, bet Bulgārijai, Grieķijai un Portugālei – vislielākais 2030. gada mērķrādītāju pārsniegums.

Lai novērstu šo nepietiekamību, dalībvalstīm līdztekus visu pašreizējo un plānoto klimata rīcībpolitiku pilnīgai īstenošanai ir jāveic papildu rīcība vai jāizmanto pieejamās elastības iespējas.

[35] Islande un Norvēģija vēl nav iekļāvušas izmaiņas, kas KCR ieviestas pēc tās pārskatīšanas 2023. gadā.

13. attēls. Prognozētās KCR emisiju izmaiņas un starpība līdz mērķrādītājam 2030. gadā (%)

Piezīme. Maltas starpība līdz mērķrādītājam ir 49 un 61 procentpunkts, kas pārsniedz tās 19 % samazinājuma mērķrādītāju. Tas nozīmē, ka tiek prognozēts, ka Malta 2030. gadā radīs vairāk emisiju nekā 2005. gadā.

Emisiju samazinājumi 2021.–2030. gadā

KCR ir arī noteiktas dalībvalstu emisiju robežvērtības katram gadam laikposmā no 2021. līdz 2030. gadam un paredzētas elastības iespējas šo emisiju robežvērtību ievērošanai. Komisija ir novērtējusi dalībvalstu progresu KCR pienākumu izpildē, salīdzinot emisijas un iedales apjomus katram 2021.–2030. gada perioda gadam, pamatojoties uz jaunāko informāciju un dažu KCR ietvaros pieejamo elastības iespēju iespējamo izmantojumu.

Komisija pieņem, ka dalībvalstis īstenos papildu pasākumus, kas iekļauti to scenārija "ar papildu pasākumiem" (APP) prognozēs. Attiecībā uz elastības iespēju izmantošanu Komisija pieņem, ka dalībvalstis vienā gadā ietaupītos emisiju iedales apjomus izmantos atbilstības nodrošināšanai turpmākajos gados (atlikšana rezervē) un izmantos turpmāka gada emisiju iedales apjomus, ja tie būs vajadzīgi iepriekšējā gadā (aizņemšanās). Tā arī pieņem, ka dalībvalstis, kas paziņojušas savu nodomu izmantot ETS elastību, to nepieciešamības gadījumā arī darīs.

Komisija konstatē, ka 10 dalībvalstis vismaz vienā 2021.–2030. gada perioda gadā joprojām pārsniegs savas robežvērtības. Kipra, Horvātija, Itālija un Rumānija būs radījušas par daudz emisiju jau pirmajā atbilstības periodā (2021–2025), bet Austrijā, Igaunijā, Vācijā, Maltā, Īrijā un Zviedrijā emisiju pārsniegums tiek prognozēts otrajā atbilstības periodā (2026–2030). Tās 17 dalībvalstis, kuras visā 2021.–2030. gada

periodā nepārsniedz robežvērtības, rada lielāku pārpalikumu, nekā minētajām 10 dalībvalstīm nepieciešams, lai segtu savu pārsniegumu. Pat ja visas dalībvalstis vajadzības gadījumā iegūst emisiju iedales apjomus no citām dalībvalstīm, ES līmenī 2021.–2030. gada periodā ir gaidāms iedales apjomu pārpalikums aptuveni 125–175 Mt CO_2 ekv. apmērā.

KCR ietvaros prognozētais dažu dalībvalstu emisiju iedales apjomu pārpalikums ir pietiekams, lai segtu citu dalībvalstu emisiju pārsniegumus. Emisiju iedales apjomu pārskaitīšana starp dalībvalstīm palielina iespēju izmaksu ziņā lietderīgi sasniegt ES mērķi saskaņā ar KCR struktūru. Ņemot vērā prognozētā KCR pārpalikuma apmēru un iespējas tirgot pārpalikumus gan saskaņā ar KCR, gan ZIZIMM regulu, Komisija patlaban nevar secināt, ka dalībvalstis nav panākušas pietiekamu progresu savu KCR saistību izpildē.

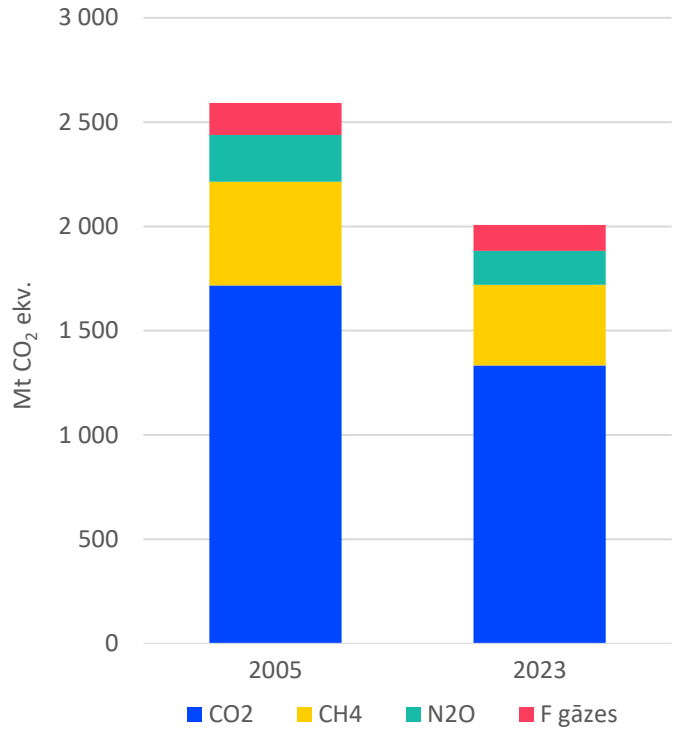
Turklāt ir vēl viens elastīgs mehānisms, kas palīdz dalībvalstīm ievērot KCR, proti, ZIZIMM sektorā panākto izpildes virsapjomu var pārskaitīt, lai segtu ierobežotu apjomu emisiju kopīgo centienu nozarēs[36]. Dažas dalībvalstis jau ir ziņojušas, ka tās plāno izmantot šīs elastības iespējas[37]. Tomēr pieejamie ierobežotie un provizoriskie dati par līdzšinējām zemes izmantošanas sektora tendencēm liecina, ka dažām dalībvalstīm būs grūtības sasniegt savus ZIZIMM mērķrādītājus (sk. 4. nodaļu). Šīs dalībvalstis varētu kompensēt ZIZIMM iztrūkumu, izmantojot KCR emisiju iedales apjomus (ZIZIMM regulas 12. pants), kas 2021.–2025. gada periodā notiks automātiski (KCR 9. pants).

3.3. Emisiju tendences pa gāzes veidiem

Divas trešdaļas visu emisiju, kas rodas kopīgo centienu nozarēs, ir CO_2 emisijas, bet atlikusī trešdaļa ir citas emisijas (14. attēls). No 2005. līdz 2023. gadam **emisijas, kas nav CO_2 emisijas, kopīgo centienu nozarēs ir samazinājušās par 23 %**. Siltumnīcefekta gāzes, kas nav CO_2, ir metāns (CH_4), dislāpekļa oksīds (N_2O) un fluorētās gāzes (NF_3, *HFC*, *PFC* un SF_6). Lai gan uz lielāko daļu emisiju enerģētikas nozarē attiecas ES ETS, uz metāna emisijām šajā nozarē attiecas KCR.

[36] Sīkāku informāciju par elastības iespējām, kas pieejamas saskaņā ar KCR, skatīt pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 9. nodaļā.
[37] Dānija, Lietuva un Polija ir ziņojušas par nodomu izmantot ZIZIMM elastību, un Horvātija ir ziņojusi par nodomu tirgot emisiju iedales apjomus. Arī Somija ir ziņojusi, ka tā attiecīgā gadījumā varētu izmantot KCR elastības iespējas, tai skaitā tirgoties ar emisiju iedales apjomiem. Tie ir nodomi, un dalībvalstīm tie nav saistoši.

14. attēls. KCR aptvertās emisijas 2005. un 2023. gadā pa gāzes veidiem

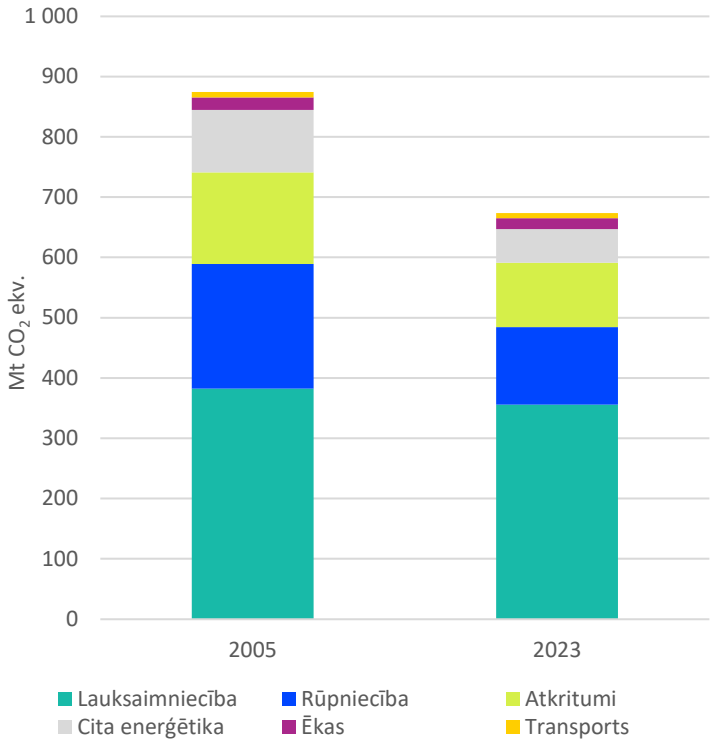

Šīs gāzes, kas nav CO_2, rodas dažādās nozarēs un procesos, un tām visām globālās sasilšanas potenciāls ir daudz lielāks nekā CO_2 – atkarībā no konkrētās gāzes tas ir no desmitiem reižu līdz desmitiem tūkstošu reižu lielāks. Tādējādi emisijas, kas nav CO_2 emisijas, būtiski ietekmē klimata pārmaiņas un ir svarīgi potenciālas emisiju samazināšanas avoti vairākās nozarēs. Emisijas, kas nav CO_2 emisijas, ir svarīgi samazināt arī tamdēļ, lai sasniegtu KCR noteiktos mērķrādītājus.

Vairāk nekā pusi emisiju, kas nav CO_2 emisijas, rada lauksaimniecības nozare. No 2005. līdz 2023. gadam emisijas, kas nav CO_2 emisijas, samazinājās visās nozarēs, taču visvairāk tās ir samazinājušās ar ETS nesaistītajā enerģētikas nozarē (“cita enerģētika”), mazajā rūpniecībā un atkritumu sektorā. Tajā pašā laikposmā emisijas, kas nav CO_2 emisijas, lauksaimniecības nozarē, transporta nozarē un ēku sektorā samazinājās tikai nedaudz. Visvairāk samazinājās dislāpekļa oksīda emisijas no rūpniecības, uz kuru neattiecas ETS, un metāna emisijas atkritumu sektorā un ar ETS nesaistītajā enerģētikas nozarē. Arī F gāzu emisiju apjoms ir samazinājies, bet mazāk (15. attēls).

ES metāna stratēģijas mērķis ir samazināt metāna emisijas enerģētikas nozarē, lauksaimniecības nozarē un atkritumu sektorā un tādējādi sekmēt KCR mērķrādītāju sasniegšanu.

15. attēls. KCR aptvertās emisijas, kas nav CO_2 emisijas, 2005. un 2023. gadā pa nozarēm

Fluorētās gāzes

Fluorētajām siltumnīcefekta gāzēm (F gāzēm) ir visaugstākais globālās sasilšanas potenciāls no visām siltumnīcefekta gāzēm, un tas nozīmē, ka tās klimatam kaitē visvairāk. To vidū liela nozīme ir daļēji halogenētiem fluorogļūdeņražiem (*HFC*). *HFC* izmanto ikdienas produktos, aprīkojumā un procesos, piemēram, saldēšanā, gaisa kondicionēšanā, siltumsūkņos, izolācijai, ugunsdrošībai, elektrolīnijās un rūpnieciskos procesos, un tie rada aptuveni 90 % no visām F gāzu emisijām.

Kopš 2015. gada ES kopējās F gāzu emisijas ir samazinājušās, galvenokārt tāpēc, ka minētajā gadā stājās spēkā jauni noteikumi par *HFC* izmantošanas pakāpenisku samazināšanu. Līdz 2030. gadam *HFC* daudzums ir jāsamazina par aptuveni 95 % salīdzinājumā ar 2015. gadu, un ir plānots līdz 2050. gadam tos pakāpeniski beigt izmantot.

2015.–2023. gadā ES kopējās F gāzu emisijas samazinājās par 32,8 %, bet *HFC* emisijas – par 31,4 %. 2022.–2023. gadā vien visu F gāzu emisijas samazinājās par 7,4 % un *HFC* emisijas – par 5,5 %. Šie samazinājumi palīdz dalībvalstīm sasniegt savus Kopīgo centienu regulā noteiktos mērķrādītājus.

3.4. Autotransports

Transporta emisijas ir ceturtā daļa no visām ES siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijām un 39 % no KCR emisijām. Transports ir vienīgā lielā ES ekonomikas nozare, kurā emisijas joprojām ir lielākas nekā 1990. gadā (+18 %) un kopš 2005. gada ir samazinājušās tikai nedaudz (sīkāku informāciju sk. Komisijas dienestu darba

dokumenta 4. nodaļā). **Lai sasniegtu ES klimata mērķus 2030. un 2050. gadam, ir jāpaātrina transporta nozares dekarbonizācija.**

Autotransports ir galvenais SEG emisiju avots šajā nozarē un rada aptuveni 95 % emisiju vai – ja tiek ņemtas vērā arī starptautiskās aviācijas un jūras transporta emisijas – 73 % emisiju. Vairāk nekā 70 % autotransporta emisiju rada vieglie pasažieru automobiļi un vieglie komerciālie transportlīdzekļi (autofurgoni). 2005.–2023. gadā autotransporta emisijas samazinājās par mazāk nekā 5 %. Tas liecina, ka transportlīdzekļu efektivitātes pieaugumu un reģistrēto bezemisiju transportlīdzekļu skaita palielinājumu gandrīz pilnībā ir atsvēris pastāvīgais autotransporta darbības pieaugums.

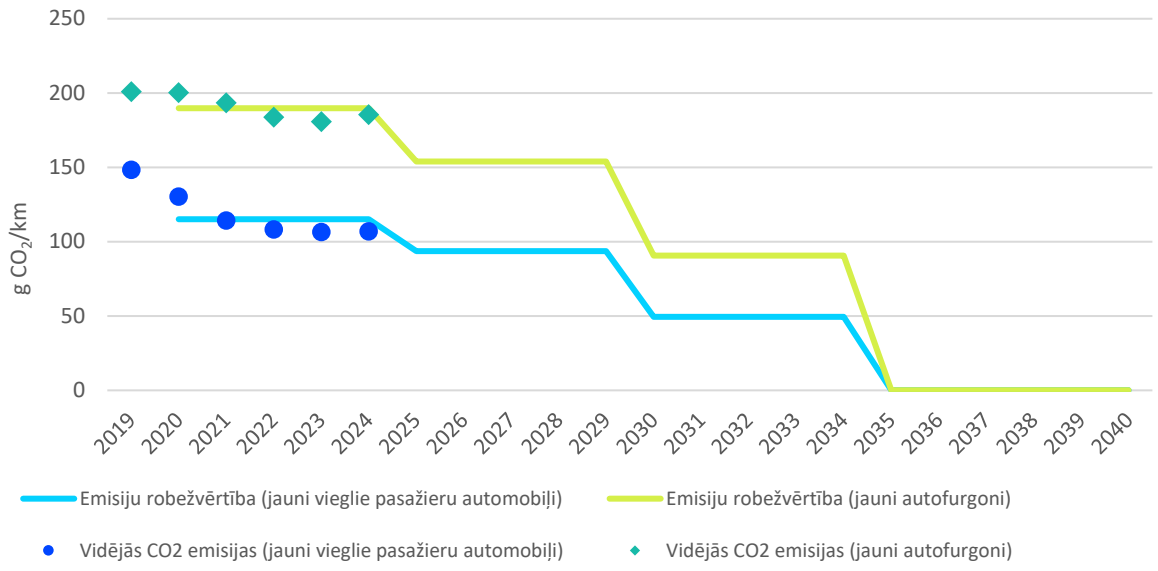
Svarīgas rīcībpolitikas autotransporta CO_2 emisiju pakāpeniskai samazināšanai ES **ir CO_2 emisiju standarti jauniem vieglajiem pasažieru automobiļiem, autofurgoniem** un **lielas noslodzes transportlīdzekļiem** (t. i., kravas automobiļiem, autobusiem, tālsatiksmes autobusiem un piekabēm). Tie nosaka ES autoparka emisiju samazināšanas mērķrādītājus, uz kuru pamata aprēķina konkrētos gada īpatnējo emisiju mērķrādītājus katram atsevišķajam ražotājam vai grupai. Atbilstību īpatnējo emisiju mērķrādītājiem novērtē attiecīgajā kalendārajā gadā ražotāja vai grupas reģistrēto transportlīdzekļu parka līmenī (nevis atsevišķu transportlīdzekļu līmenī).

Saskaņā ar provizoriskajiem monitoringa datiem vidējās CO_2 emisijas no jauniem vieglajiem pasažieru automobiļiem un jauniem autofurgoniem, kas reģistrēti ES, Islandē un Norvēģijā, 2024. gadā nedaudz palielinājās: automobiļiem – no 106,4 g CO_2/km 2023. gadā līdz 106,8 g CO_2/km un autofurgoniem – no 180,8 g CO_2/km 2023. gadā līdz 185,4 g CO_2/km.

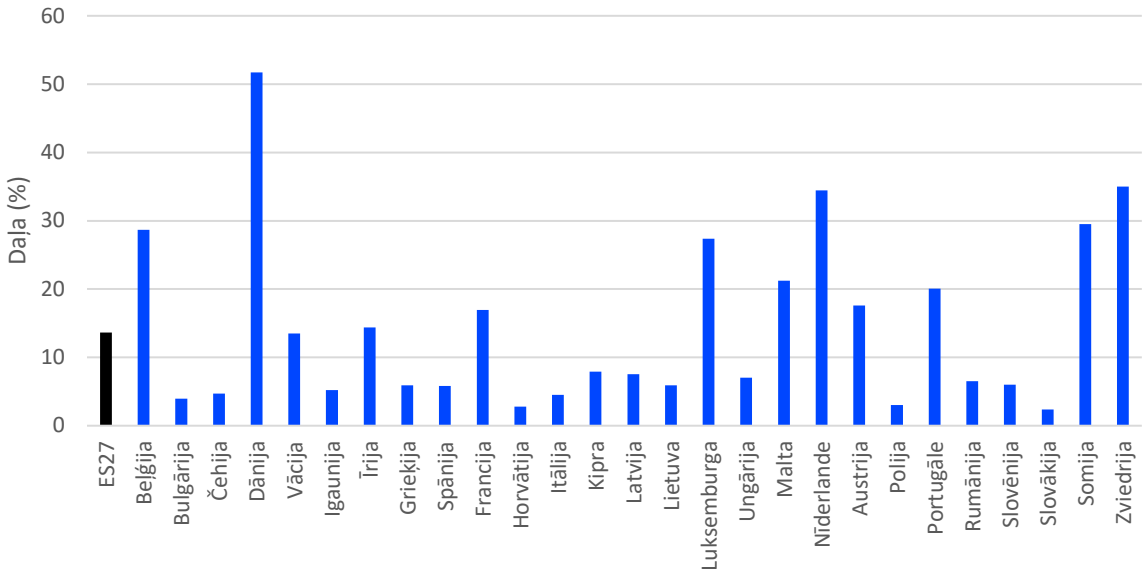
Nelielais emisiju pieaugums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir neliels solis atpakaļ jaunu vieglo pasažieru automobiļu un autofurgonu CO_2 emisiju straujās samazināšanās tendencē, kas bija vērojama kopš 2020. gada, kad stājās spēkā stingrāki CO_2 emisiju samazināšanas mērķrādītāji. Šis pieaugums ir radies pēdējā kalendārajā gadā pirms 2025. gada, kad sāk piemērot stingrākus mērķrādītājus. Līdzīgs emisiju pieaugums tika reģistrēts arī pēdējos gados pirms 2020. gada, kad stājās spēkā stingrāki mērķrādītāji.

2024. gadā vidējās CO_2 emisijas bija mazākas par ES mērķrādītājiem (sk. 16. attēlu) – vieglajiem pasažieru automobiļiem par 28 % mazākas un autofurgoniem par 8 % mazākas nekā 2019. gadā. Šis progress galvenokārt ir saistīts ar bezemisiju transportlīdzekļu skaita pieaugumu. 2024. gadā izpūtēja emisiju nebija 14,5 % jaunu vieglo pasažieru automobiļu un 7,2 % jaunu autofurgonu, un tas ir daudz vairāk nekā attiecīgi 2,2 % un 1,4 % 2019. gadā. Tomēr bezemisiju transportlīdzekļu ieviešanas temps dalībvalstu starpā ievērojami atšķiras (sk. 17. attēlu). Dānijā 2024. gadā gandrīz 52 % jauno vieglo pasažieru automobiļu bija bezemisiju automobiļi. Turpretī vairākās valstīs šis īpatsvars saglabājās ļoti zems, piemēram, Slovākijā tas bija tikai 2,3 %, Horvātijā – 2,8 % un Polijā – 3 %.

16. attēls. Vidējās CO_2 emisijas (punkti) un ES autoparka mērķrādītāji (līnijas) vieglajiem pasažieru automobiļiem un autofurgoniem

17. attēls. Bezemisiju vieglo pasažieru automobiļu īpatsvars reģistrēto jauno vieglo pasažieru automobiļu vidū (%, 2024)

Avots: Alternatīvo degvielu observatorija.

Neraugoties uz pēdējos gados panākto ievērojamo progresu, ir vajadzīgi turpmāki emisiju samazinājumi, lai ES varētu sasniegt nākotnes mērķrādītājus. Līdz 2030. gadam jaunu vieglo pasažieru automobiļu vidējām emisijām ir jāsamazinās par 55 % (līdz 49,5 g CO_2/km) salīdzinājumā ar 2021. gada bāzlīniju un jaunu autofurgonu vidējām emisijām – par 50 % (līdz 90,6 g CO_2/km).

Lielas noslodzes transportlīdzekļi, piemēram, kravas automobiļi, autobusi, tālsatiksmes autobusi un piekabes, rada gandrīz 30 % no visām autotransporta CO_2 emisijām. 2024. gadā ES pieņēma pārskatītus CO_2 standartus jauniem lielas noslodzes transportlīdzekļiem, lai spēkā esošos standartus padarītu vēl stingrākus

un paplašinātu to darbības jomu, tos attiecinot arī uz vidēji smagiem kravas automobiļiem, pilsētas autobusiem, tālsatiksmes autobusiem un piekabēm. Saskaņā ar pārskatīto regulu CO_2 emisijas līdz 2025. gadam ir jāsamazina par 15 % (pārskatīšanas rezultātā šis mērķrādītājs nav mainīts), no 2030. gada tām jābūt par 45 % mazākām, no 2035. gada – par 65 % mazākām un no 2040. gada – par 90 % mazākām salīdzinājumā ar 2019. gada bāzlīniju. Tajā arī noteikts mērķrādītājs, kas paredz, ka no 2035. gada visiem jaunajiem pilsētas autobusiem ir jābūt bezemisiju transportlīdzekļiem.

2023. gada pārskata periodā, kas faktiski aptvēra laikposmu no 2023. gada jūnija līdz 2024. gada jūlijam, ES reģistrēto **jauno lielas noslodzes transportlīdzekļu**[38] vidējās īpatnējās **CO_2 emisijas samazinājās par 4,3 %**. Tas liecina, ka izteiktāka samazinājuma tendence, kas sākās 2022. gada pārskata periodā (−6,6 %), pēc tikai nelieliem samazinājumiem divos iepriekšējos pārskata periodos turpinās (18. attēls)[39].

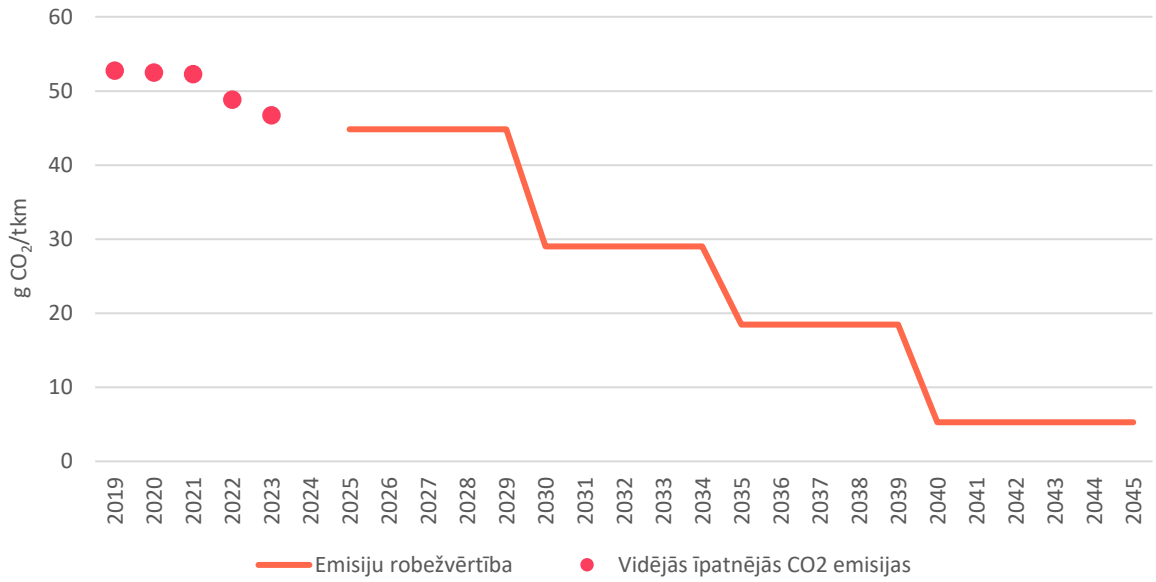
Kopumā 2023. gada pārskata periodā emisijas bija par 11,4 % mazākas nekā 2019. gadā. Lai gan tas nozīmē, ka līdz autoparkam noteiktajam 2025. gada samazinājuma mērķrādītājam – 15 % – vairs nav tālu, nākamajos pārskata periodos būs vajadzīgi turpmāki emisiju samazinājumi, jo īpaši ņemot vērā, ka laikposmam no 2030. gada ir noteikti vērienīgāki mērķrādītāji.

2023. gada pārskata periodā reģistrēto jauno bezemisiju kravas automobiļu skaits ir gandrīz divreiz lielāks nekā iepriekšējā pārskata periodā, taču to īpatsvars sākotnēji regulētajās transportlīdzekļu grupās joprojām ir mazs – 1,1 %.

[38] Transportlīdzekļu 4., 5., 9. un 10. grupa, uz kurām attiecās sākotnējie CO_2 standarti pirms iepriekš minētās pārskatīšanas, ietver noteiktu veidu smagos kravas automobiļus. Turpmāk izklāstītā analīze attiecas uz šīm pašlaik regulētajām transportlīdzekļu grupām.

[39] Pēc izmaiņām simulācijas metodē, ar ko nosaka jaunu lielas noslodzes transportlīdzekļu emisijas, secināms, ka samazinājums 2022. gada pārskata periodā ir novērtēts nedaudz par augstu, un tiek lēsts, ka reālais samazinājums bija aptuveni 4 %. Šo izmaiņu ietekme uz 2023. gada pārskata periodu ir daudz mazāka.

18. attēls. Vidējās īpatnējās CO_2 emisijas (punkti) un ES autoparka mērķrādītāji (līnijas) jauniem lielas noslodzes transportlīdzekļiem, kas pieder pie sākotnēji regulētajām transportlīdzekļu grupām

Degvielas kvalitātes direktīva palīdz samazināt transporta emisijas, nosakot kvalitātes prasības autotransporta degvielām. Atbilstība degvielas kvalitātes robežvērtībām ES ir augsta. Tika ziņots, ka gandrīz visi galvenie degvielas parametri 2023. gadā ņemtajos paraugos atbilst pielaides robežvērtībām (arī maksimālajam sēra saturam), un dalībvalstis ir ziņojušas par darbībām, kas veiktas, ja tikuši konstatēti neatbilstīgi paraugi. Tas apstiprina, ka pašlaik spēkā esošā degvielas kvalitātes uzraudzības sistēma nodrošina, ka ES tiek pārdotas augstas kvalitātes degvielas un ka tās atbilst Degvielas kvalitātes direktīvas prasībām.

Līdz 2023. gadam dalībvalstīm bija jāziņo arī par autotransporta degvielām noteikto aprites cikla SEG emisiju intensitātes 6 % mērķrādītāju (salīdzinājumā ar 2010. gada līmeni). Kopš 2023. gada dekarbonizācijas mērķrādītāji ir iekļauti pārskatītajā Atjaunojamo energoresursu direktīvā. Piegādāto degvielu vidējā SEG emisiju intensitāte 2023. gadā bija par 6,3 % zemāka nekā 2010. gadā.

Sīkāku informāciju par degvielas kvalitāti sk. pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 6. nodaļā.

Uz degvielas sadedzināšanu autotransportā tiks attiecināta arī **jauna emisijas kvotu tirdzniecības sistēma** (ETS2). Šo izmaiņu mērķis ir līdz 2030. gadam samazināt emisijas par 42 % salīdzinājumā ar 2005. gada līmeni (sīkāku informāciju sk. 2. nodaļā).

4. Zemes izmantošanas sektors

Svarīgākās norises

- Oglekļa piesaistījumi zemes izmantošanas sektorā samazinās, lai gan pēdējā laikā ir panākts neliels uzlabojums, kā rezultātā 2023. gadā oglekļa piesaistes neto apjoms bija −198 Mt CO_2 ekv.
- Jaunākās pieejamās dalībvalstu prognozes liecina, ka ES līmenī piesaistes apjoms joprojām par 40–55 Mt CO_2 ekv. atpaliek no ES 2030. gada mērķrādītāja.
- Lai varētu sasniegt zemes izmantošanas sektora klimata mērķrādītāju un nodrošināt noturīgas bioekonomikas vērtības ķēdes, zemes izmantošanas sektorā ir vajadzīgas lielākas investīcijas un labāka monitoringa sistēma.

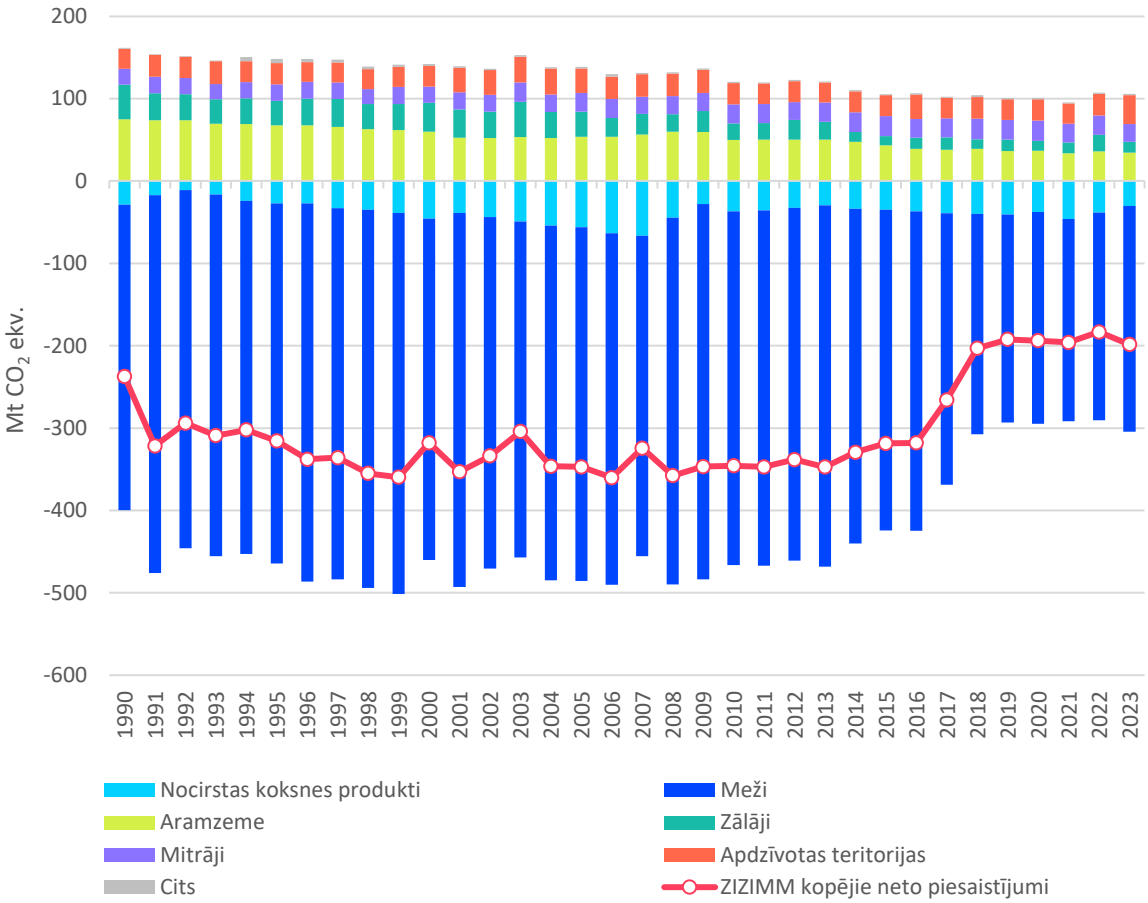
ES zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM) sektors absorbē vairāk siltumnīcefekta gāzu nekā emitē, tādējādi no atmosfēras piesaistot ievērojamu oglekļa daudzumu. Tāpēc šim sektoram ir būtiska nozīme ES klimata politikas mērķu sasniegšanā, jo tas palīdz palielināt piesaistījumus un uzlabo lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares noturību.

Šim sektoram kā vienam no galvenajiem ES bioekonomikas pīlāriem ir tikpat liela loma arī pārejā uz klimatneitrālu un noturīgu ekonomiku, piemēram, pārtikas un tādu materiālu nodrošināšanā, kas aizstāj fosilus vai oglekļietilpīgus materiālus.

Neto piesaistījumi 2023. gadā palielinājās par 15 Mt salīdzinājumā ar 2022. gadu, tādējādi 2023. gadā kopējais neto piesaistes apjoms bija −198 Mt CO_2 ekv. Tomēr, neraugoties uz šo uzlabojumu, oglekļa piesaistes apjoms pēdējo 10 gadu laikā ir samazinājies satraucošā tempā. Šo tendenci galvenokārt nosaka mežizstrādes pieaugums un meža augšanas palēninašanās. Tas savukārt ir saistīts ar klimata pārmaiņām, kuru ietekme aizvien palielinās. Biežāki un postošāki meža ugunsgrēki, vēja postījumi, sausums un kukaiņu un sēnīšu savairošanās samazina meža spēju absorbēt oglekli. Dažos gadījumos viens no faktoriem ir arī mežu novecošana. Tāpēc ES mežu turpmākā spēja piesaistīt oglekli nav skaidra, un ES varētu būt pakļauta riskam zaudēt spēju ar meža piesaistījumiem līdzsvarot oglekļa emisijas no citiem avotiem.

Patlaban galvenie ZIZIMM emisiju avoti ir zeme, ko izmanto apdzīvotām teritorijām, aramzemei, mitrājiem un zālājiem (sk. 19. attēlu).

19. attēls. Zemes sektora emisijas un piesaistījumi 1990.–2023. gadā pa galvenajām zemes izmantošanas kategorijām (ES27)

4.1. ZIZIMM mērķrādītājs

ZIZIMM mērķrādītājs paredz līdz 2030. gadam palielināt zemesatkarīgo neto piesaistījumu apjomu ES par −42 Mt CO_2 ekv. salīdzinājumā ar 2016.–2018. gada atsauces periodu[40].

2021.–2025. gada periodā dažādām zemes uzskaites kategorijām piemēro īpašus uzskaites noteikumus, kuros ņemtas vērā vēsturiskās līmeņatzīmes (piemēram, meža references līmenis). Dalībvalstīm ir jāievēro debeta nepieļaušanas noteikums, kas nozīmē, ka uzskaitītās emisijas nedrīkst pārsniegt uzskaitītos piesaistījumus.

Ziņošana par 2026.–2030. gada periodu ir vienkāršota, atceļot uzskaites noteikumus un attiecīgās līmeņatzīmes. Papildu −42 Mt CO_2 ekv. mērķrādītājs aptver visas ZIZIMM ziņošanas kategorijas un ir sadalīts starp dalībvalstīm, izmantojot individuālus mērķrādītājus, kuru pamatā ir to īpatsvars kopējā apsaimniekotās zemes platībā. Valstu 2030. gada mērķrādītāji paredz, ka katrai dalībvalstij ir jāpalielina savs klimatisko ieceru vēriens un jāīsteno papildu lauksaimniecības un

[40] 2020. gada siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas pārskatā ziņotajiem 2016., 2017. un 2018. gada vidējiem gada neto piesaistījumiem pieskaitot papildu −42 Mt CO_2 ekv. neto piesaistījumus, tiek iegūti kopējie ES līmeņa neto piesaistījumi −310 Mt CO_2 ekv. apmērā. Pārbaudot atbilstību 2030. gada mērķrādītājam, tiks ņemti vērā visi no inventarizācijas datu ziņošanas uzlabojumiem izrietošie metodiskie pielāgojumi.

mežsaimniecības rīcībpolitikas. Sīkāku informāciju sk. pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 10. nodaļā.

4.2. Progresa novērtēšana

Pēdējos gados novērotā negatīvā neto piesaistījumu samazināšanās tendence joprojām turpinās. Gan provizoriskie skaitļi par 2021.–2025. gada atbilstības periodu, gan dalībvalstu prognozes par 2026.–2030. gada atbilstības periodu liecina, ka mērķrādītājs netiks sasniegts.

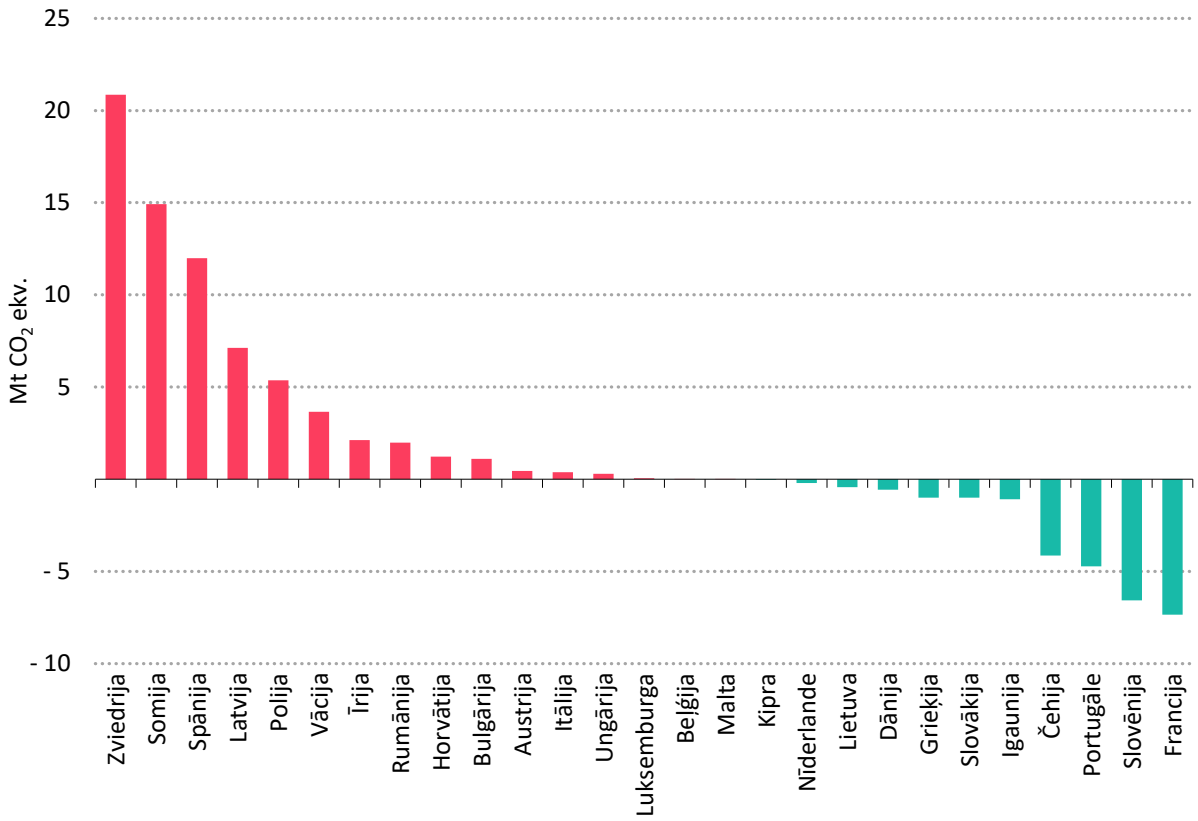
Pamatojoties uz datiem, kas iesniegti 2025. gada SEG inventarizācijas pārskatam, provizoriskā "uzskaitītā" bilance par 2021.–2023. gada periodu ES līmenī ir debets kopumā 52 Mt CO_2 ekv. apmērā. Tāpēc saskaņā ar pašlaik pieejamajiem skaitļiem tiek prognozēts, ka debeta nepieļaušanas saistības ES līmenī netiks izpildītas. Tomēr nākamajos gados šie skaitļi mainīsies, jo ir gaidāmi siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas pārskatu metodikas uzlabojumi. Šīs izmaiņas un visas dalībvalstīm pieejamās elastības iespējas tiks ņemtas vērā pirms atbilstības pārbaudes par 2021.–2025. gadu, kas tiks veikta 2027. gadā[41].

Pamatojoties uz datiem par trīs atbilstības perioda gadiem (2021–2023) un neņemot vērā elastības iespējas, 11 dalībvalstīm bija uzskaites debets. Tāpēc šīs valstis, no kurām vislielākais neto debets ir Vācijai, Somijai un Portugālei[42], var saskarties ar problēmām šo saistību izpildē 2025. gadā. Turpretī 16 dalībvalstis ir izpildījušas debeta nepieļaušanas saistības, jo uzskaitītie piesaistījumi ir lielāki nekā uzskaitītās emisijas. Vislielākais neto kredīts ir Itālijai, Rumānijai un Spānijai[43]. Arī šajā gadījumā ir svarīgi norādīt, ka šie skaitļi gaidāmo metodikas uzlabojumu dēļ var mainīties.

Visjaunākās dalībvalstu sniegtās prognozes liecina, ka progress ES kopumā nav pietiekams, lai sasniegtu tās mērķrādītāju, kas paredz līdz 2030. gadam panākt neto papildu piesaistījumus 42 Mt CO_2 ekv. apmērā, – trūkst aptuveni 40–55 Mt CO_2 ekv. Vislielāko starpību līdz saviem valsts 2030. gada mērķrādītājiem prognozē Zviedrija, Somija un Spānija, savukārt Francijā, Slovēnijā un Portugālē tiek prognozēts vislielākais 2030. gada mērķrādītāju pārsniegums (20. attēls).

[41] Dalībvalstis pastāvīgi uzlabo siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas pārskatu ziņošanas metodiku, lai iegūtu aizvien precīzākus datus. Laika gaitā inventarizācijas pārskatos tiek atspoguļoti pārrēķini, kuru pamatā ir labāki dati. Līdz ar to būs attiecīgi jāatjaunina dažas vēsturiskās līmeņatzīmes, ko izmanto uzskaitei, piemēram, meža references līmeņi. Turklāt ZIZIMM regulā ir pieejamas īpašas elastības iespējas, ko dalībvalstis var izmantot, piemēram, elastības iespējas, kas attiecas uz dabiskiem traucējumiem. Šie aspekti būs jāņem vērā pirms atbilstības pārbaudes par debeta nepieļaušanas saistību izpildi 2021.–2025. gada atbilstības periodā. Komisija ir izveidojusi procesu, kā palīdzēt dalībvalstīm un atvieglot šo atjauninājumu sagatavošanu nākamajos mēnešos.
[42] Dalībvalstis ar debetu dilstošā secībā: Vācija, Somija, Portugāle, Francija, Čehija, Austrija, Zviedrija, Igaunija, Latvija, Beļģija un Kipra.
[43] Dalībvalstis ar kredītu augošā secībā: Malta, Luksemburga, Slovēnija, Lietuva, Nīderlande, Grieķija, Horvātija, Slovākija, Bulgārija, Īrija, Polija, Ungārija, Dānija, Spānija, Rumānija un Itālija.

20. attēls. Prognozētā starpība līdz valstu 2030. gada mērķrādītājiem, pieņemot, ka tiks veikti papildu pasākumi, un pamatojoties uz dalībvalstu prognozēm 2030. gadam (Mt CO_2 ekv.)

Piezīme. Starpības līdz 2030. gada ZIZIMM mērķrādītājam ir aprēķinātas, ņemot vērā visjaunākos dalībvalstu SEG inventarizācijas datus un prognozes (tie visi iesniegti 2025. gadā), ieskaitot korekciju, kas tika veikta, lai ņemtu vērā iespējamās nesakritības starp inventarizācijas datiem un prognozēm. Tā kā dalībvalstis, lai uzlabotu precizitāti, pastāvīgi uzlabo savu SEG inventarizācijas datu un prognožu metodiku, starpību aprēķini nākotnē var mainīties.

Ir ārkārtīgi svarīgi, lai dalībvalstis ātri izstrādātu un īstenotu atbilstošas rīcībpolitikas, kas tām ļautu pārliecinoši virzīties uz savu klimata mērķrādītāju sasniegšanu. Tām būtu jāietver pasākumi, kas palīdzētu lauksaimniekiem, mežsaimniekiem un citām attiecīgām grupām veidot ilgtspējīgus uzņēmējdarbības modeļus saskaņā ar šiem mērķrādītājiem.

4.3. Pasākumi zemes monitoringa pastiprināšanai

ZIZIMM regulā ir noteikts, ka visām dalībvalstīm jāizveido sistēmas, ar kurām cita starpā monitorēt oglekļa uzkrājumus augsnē un biomasā.

Dalībvalstu SEG inventarizācijas pārskati ir klimatrīcības pamatā un tiek pastāvīgi pilnveidoti. Precīzāki un savlaicīgāki dati par zemi, augsni un mežiem palīdzēs noteikt pasākumus, kas sniedz vislielākos ieguvumus klimata jomā. Visaptverošas un salīdzināmas zemes monitoringa sistēmas, kurās izmantotas priekšrocības, ko sniedz tādas progresīvas tehnoloģijas kā modelēšana un satelīti, ir būtiskas izmaksu ziņā efektīvai lēmumu pieņemšanai un investīcijām zemes sektorā gan dalībvalstīs, gan bioekonomikas vērtības ķēdēs. Komisija palīdz dalībvalstīm šajos centienos,

piemēram, izmantojot programmu “Apvārsnis Eiropa” un satelītprogrammu *Copernicus*.

4.4. Saistītās iniciatīvas, kas attiecas uz lauksaimniecību un mežsaimniecību

2024. gadā pieņemtā ES Oglekļa piesaistes un oglekļsaistīgas saimniekošanas regula ir izstrādāta tā, **lai atvieglotu un paātrinātu augstas kvalitātes oglekļa piesaistījumu un emisiju samazinājumu izvēršanu**. Tā ietver trīs dažādus darbību veidus:

- pastāvīgu piesaisti,
- oglekļsaistīgu saimniekošanu un
- oglekļa uzkrāšanu ilgtermiņa produktos.

Sertificējot oglekļa uzkrāšanas produktus, piemēram, koksnes būvizstrādājumus, regula arī sniegs zemes apsaimniekotājiem jaunas uzņēmējdarbības iespējas un atbalstīs ilgtspējīgas aprites bioekonomikas izaugsmi. Tas palīdzēs dalībvalstīm sasniegt savus ZIZIMM mērķrādītājus.

4.5. Oglekļa piesaistes stimuli un ilgtspējīga prakse

Ir pieejami vai tiek izstrādāti daudzi finansēšanas mehānismi un stimuli, kas veicina oglekļa piesaisti, nodrošinot finansējumu no publiskiem vai privātiem avotiem.

ES nodrošina finansējumu no kopējās lauksaimniecības politikas, kohēzijas politikas fondiem un citām ES programmām, piemēram, programmām *LIFE* vai "Apvārsnis Eiropa" (jo īpaši augsnes misijas ietvaros). 2023. gadā Komisija pieņēma norādījumus par ES finansējuma iespējām veselīgām augsnēm.

Dalībvalstis ilgtspējīgas apsaimniekošanas prakses ieviešanu var atbalstīt arī saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem, kas ir pārskatīti un ļauj atbalstīt meža ekosistēmu pakalpojumus, piemēram, klimata regulēšanu un biodaudzveidības atjaunošanu. Sīkāka informācija ieinteresētajām grupām ir sniegta Komisijas norādījumos par maksājumu shēmām, kas paredzētas meža ekosistēmu pakalpojumiem. Kopējā lauksaimniecības politika un valsts atbalsts aptver arī finansējumu investīcijām un pasākumiem, kas palīdz gūt maksimāli labus rezultātus, piemēram, apmācībai, konsultācijām vai sadarbībai.

Privātā sektora iniciatīvas, kas saistītas ar brīvprātīgiem oglekļa tirgiem, vai dažādu finansēšanas iespēju kombinācija var papildināt un vēl vairāk veicināt oglekļsaistīgas saimniekošanas izvēršanu lielā mērogā.

5. Rūpnieciskā oglekļa pārvaldība

Svarīgākās norises

- Lai līdz 2050. gadam panāktu klimatneitralitāti, ir jāuztver un pastāvīgi jāuzglabā CO_2 emisijas.
- Eiropas Komisija 2024. gadā izstrādāja stratēģiju rūpnieciskās oglekļa pārvaldības nodrošināšanai.
- ES ir noteikusi CO_2 iesūknēšanas jaudas mērķrādītāju 2030. gadam un ir uzlikusi naftas un gāzes uzņēmumiem pienākumu sasniegt šo mērķrādītāju.

2040. gada klimata mērķrādītāja ietekmes novērtējums liecina, ka, lai sasniegtu ierosināto 2040. gada mērķrādītāju, kas paredz samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par 90 %, līdz 2040. gadam būtu jāuztver līdz 300 miljoniem tonnu CO_2 un jāuzglabā aptuveni 200 miljoni tonnu CO_2. Līdz gadsimta vidum būtu jāuztver aptuveni 450 miljoni tonnu CO_2 un jāuzglabā aptuveni 250 miljoni tonnu CO_2. Rūpnieciskās oglekļa pārvaldības stratēģijā ir izklāstīts redzējums un ierosināta virkne darbību šo mērķrādītāju sasniegšanai.

CO_2 var uztvert, lai novērstu tā izdalīšanos atmosfērā, un pēc tam to var uzglabāt vai izmantot. Šīs prakses dēvē par oglekļa uztveršanu un uzglabāšanu (*CCS*) un oglekļa uztveršanu un izmantošanu (*CCU*). Lielāko daļu CO_2, ko paredzēts uztvert, vajadzētu iegūt no rūpniecisku procesu (piemēram, atkritumu incinerācijas vai klinkera iekārtu) izejvielām.

Uztvertais CO_2 var būt arī biogēnisks vai atmosfērisks. Biogēniskais CO_2 rodas bioloģiskos procesos, un to var uztvert, piemēram, no biomasas elektrostacijām vai iekārtām, kurās iegūst enerģiju no atkritumiem. Atmosfēriskais CO_2 ir dabiski sastopams atmosfērā. Biogēniskā vai atmosfēriskā CO_2 uztveršana un pastāvīga uzglabāšana ir prakse, ko dēvē par pastāvīgu oglekļa piesaisti.

21. attēls. Oglekļa uztveršanas, izmantošanas un uzglabāšanas shēma

Rūpnieciskās oglekļa pārvaldības stratēģija ir svarīgs solis ceļā uz oglekļa uztveršanas un uzglabāšanas (*CCS*), oglekļa uztveršanas un izmantošanas (*CCU*) un pastāvīgas oglekļa piesaistes viendabīgāku ieviešanu Eiropā. Šī stratēģija palīdzēs Eiropā līdz 2030. gadam izveidot CO_2 transportēšanas un uzglabāšanas pakalpojumu vienoto tirgu.

Oglekļa piesaistes sertifikācijas satvarā, kas pieņemts 2024. gada beigās, ir paredzēti ES noteikumi par augstas kvalitātes oglekļa piesaistes darbību mērīšanu un verificēšanu. Tas ir paredzēts brīvprātīgā tirgus atbalstīšanai un varētu nodrošināt pamatu turpmākajai iekšzemes pastāvīgo oglekļa piesaistījumu integrācijai ES ETS. 2025. gada tīras rūpniecības kurss klimata mērķus sasaista ar rūpniecības konkurētspēju, grūti dekarbonizējamās nozarēs par prioritāti nosakot oglekļa uztveršanu, izmantošanu un uzglabāšanu, un liek domāt, ka ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā varētu notikt izmaiņas, lai atalgotu par pastāvīgu CO_2 uzglabāšanu.

Kopš 2024. gada decembra dalībvalstīm ir jāiesniedz gada progresa ziņojums par oglekļa uztveršanas, transportēšanas un uzglabāšanas vajadzībām. Minētajā ziņojumā jānorāda:

- notiekošie CO_2 uztveršanas, uzglabāšanas un transportēšanas projekti,
- attiecīgās vajadzības pēc iesūknēšanas un uzglabāšanas jaudas,
- ar CO_2 uztveršanu saistītie valsts atbalsta pasākumi, stratēģijas un mērķrādītāji.

Visu dalībvalstu gada ziņojumi ir pieejami oglekļa uzglabāšanas mērķrādītāja tīmekļa vietnē.

ES mērķis ir izveidot ES tirgu CO_2 uzglabāšanas pakalpojumiem. Lai to panāktu, Neto nulles emisiju industrijas aktā ir noteikts ES CO_2 iesūknēšanas jaudas mērķrādītājs, kas paredz līdz 2030. gadam sasniegt vismaz 50 miljonu tonnu iesūknēšanas jaudu gadā, un 44 ES naftas un gāzes ražotājiem ir noteikts pienākums sasniegt šo mērķrādītāju. Šiem ražotājiem līdz 2030. gadam ir jāpalielina CO_2 iesūknēšanas gada jauda ES[44]. Sākot no 2025. gada, Eiropas Komisija publicēs gada ziņojumu par progresu virzībā uz mērķrādītāja sasniegšanu.

Līdz 2025. gada 30. jūnijam ražotājiem bija jāiesniedz Komisijai detalizēts plāns, kurā paskaidrots, kā tie gatavojas dot ieguldījumu ES 2030. gada CO_2 iesūknēšanas jaudas mērķrādītāja sasniegšanā. Šajos plānos būtu jāapstiprina jaunās CO_2 uzglabāšanas un iesūknēšanas jaudas apjoms, ko tie plāno darīt pieejamu līdz 2030. gadam, un būtu jānorāda metodes un starpposma mērķrādītāji, ko tie izmantos šā mērķa sasniegšanai. Sākot no 2026. gada 30. jūnija naftas un gāzes

[44] Komisijas Lēmums (ES) 2025/1479 (2025. gada 22. maijs), ar ko nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/22/EK 1. panta 3. punktā definēto atļauju turētāju struktūru proporcionālo ieguldījumu Savienības CO_2 iesūknēšanas jaudas mērķa sasniegšanā līdz 2030. gadam.

ražotājiem katru gadu būs Komisijai jāiesniedz ziņojums, kurā sīki izklāstīts mērķrādītāja sasniegšanā panāktais progress. Komisija šos ziņojumus publiskos.

6. Klimatnoturība un pielāgošanās klimata pārmaiņām

Svarīgākās norises

- Klimata apdraudējumi grauj Eiropas konkurētspēju, drošību un labklājību. Klimatnoturībai būtu steidzami jākļūst par visu Eiropas rīcībpolitiku neatņemamu sastāvdaļu.
- Turpinās darbs ar mērķi izveidot integrētu ES klimatnoturības satvaru, par kuru paredzēts iesniegt priekšlikumu 2026. gadā.
- Viens no galvenajiem principiem ir konceptuāla noturība. Tas nozīmē, ka visas investīcijas, kas ir neaizsargātas pret klimatisko ietekmi vai pakļautas tai, ir jāveido tā, lai tās varētu stāties pretī klimatiskajiem riskiem, kas to darbības laikā varētu materializēties, un tos izturēt, nezaudējot nepieņemami lielu daļu savas vērtības vai lietderības.
- ES dalībvalstis pagājušajā gadā ir guvušas ievērojamu progresu noturības un pielāgošanās politikas izstrādē, lai gan nepieciešamās transformatīvās pārmaiņas vēl nav panāktas.
- Vēl daudz uzmanības jāvelta pielāgošanās pasākumu sagatavošanai un īstenošanai visās nozarēs.

Klimata pārmaiņu ietekme jau ir jūtama. Vētras, karstuma viļņi, sausums, dabas ugunsgrēki un plūdi nodara postījumus mājokļiem, ceļiem, dabai, finansēm un ekonomikai kopumā visās ES valstīs. ES tiesību aktos ir noteikts, ka ES un tās dalībvalstīm ir jāpanāk progress šādās jomās:

- **pielāgošanās spēju veidošana –** jāsaprot, kas ir gaidāms, un attiecīgi jāplāno turpmākā rīcība,
- **noturības stiprināšana –** jāpalīdz cilvēkiem, vietām un sistēmām izturēt traucējumus un ātri atgūties – un
- **neaizsargātības mazināšana –** jāsamazina kopienu un aktīvu pakļautība klimatiskajam kaitējumam.

Lai gan ir panākts progress, ES un valstu pasākumi joprojām nav tik vērienīgi, cik patlaban būtu vajadzīgs.

6.1. Klimata apdraudējumi un ekonomiskie zaudējumi

EVA 2024. gadā publicēja pirmo **Eiropas klimatisko risku novērtējumu**. Šis novērtējums atklāja, ka lielas sasilšanas scenārijos 34 no 36 lielākajiem klimata riskiem piecās riska kopās (ekosistēmas, veselība, infrastruktūra, pārtika un ekonomika un finanses) šajā gadsimtā varētu sasniegt kritisku vai pat katastrofālu līmeni. 2024. gada Ziņojuma par klimata stāvokli Eiropā[45] rezultāti arī liecina, ka šie riski apdraud daudzu eiropiešu dzīvību, iztikas līdzekļus un labklājību.

Kopš 20. gadsimta 80. gadiem **Eiropa sasilst divreiz ātrāk nekā vidēji visa pasaule**, tādējādi tā ir visstraujāk sasilstošā pasaules daļa. Kā liecina visas datu

[45] Visi šajā iedaļā minētie dati, ja vien nav norādīts citādi, ir balstīti uz šo ziņojumu.

kopas, 2024. gads bija vissiltākais reģistrētais gads Eiropas vēsturē, un gada temperatūra bija rekordaugsta gandrīz pusē (aptuveni 48 %) šīs pasaules daļas. Arī gada vidējā jūras un ezeru virsmas temperatūra Eiropā 2024. gadā sasniedza rekordaugstu līmeni, kas nedaudz pārsniedza iepriekšējo 2023. gadā sasniegto rekordu. Skandināvijas ledāju masas zudums bija vislielākais jebkad reģistrētais to masas zudums un vislielākais ledāju masas zudums visā pasaulē.

Eiropā ekstremāls karstums izraisa aptuveni 95 % no visiem ar klimatu saistītajiem nāves gadījumiem[46]. Pēdējo 20 gadu laikā karstuma izraisītas nāves gadījumu skaits ir palielinājies par aptuveni 30 %, un urbānās siltumsalas efekta dēļ visvairāk no karstuma iet bojā blīvi apdzīvotu pilsētu iedzīvotāji[47].

Dabas ugunsgrēkos 2024. gadā izdega vairāk nekā 400 000 hektāru (4000 km^2) 21 no 27 ES valstīm, un tie skāra 42 000 cilvēku. Tas ir nedaudz vairāk nekā vidēji 2006.–2023. gadā, bet mazāk nekā iepriekšējos trīs gados[48]. Tomēr galvenās sezonas sākumā, jūlijā, vairākās Grieķijas salās un Madeirā (Portugāle) izcēlās nopietni dabas ugunsgrēki. Tikai vienas nedēļas laikā Portugāles dabas ugunsgrēkos izdega vairāk nekā 100 000 hektāru zemes, kas ir aptuveni 32 % no visas izdegušās platības Eiropā[49]. Bulgārijā 256 ugunsgrēkos kopā izdega 45 000 hektāru zemes, kas ir vislielākā tur reģistrētā izdegusī platība vairāk nekā 10 gadu laikā. No 2025. gada sākuma līdz augusta beigām bija izdedzis gandrīz miljons hektāru, kas vairāk nekā trīs reizes pārsniedz 2006.–2024. gada vidējo rādītāju – 293 000 hektārus[50].

Līdztekus temperatūrai, kas bija augstāka par vidējo, **ilgstošais nokrišņu trūkums** lielākajā daļā Dienvidaustrumeiropas ietekmēja upju plūsmas, **lauksaimniecību, ekosistēmas un enerģijas ražošanu**. Piemēram, informācija no vairākiem avotiem liecina, ka Sicīlijas krātuvēs 2024. gada jūlija sākumā ūdens līmenis bija zem trauksmes līmeņa – ūdens daudzums bija par 45 % mazāks nekā iepriekšējā gadā[51]. Daudzas pašvaldības izdeva ūdens taupīšanas noteikumus, iestājoties sausumam, kas nodarīja zaudējumus lauksaimnieciskajai ražošanai. Tas smagi skāra citrusaugļu, kviešu un vīna dārzu kultūras, nodarot ekonomiskos zaudējumus, kas tiek lēsti 2,7 miljardu EUR apmērā[52].

2024. gadā, kamēr Dienvidaustrumeiropa piedzīvoja vislielāko sausumu un vissausāko vasaru 12 gadu laikā, Centrāleiropā septembrī, kad 8 dalībvalstis piedzīvoja vētras "Boriss" izraisītos **ekstremālos nokrišņus**, valdīja vismitrākie apstākļi kopš 1979. gada. Šo nokrišņu izraisītie plašie un postošie plūdi 2024. gadā skāra aptuveni 413 000 cilvēku, no kuriem vismaz 335 gāja bojā.

---

[46] "Economic losses from weather- and climate-related extremes in Europe" | Eiropas Vides aģentūras tīmekļa vietne.
[47] "Extreme weather and human health" | *Copernicus*.
[48] Šie skaitļi ir aptuveni 80 % no 2023. gadā reģistrētā daudzuma un tikai puse no 2022. gada kopējā daudzuma. *Advance report on forest fires in Europe, Middle East and North Africa 2024*, ES Publikāciju birojs (10. lpp.).
[49] "Wildfires" | *Copernicus*.
[50] *EFFIS* – statistikas portāls.
[51] "Persistent droughts: critical water shortages and crops threatened", Eiropas Komisija.
[52] "Persistent droughts: critical water shortages and crops threatened", Eiropas Komisija.

Tiek lēsts, ka vētru un plūdu radītie postījumi Eiropā 2024. gadā izmaksājuši vismaz 18 miljardu EUR, un apdrošinātie plūdu radītie zaudējumi 2024. gadā bija otrie lielākie vēsturē[53]. **Trīs dārgākās no visām dabas katastrofām, kas skāra Eiropu 2024. gadā, izraisīja plūdi**. Vislielākos kopējos zaudējumus nodarīja pēkšņie plūdi Spānijā, kas radīja 10 miljardu EUR zaudējumus, un no skartajiem aktīviem bija apdrošināta mazāk nekā puse. Pēkšņie plūdi Vācijā, Polijā, Itālijā, Austrijā un Čehijā radīja 5 miljardu EUR kopējos zaudējumus, un apdrošinātā vērtība bija tikai 2 miljardi EUR. Plūdi, ko vētra "Boriss" izraisīja Čehijā, Austrijā, Polijā, Itālijā, Slovākijā, Rumānijā un Ungārijā, radīja 4 miljardu EUR zaudējumus, no kuriem puse bija apdrošināta[54]. Klimata pārmaiņas pēdējo 20 gadu laikā ir izraisījušas vairāk nekā trešdaļu no visiem **ar laikapstākļiem saistītajiem apdrošināšanas zaudējumiem**[55]. 2023. gadā bija apdrošināta tikai aptuveni ceturtā daļa ekonomisko zaudējumu ES un dažās ES valstīs šis īpatsvars bija mazāks par 5 %[56].

Daudzu šo ekstrēmo laikapstākļu notikumu biežuma un intensitātes palielināšanās rada paaugstinātu risku arī **būvētajai videi un infrastruktūrai** Eiropā, kā arī to sniegtajiem pakalpojumiem. Komisijas pētījums liecina, ka klimata pārmaiņas paātrinās koroziju vecākās dzelzsbetona ēkās un tiek prognozēts, ka 2100. gadā remonta izmaksas būs 76–883 miljardi EUR.

Ekstremāli karstuma viļņi un ugunsgrēki, spēcīgas lietusgāzes un plūdi, spēcīga snigšana un negaisi ir smags pārbaudījums **transporta sistēmas** noturībai, jo ietekmē ikdienas darbības un ekonomisko funkcionalitāti un rada nelaimes gadījumus, incidentus un dzelzceļa pārvadājumu pakalpojumu kavējumus vai atcelšanu[57]. Jūras karstuma viļņiem ir arī būtiskas sociālekonomiskas sekas, jo īpaši tādās nozarēs kā **zvejniecība, akvakultūra un tūrisms**. Klimata pārmaiņas ietekmē arī konkrētas cilvēku grupas un **kultūras** Eiropā. Piemēram, Ziemeļeiropā klimata pārmaiņas spēcīgi ietekmē sāmu iztikas līdzekļus, apdraudot Eiropas pirmiedzīvotāju kopienu kultūru un labklājību.

Turpmāko ekonomisko zaudējumu apmērs **būs atkarīgs no rīcības, kas tiks veikta, lai mazinātu klimatisko ietekmi, īstenotu pielāgošanās klimata pārmaiņām pasākumus un palielinātu riskam pakļauto aktīvu noturību**. Visos scenārijos ES ikgadējie zaudējumi līdz 2070. gadam varētu sasniegt 2,2 % no IKP un ceturtdaļā ES reģionu IKP zaudējumi varētu pārsniegt 5 %[58]. Ja globālā sasilšana ilgstošāk pārsniegs Parīzes nolīgumā noteikto 1,5 grādu robežvērtību, kumulatīvie

[53] "Hurricanes, severe thunderstorms and floods drive insured losses above USD 100 billion for 5th consecutive year, says Swiss Re Institute" | *Swiss Re*.
[54] *Munich Reinsurance Company* 2024. gada faktu lapa.
[55] "Climate change accounts for over a third of insured weather losses this century and rising", *Insure Our Future Global*.
[56] "EIOPA and ECB joint paper: Towards a European system for natural catastrophe risk management", EAAPI.
[57] "2024 Rail Environmental Report" | Eiropas Savienības Dzelzceļu aģentūra (76. lpp.).
[58] Pasaules Bankas grupa, 2024, *Climate Adaptation Costing in a Changing World. Economics for Disaster Prevention and Preparedness*.

IKP papildu zaudējumi Eiropas Savienībai laikposmā no 2031. līdz 2050. gadam varētu sasniegt 2,4 triljonus EUR[59].

Eiropas Komisija nesen veica pētījumu par darba ražīguma zudumiem, ko rada augošais karstuma stress ES reģionos. Pētījums liecina, ka klimata pārmaiņu radītais **karstuma stress** samazinās darba ražīgumu un IKP visā Eiropā, visvairāk skarot dienvidu un dienvidaustrumu reģionus. Līdz 2050. gadam ražīguma zudumi salīdzinājumā ar nākotni, kurā karstuma stresa ietekmes nebūtu, var sasniegt aptuveni 0,9 % un IKP zaudējumi – līdz 0,7 % visvairāk skartajos reģionos. Tiek prognozēts, ka šie zudumi līdz 2080. gadam palielināsies, ražīguma zudumam sasniedzot 2,5 % un IKP zudumiem pārsniedzot 1,5 %. Ja pielāgošanās pasākumi netiks veikti un īstenosies vissliktākie klimata scenāriji, darba ražīguma zudumi dažos reģionos varētu pārsniegt 6 % un IKP zudumi varētu pārsniegt 4 %.

6.2. ES rīcība klimatnoturības palielināšanai

Ņemot vērā klimata apdraudējumu plašo klāstu, ir būtiski palielināt klimatnoturību visā mūsu ekonomikā, sabiedrībā un infrastruktūrā, lai saglabātu sabiedrības pamatfunkcijas un nodrošinātu cilvēku labklājību. Klimatnoturība un risku pārvaldība ir būtiskas konkurētspējīgai, drošai un pārticīgai ES.

Sagatavotības savienības stratēģijas mērķis ir uzlabot ES civilo un militāro sagatavotību un gatavību turpmākām krīzēm, lai ikviens būtu gatavs un vajadzības gadījumā spētu ātri un efektīvi reaģēt. Stratēģija palīdzēs valstīm sagatavoties, pastiprinot koordināciju un efektivitāti pastāvošo stratēģiju ietvaros un veicinot noturības kultūru, kas ietver noturību pret visu veidu krīzēm nākotnē.

Stratēģijā ir atzīts, ka klimatiskie riski ietilpst nozīmīgāko krīžu klāstā. Tajā uzsvērta paredzēšanas un novēršanas nozīme, kā arī nepieciešamība riskus un draudus novērst visaptveroši, ņemot vērā to, kā tie mijiedarbojas un rada kaskādes efektu. Paturot prātā šo galveno mērķi, stratēģijā ir pausta apņemšanās izstrādāt visaptverošu starpnozaru ES risku un draudu novērtējumu. Stratēģijā ir arī skaidri paredzēts **visās ES rīcībpolitikās un darbībās integrēt "konceptuālo klimatnoturību" un "konceptuālo sagatavotību"**. Izmantojot kopīgus klimata atsauces scenārijus, tādējādi tiktu nodrošināta labāka rīcībpolitiku klimatgatavība, lai atvairītu turpmākas krīzes un stiprinātu klimatisko, vidisko un ūdens risku proaktīvu pārvaldību visā ES.

2024. gadā galvenā uzmanība tika pievērsta ar **integrētu klimatnoturības satvaru** saistītā darba sākšanai, tai skaitā publiska uzaicinājuma iesniegt atsauksmes izsludināšanai. Eiropas Vides aģentūra vada otrā Eiropas klimatisko risku novērtējuma sagatavošanu. Integrētais satvars centīsies nodrošināt, ka visas investīcijas, kas ir neaizsargātas pret klimata pārmaiņu ietekmi, tiek izstrādātas tā, lai tās varētu pārvarēt klimatiskos riskus, kas to darbības laikā varētu materializēties ("konceptuāla noturība").

[59] Eiropas Komisija, 2024, "Eiropas 2040. gada klimata mērķrādītājs un ceļš uz klimatneitralitāti 2050. gadā, veidojot ilgtspējīgu, taisnīgu un pārticīgu sabiedrību".

Konkurētspējas kompasā, kas ir pilnīgi saskaņots ar iepriekš minētajām rīcībpolitikām, ES un dalībvalstis tiek lūgtas regulāri atjaunināt klimatisko risku novērtējumus un uzlabot kritisko infrastruktūru, pamatojoties uz konceptuālās noturības principu. Konkurētspējas kompasā ir izklāstītas iespējas, kā nepieļaut, ka bīstami notikumi apdraud piegādes ķēdes un ražošanas vietas, piemēram, varētu integrēt klimatnoturību pilsētplānošanā, ieviest dabā balstītus risinājumus, izveidot dabas kredītus un ieviest pielāgošanās mehānismus lauksaimniecībā, tai pašā laikā saglabājot nodrošinātību ar pārtiku.

Redzējumā par ES lauksaimniecības un pārtikas nozari ir atainota ekstrēmu laikapstākļu notikumu un mainīgo nokrišņu režīmu ietekme uz lauksaimniekiem. Lai samazinātu to neaizsargātību un pakļautību riskiem, tiks palielināti stimuli finansēt pielāgošanos lauku saimniecību līmenī un dalīt riskus ar ražotāju organizāciju vai kooperatīvu starpniecību. Saskaņā ar minēto stratēģiju turpmākā kopējā lauksaimniecības politika nodrošinās labāk mērķētus pasākumus un investīcijas, kas lauksaimniecības nozari padarīs noturīgāku pret mainīgajiem apstākļiem. Vietās, kur pašreizējā ražošana ilgākā termiņā nav ilgtspējīga, būs vajadzīgas vērienīgākas transformatīvas pārmaiņas, kas ietver, piemēram, jaunas vietējās stratēģijas, pētniecību un inovāciju.

Kā uzsvērts **Ūdensresursu noturības stratēģijā**, vēl viens svarīgs ES noturības stiprināšanas aspekts ir atbalsts publiskajām iestādēm, uzņēmumiem un sabiedrībai, kurš palīdzētu sagatavoties nākotnes klimatiskajiem riskiem. Tas var ietvert atbalstu ES reāllaika agrīnās brīdināšanas un uzraudzības sistēmu digitālo rīku izmantošanā. Stratēģijā aicināts rīkoties, lai vairotu cilvēku un kopienu spējas pielāgoties riskiem un aizsargāties pret tiem. Pirmais solis ceļā uz sabiedrības noturības veidošanu ir nodrošināt, ka ir plaši pieejama informācija par konkrētajiem riskiem, ar kuriem cilvēki, uzņēmumi, zeme un infrastruktūra saskaras. Lai gan jau tagad ir daudz rīku iedzīvotāju aizsardzībai pret katastrofām, kas saistītas ar klimatu, vai to ietekmes mazināšanai, par tiem ne vienmēr pietiekami daudz zina un tie ne vienmēr tiek pietiekami plaši izmantoti. Tāpēc ES un dalībvalstīm ir jāstiprina saiknes starp riska pārvaldības instrumentiem, kas jau pastāv Eiropas līmenī (piemēram, *Copernicus* ārkārtas situāciju pārvaldības pakalpojuma agrīnās brīdināšanas rīkiem), un rīkiem, kas ir pieejami valsts un vietējā līmenī.

Lai stiprinātu noturību, būtiska nozīme ir arī ar klimatu saistītu risku ņemšanai vērā fiskālajā politikā. Tā kā klimata pārmaiņu ekonomiskās un fiskālās izmaksas aug un pārkārtošanās centieni paātrinās, kļūst svarīgi novērtēt klimata pārmaiņu makrofiskālo ietekmi un ņemt šo ietekmi vērā valstu budžeta struktūrās. 2024. gadā tika panākts būtisks progress, pārskatītās ES ekonomikas pārvaldības sistēmas ietvaros pieņemot grozījumus **Direktīvā par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām**. Sākot no 2026. gada, visām ES dalībvalstīm ir jānovērtē un savos budžeta dokumentos pēc iespējas jāziņo par to, kā klimata pārmaiņu izraisītie makrofiskālie riski var ietekmēt publisko finanšu vidēja termiņa un ilgtermiņa stabilitāti, par iespējamām saistībām, kas saistītas ar katastrofām un klimatu, un par fiskālajām izmaksām, kas radušās katastrofu un ar klimatu saistītu satricinājumu dēļ. Šo noteikumu mērķis ir stiprināt izpratni par fiskālo ietekmi, kas saistīta ar klimatu, un

tās pārvaldību, veicināt proaktīvāku un uz risku balstītu budžeta plānošanas praksi un atbalstīt uz pierādījumiem balstītu politiku un investīciju lēmumus.

6.3. Dalībvalstu progress klimatnoturības un pielāgošanās klimata pārmaiņām rīcībpolitiku un tiesību aktu jomā

Vispārējā klimatnoturības un pielāgošanās klimata pārmaiņām politikas kopaina un satvari Eiropā ir labi izveidoti[60]. Dalībvalstis izmanto vairākas rīcībpolitikas, lai cīnītos pret klimatiskajiem riskiem, un cenšas pastiprināt ar klimatnoturību un pielāgošanos klimata pārmaiņām saistīto rīcību, izmantojot, piemēram:

- īpašus tiesību aktus par pielāgošanos klimata pārmaiņām,
- valstu klimata tiesību aktus un citus tiesību aktus ar pielāgošanās noteikumiem,
- nacionālās pielāgošanās stratēģijas un plānus un
- nozaru un reģionālos pielāgošanās plānus.

Vācija ir pieņēmusi īpašu, **atsevišķu tiesību aktu par pielāgošanos klimata pārmaiņām**, un Lietuva pašlaik tādu gatavo. Arvien vairāk valstu savos klimata tiesību aktos ievieš **pielāgošanās noteikumus**, lai pielāgošanās pasākumiem piešķirtu lielāku juridisko spēku. 13 dalībvalstis šādā veidā pielāgošanos apveltī ar pilnīgu juridisko spēku.

Viens no politikas īstenošanas priekšnoteikumiem ir nacionālā pielāgošanās plānošana un atjaunināti klimatisko risku novērtējumi. ES tiesību aktos ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāpieņem un jāīsteno nacionālās pielāgošanās stratēģijas un plāni. Šajā jomā ir panākts progress. **2025. gadā visās ES valstīs ir ieviesta pielāgošanās stratēģija vai plāns** (sk. 22. attēlu). Laikposmā no 2023. līdz 2025. gadam 11 dalībvalstis pieņēma vai atjaunināja savu stratēģiju vai plānu.

ES valstis progresē **nacionālo klimatisko risku novērtējumu** izstrādē. Tās rīkojas, lai radītu un atjauninātu zināšanas par klimatiskajiem apdraudējumiem, neaizsargātību, ietekmi un riskiem, pastiprinot centienus veidot uz pierādījumiem balstītu pielāgošanās politiku. Gandrīz visas dalībvalstis pievēršas klimatiskajiem riskiem vienā vai citā veidā, sākot no tematiskām vai nozaru analīzēm līdz visaptverošiem daudzrisku un daudznozaru klimatisko risku novērtējumiem.

Sešas dalībvalstis ir ziņojušas, ka 2023.–2025. gadā ir pabeigušas savu jauno vai atjaunināto nacionālo klimatisko risku novērtējumu. To dalībvalstu skaits, kurās ir pieejams visaptverošs nacionāls novērtējums, ir palielinājies līdz 21. 13 dalībvalstis ziņojušas, ka tiek plānoti vai tiek gatavoti jauni visaptveroši nacionālie novērtējumi.

Vismaz viena trešdaļa dalībvalstu ir pabeigušas jaunus **tematiskos vai nozaru klimatisko risku novērtējumus**. **Viena vai cita veida nozaru vai tematisks klimatisko risku vai neaizsargātības novērtējums ir pieejams lielākajā daļā dalībvalstu**.

[60] "From adaptation to action: insights into progress and challenges across Europe", EVA, 2025.

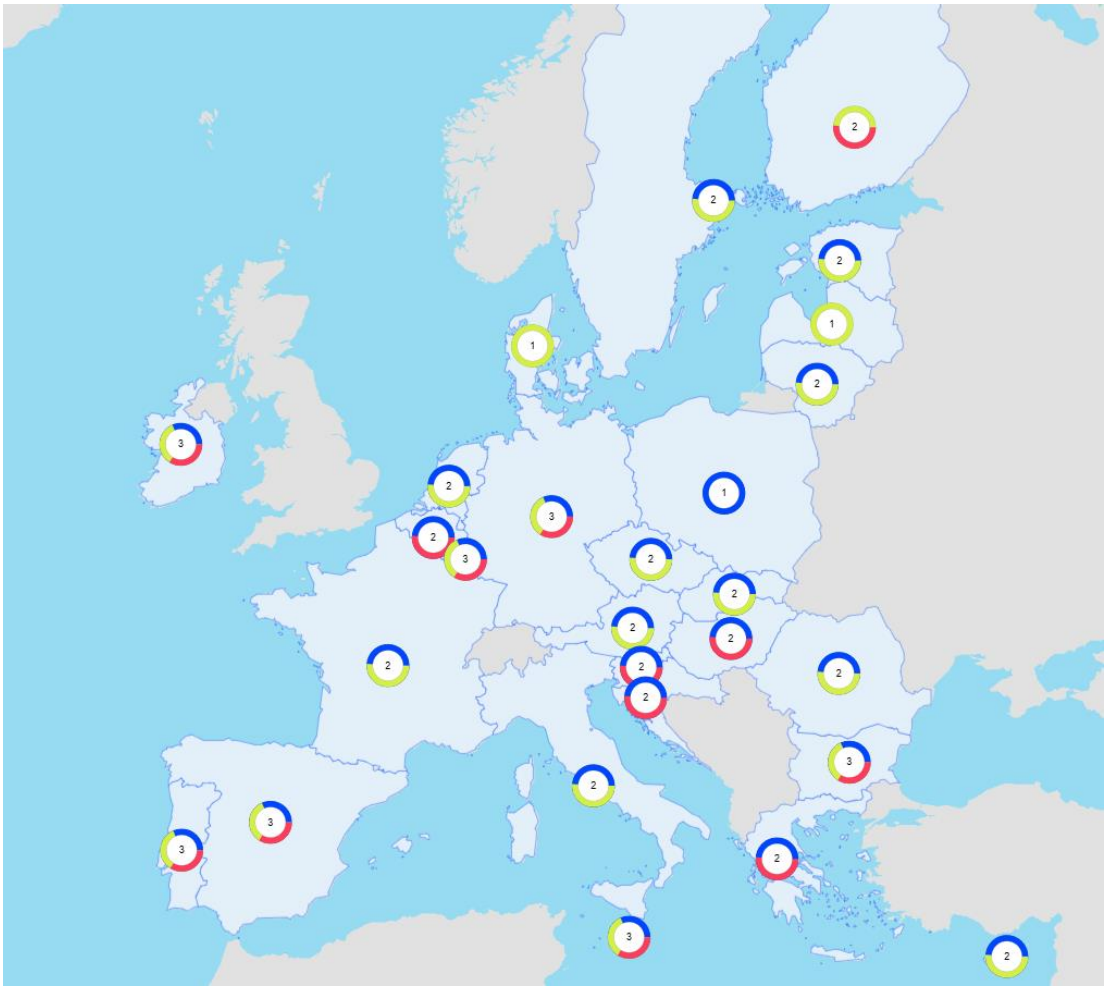
Lai gan dalībvalstu politiskās sagatavotības līmenis valsts līmenī ir pastāvīgi audzis, visos līmeņos **ir vajadzīgas saskaņotākas politikas un uzraudzības, ziņošanas un izvērtēšanas sistēmas**. Pašlaik nav pieejami saskaņoti dati par pielāgošanās rīcībpolitiku īstenošanu visās dalībvalstīs, taču neseni izvērtējumi liecina, ka īstenošana un pielāgošanās efektivitātes un lietderības izvērtēšanas metodes nav pietiekamas. Ir ļoti svarīgi **pielāgošanos integrēt nozaru politikā**. Lai gan valstu līmenī ir vērojama nozaru un tematisko pielāgošanās rīcībpolitiku palielināšanās tendence, attiecībā uz nozaru rīcībpolitikām ir vajadzīga papildu rīcība, piemēram, veselības nozarē.

Valstu, reģionālās un vietējās valdības pielāgošanās politikas veidošanā un plānošanā arvien vairāk iekļauj tiesiskumu. Tāpat arī reģionālā un vietējā līmenī tiesiskums arvien vairāk tiek ņemts vērā pilsētu pielāgošanās plānošanā. Politikas veidošanai nepieciešamās informācijas gūšanai tiek izmantoti līdzdalības procesi, kā par to liecina daudzi piemēri no visas Eiropas. Tomēr neaizsargātu grupu un tiesiskuma iekļaušanai jāpievērš vairāk uzmanības (sīkāku informāciju sk. pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 11. nodaļā).

Iepriekš aprakstītās norises saskan ar Komisijas ieteikumiem un atbildēm, ko dalībvalstis sniegušas uz tiem. Komisija 2023. gada septembra novērtējumā konstatēja, ka daudzi dalībvalstu pasākumi ir jāuzlabo, lai tie vairāk atbilstu ES un starptautisko nolīgumu mērķiem un tādējādi tiktu nodrošināts pastāvīgs progress pielāgotiesspējas uzlabošanā, noturības stiprināšanā un neaizsargātības pret klimata pārmaiņām mazināšanā. Pēc minētā novērtējuma Komisija 26 dalībvalstīm izdeva pielāgotus ieteikumus, kuros aplūkots plašs visa politikas cikla aspektu klāsts (sīkāku informāciju sk. pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 11. nodaļā).

Vairāk informācijas par klimatnoturību un pielāgošanos klimata pārmaiņām, ieskaitot valstu profilus, gadījumu analīzes, norādījumus, datus un publikācijas, varat atrast portālā *Climate-ADAPT*.

22. attēls. Pielāgošanās stratēģijas, plāni un klimata tiesību akti ar pielāgošanās noteikumiem ES

6.4. Reģionālā un vietējā rīcība[61]

Visā ES reģioni un pilsētas pastiprina darbu, kas saistīts ar klimatnoturību un pielāgošanos klimata pārmaiņām. Tie ir panākuši progresu divās jomās:

- **tiesību aktu prasību jomā.** Arvien vairāk dalībvalstu uzliek reģionālajām un vietējām pašvaldībām pienākumu sagatavot un īstenot pielāgošanās klimata pārmaiņām plānus. Valstis, kurās ir šādas tiesību aktu prasības, bieži vien ir ieviesušas stratēģijas vai integrē noturību un pielāgošanos nozaru programmās, rīcībpolitikās un noteikumos un pasākumu īstenošanā izmanto daudzlīmeņu koordināciju;
- **brīvprātīgas rīcības jomā.** Valstīs, kurās nav šādu tiesību aktu prasību, reģioni un pilsētas arvien biežāk rīkojas brīvprātīgi, bieži vien saskaņā ar

[61] Pārvaldības regulas 2025. gada datu kopas / subnacionālās pielāgošanās sākotnējais novērtējums.

nacionālajiem pielāgošanās plāniem vai ES pārrobežu programmām. Valdības to bieži atbalsta ar stimuliem, norādījumiem un kopīgām iniciatīvām.

Arvien izplatītāki kļūst institucionalizēti daudzlīmeņu tīkli, kas atbalsta vietējās, reģionālās un valsts struktūras zināšanu apmaiņā un rīcībpolitiku saskaņošanā. ES fondi palīdz reģioniem un pašvaldībām finansēt klimatnoturības un pielāgošanās klimata pārmaiņām projektus. (Sīkāku informāciju sk. 7. nodaļā.)

Pilsētas mēru pakta iniciatīva, kas tika izveidota 2008. gadā un ko atbalsta Eiropas Komisija, apvieno tūkstošiem vietējo pašvaldību, kas vēlas saviem iedzīvotājiem nodrošināt labāku nākotni. Pievienojoties iniciatīvai, vietējās pašvaldības brīvprātīgi apņemas īstenot ES mērķus klimata un enerģētikas jomā. Šī iniciatīva ir svarīga vietējās pielāgošanās plānošanas veicinātāja visā Eiropā, jo nodrošina rīkus, tīklus un līdzbiedru atbalstu. Vairāk nekā 10 000 vietējo pašvaldību ir apņēmušās rīkoties saskaņā ar pakta trim pīlāriem, tai skaitā stiprināt noturību un mazināt enerģētisko nabadzību.

7. Investīcijas klimatrīcībā

Svarīgākās norises

- Tagadnes investīcijas rada nākotnes ietaupījumus. 1980.–2023. gadā ar klimatu saistīti ekstrēmi notikumi Eiropas Savienībā nodarīja 738 miljardu EUR ekonomiskos zaudējumus, no kuriem 162 miljardi EUR radās 2021.–2023. gadā vien. Zaļo investīciju paātrināšana samazina nākotnes izmaksas, rada darbvietas un stiprina Eiropas noturību un enerģētisko drošību.
- Lai sasniegtu ES mērķrādītājus klimata un enerģētikas jomā, ir vajadzīgas lielas investīcijas. Ikgadējām investīcijām ES energosistēmā 2021.–2030. gadā vairāk nekā divreiz jāpārsniedz ikgadējās investīcijas 2011.–2020. gadā, sasniedzot aptuveni 565 miljardus EUR gadā.
- Pārkārtošanās procesā liela nozīme ir privātajam kapitālam. ES ilgtspējīga finansējuma satvars piesaista ievērojamas privātās investīcijas ilgtspējīgām darbībām, un emitēto zaļo obligāciju summa ES 2024. gadā sasniedza 314 miljardu EUR, kas ir rekordliela summa.
- ES budžetā klimatrīcība ir integrēta visās programmās. Klimata mērķiem ir iezīmēti aptuveni 662 miljardi EUR (34 % no 2021.–2027. gada budžeta), kas izmantojami tādās programmās kā Atveseļošanas un noturības mehānisms, kohēzijas politika, *InvestEU* un “Apvārsnis Eiropa”.

7.1. Investīciju vajadzības

1980.–2023. gadā ar klimatu saistīti ekstrēmi notikumi visā ES radīja aptuveni 738 miljardu EUR ekonomiskos zaudējumus. Ievērojami ir tas, ka 162 miljardi EUR (22 % no visiem zaudējumiem) radās 2021.–2023. gadā vien[62]. Šīs augošās izmaksas liecina, ka ir svarīgi rīkoties, lai cīnītos pret klimata pārmaiņām, samazinātu SEG emisijas un sagatavotos augošajai klimatiskajai ietekmei, un ka tas ir jādara steidzami. Klimatrīcība ne tikai samazina klimatisko ietekmi, bet arī sniedz plašākus ekonomiskus un sociālus ieguvumus. Šie ieguvumi citu starpā ir tīrāks gaiss, labāka sabiedrības veselība un zemākas veselības aprūpes izmaksas. Tā ir arī ieguldījums ES stratēģiskajā neatkarībā, jo ne tikai ietaupa naudu, bet arī samazina ES atkarību no importētās enerģijas un pakļautību satricinājumiem. Pārejot uz atjaunīgo enerģiju, ES 2031.–2050. gadā varētu samazināt ar fosilo degvielu importu saistītās izmaksas par 2,8 triljoniem EUR salīdzinājumā ar 2011.–2020. gada vidējo rādītāju[63].

Turpmākās vajadzības

Ir svarīgi investēt gan siltumnīcefekta gāzu emisiju mazināšanas rīcībā, gan mūsu noturības veidošanā, lai spētu tikt galā ar augošo klimatisko ietekmi.

[62] Eiropas Vides aģentūra (2024), *Economic losses from weather- and climate-related extremes in Europe*.
[63] 2040. gada mērķrādītāja ietekmes novērtējums (SWD(2024) 63 final).

Lai ierobežotu klimata pārmaiņas un sasniegtu ES 2030. gada klimata un enerģētikas mērķrādītājus, investīcijas ES energosistēmā ir ievērojami jāpalielina, lai 2021.–2030. gadā tās sasniegtu aptuveni 565 miljardus EUR gadā salīdzinājumā ar 250 miljardiem EUR investīciju gadā iepriekšējā desmitgadē[64]. Tas neietver investīcijas transporta nozares dekarbonizācijā.

Lai atteiktos no fosilajām degvielām un apmierinātu augošo pieprasījumu pēc elektroenerģijas, būs vajadzīgas lielas investīcijas pastiprinātās un modernizētās mazemisiju elektroenerģijas sistēmās. Investīcijas jaunā elektroenerģijas ražošanā, galvenokārt vēja un saules enerģijas ražošanā, un pastāvošo elektrostaciju modernizācijā būs jāpalielina vairāk nekā divas reizes – no aptuveni 45 miljardiem EUR līdz 90 miljardiem EUR gadā.

Piedāvājuma pusē visvairāk būs jāpalielina investīcijas elektrotīklos. Investīcijas pārvades un sadales infrastruktūrā ir jāpalielina trīs reizes, lai nodrošinātu uzticamu un efektīvu elektroenerģijas piegādi.

Arī pieprasījuma pusē investīcijas jāpalielina vairāk nekā divas reizes. Absolūtos skaitļos vislielākās vajadzības ir dzīvojamo ēku sektorā, kur tiek lēsts, ka ēku renovācijai un apkures sistēmu un iekārtu aizstāšanai būs vajadzīgi 215 miljardu EUR gadā. Tas gandrīz divreiz pārsniedz 2011.–2020. gadā veikto investīciju vidējo summu.

Visstraujākais relatīvais pieaugums ir vajadzīgs rūpniecībā. Lai gan gada vajadzības absolūtā izteiksmē ir mazākas un tiek lēstas aptuveni 40 miljardu EUR apmērā, tās ir sešas reizes lielākas nekā iepriekšējā desmitgadē. Investīcijas ir īpaši vajadzīgas, lai modernizētu un dekarbonizētu energoietilpīgas nozares, piemēram, tērauda, cementa un ķīmiskās rūpniecības nozari.

Lai aplēstu ar pielāgošanos klimata pārmaiņām saistīto investīciju nepietiekamību, ir vēl jāstrādā. Pašlaik daudzās investīcijās tiek pieņemts, ka vēsturiskie klimatiskie apstākļi turpināsies arī nākotnē. Visām investīcijām, kas ir pakļautas fiziskiem riskiem, ir vajadzīga tāda pieeja, kurā tiek pienācīgi ņemta vērā paredzamā turpmākā klimatiskā attīstība (konceptuālās klimatnoturības princips, kas izskaidrots 6.2. iedaļā).

[64] Visu skaitļu pamatā ir 2040. gada mērķrādītāja ietekmes novērtējums (SWD(2024) 63 final) un Neto nulles emisiju industrijas akta ietekmes novērtējums (SWD(2023) 68 final).

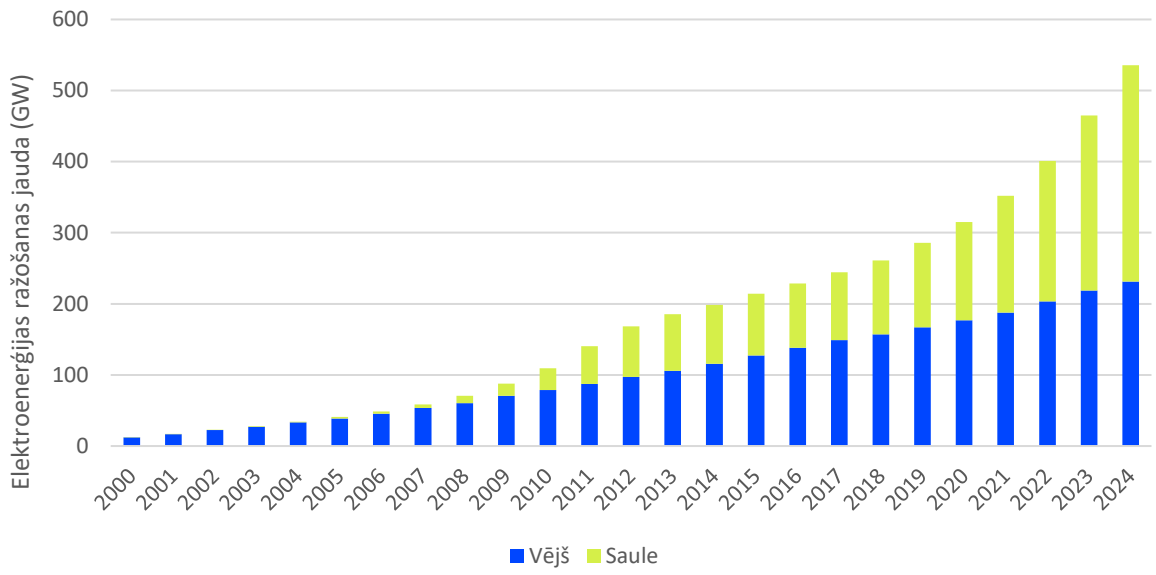
3. tabula. Energosistēmai vajadzīgās vidējās gada investīcijas (2023, miljardos EUR)

Nozare	2011–2020	2021–2030
Enerģijas piedāvājuma puse	80	200
Elektrotīkls	20	60
Elektrostacijas	45	90
Cits	20	45
Enerģijas pieprasījuma puse	170	365
Rūpniecības nozare	5	40
Dzīvojamās ēkas	115	215
Pakalpojumi	30	80
Lauksaimniecība	15	30
Kopā	**250**	**565**

Panāktais progress

Jaunākajās tendencēs ir vērojamas iepriecinošas pazīmes, ka investīcijas klimatiskās pārkārtošanās procesā un enerģētikas pārkārtošanā aug. Kopējā uzstādītā vēja un saules enerģijas ražošanas jauda 2010.–2024. gadā palielinājās gandrīz piecas reizes un 2020.–2024. gadā – par 70 %. Strauji sarūkot saules enerģijas paneļu izmaksām, uzstādītā jauda 2022.–2024. gadā ik gadu pieauga par vairāk nekā 20 %, bet vēja enerģijas jauda tajā pašā laikposmā palielinājās par 15 % gadā. 2024. gadā kopējā uzstādītā saules un vēja enerģijas ražošanas jauda bija 535 gigavati, kas ir aptuveni 47 % no kopējās uzstādītās jaudas.

23. attēls. Vēja un saules enerģijas ražošanas jauda

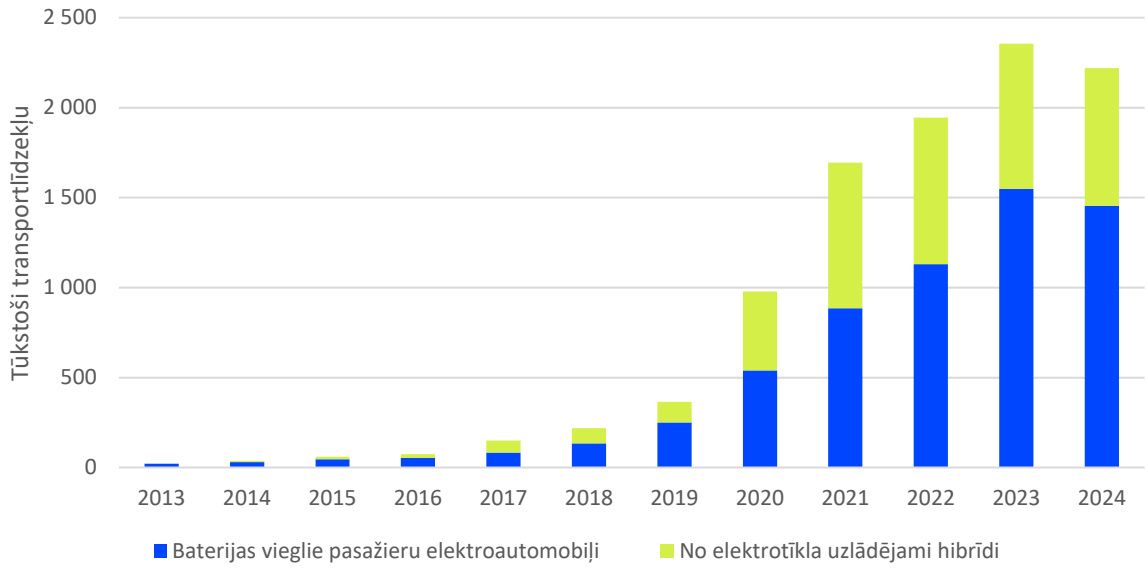

Avots: *Eurostat* (par 2024. gadu – Starptautiskā Atjaunojamo energoresursu aģentūra (*IRENA*)).

Pēdējos gados ir ievērojami palielinājies arī reģistrēto jauno **baterijas vieglo pasažieru elektroautomobiļu un no elektrotīkla uzlādējamo hibrīdu skaits**, kas

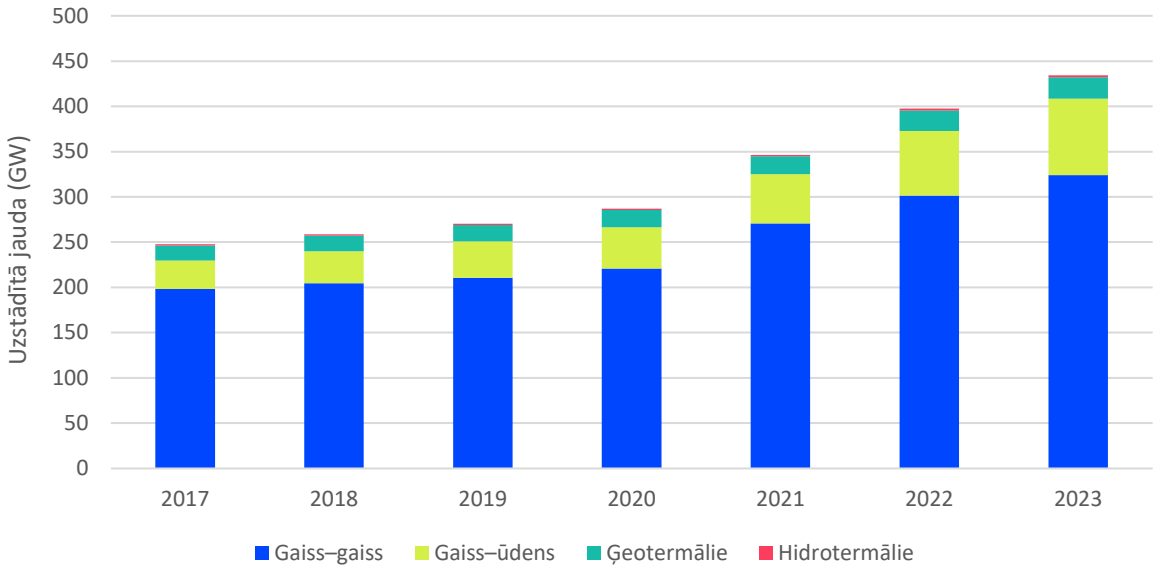
2024. gadā sasniedza attiecīgi 1,5 miljonus un 0,8 miljonus. Arī investīcijas siltumsūkņos dažu pēdējo gadu laikā ir uzņēmušas tempu, lai gan ne tik strauji kā investīcijas saules un vēja enerģijas ražošanā, jo joprojām pastāv tādi šķēršļi kā nepietiekama patērētāju atsaucība un uzstādīšanas jauda.

24. attēls. Jaunu reģistrēto vieglo pasažieru automobiļu skaits (baterijas vieglie pasažieru elektroautomobiļi un no elektrotīkla uzlādējami hibrīdi)

Avots: *Eurostat*.

25. attēls. Siltumsūkņu uzstādītā jauda

Avots: *Eurostat*.

7.2. Privātā sektora investīciju piesaiste

Ņemot vērā investīciju vajadzību apmēru, privātā sektora ieguldījumiem gan klimatnoturības, gan klimata pārmaiņu mazināšanas finansēšanā jābūt lieliem.

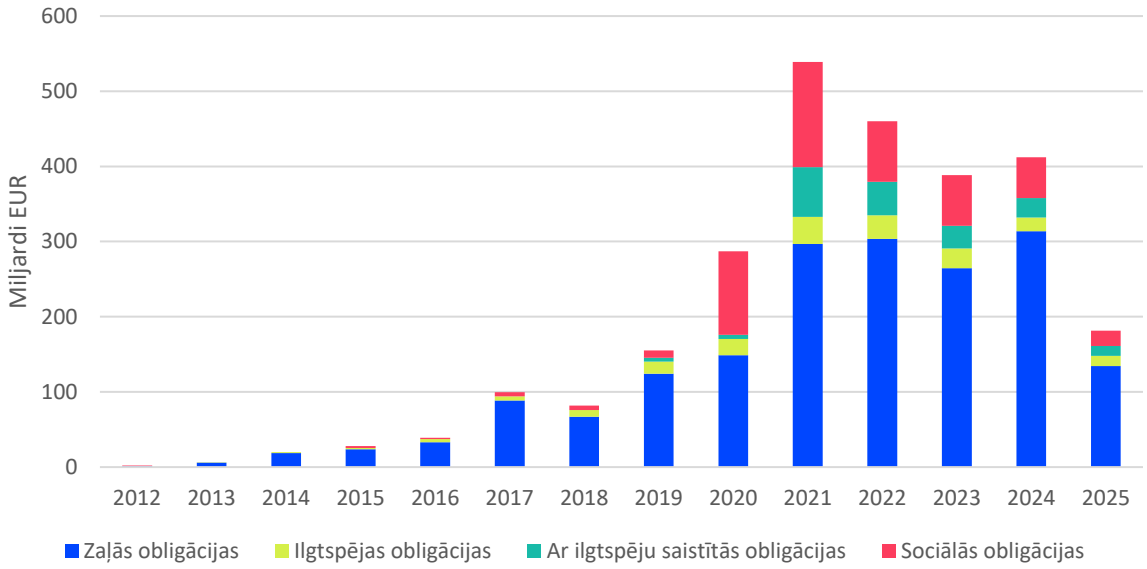
Tāpēc **ES ir izveidojusi politikas satvaru, kura mērķis ir veicināt privātā sektora investīcijas ilgtspējīgās darbībās**. Ilgtspējīga finansējuma satvars investoriem sniedz skaidras ilgtspējīgu darbību definīcijas (ES taksonomija) un prasa uzņēmumiem un bankām izpaust informāciju par savu ietekmi uz vidi un klimatu (Direktīva par korporatīvo ilgtspējas ziņu sniegšanu, Ar ilgtspēju saistītās finanšu informācijas atklāšanas regula). **Noteikumi, kas reglamentē ilgtspējīgu finansējumu, pašlaik tiek vienkāršoti**, lai samazinātu to radīto administratīvo slogu uzņēmumiem un vienlaikus padarītu šo satvaru labāk izmantojamu un ietekmīgāku. 2025. gada februārī Komisija nāca klajā ar tiesību aktu priekšlikumiem ar mērķi samazināt sniedzamo ilgtspējas ziņu apjomu un to uzņēmumu skaitu, kuriem šī informācija ir jāsniedz. Komisija apsver arī citus vienkāršošanas pasākumus.

Pēdējos gados uzņēmumu sektors un finanšu nozare ES ir novirzījuši ievērojamus resursus zaļo mērķu sasniegšanai. Piemēram, saskaņā ar Ilgtspējīga finansējuma platformas jaunāko ziņojumu **taksonomijai atbilstīgie lielu biržā kotētu Eiropas uzņēmumu kapitālizdevumi 2023. gadā sasniedza 250 miljardu EUR**[65].

Finanšu nozarē daži instrumenti ir kļuvuši par būtisku rīku privātā kapitāla piesaistīšanai. 26. attēlā ir parādītas **VSP (vides, sociālo vai korporatīvās pārvaldības) obligāciju** ikgadējās summas **ES** līdz 2025. gada jūnija pirmajai pusei. VSP tirgū joprojām dominē zaļās obligācijas (t. i., obligācijas, ar kurām finansē zaļos projektus). **Jaunu emitēto zaļo obligāciju** apmērs **2024. gadā** sasniedza **314 miljardu** EUR, kas ir vislielākais apmērs kopš 2007. gada, kad tika emitētas pirmās zaļās obligācijas. Turpretī ar ilgtspēju saistītās obligācijas (t. i., obligācijas, par kurām emitenti maksā lielākus procentus, ja nesasniedz savus iepriekš noteiktos ilgtspējas mērķus) turpina samazināties, un 2024. gadā to summa bija tikai 26 miljardi EUR salīdzinājumā ar 66 miljardiem EUR 2021. gadā un 45 miljardiem EUR 2022. gadā. Šis samazinājums atspoguļo to, ka investori ilgtspējai pieiet ar lielāku rūpību. Arī sociālās obligācijas (t. i., obligācijas, ar kurām finansē sociālos projektus) un ilgtspējas obligācijas (t. i., obligācijas, kas finansē zaļo un sociālo projektu kombināciju) samazinājās, palielinot zaļo obligāciju pārsvaru.

[65] Ilgtspējīga finansējuma platformas ziņojums *Monitoring capital flows to sustainable investments*.

26. attēls. Gadā emitētie VSP obligāciju apjomi ES

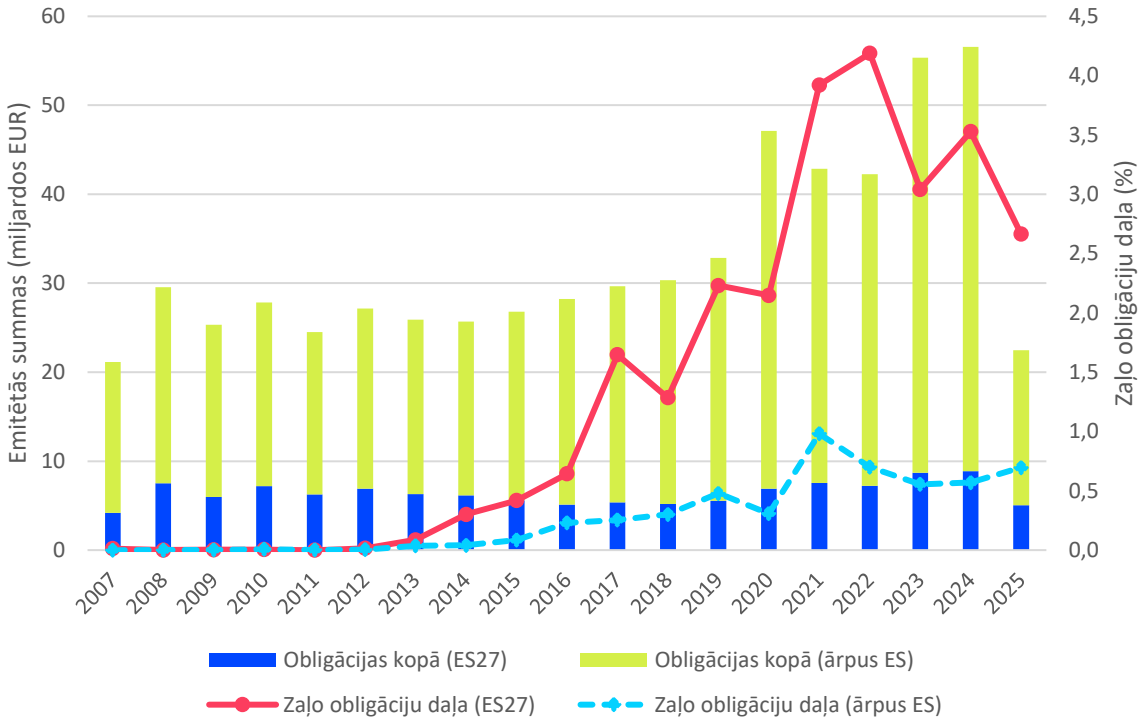

Avots: *LSEG*, *JRC* aprēķini. 2025. gada 15. jūnija dati.

ES ir pasaules līdere **zaļo obligāciju** tirgū (sk. 27. attēlu). Katru gadu no 2021. līdz 2024. gadam tās veidoja vairāk nekā 3 % no visām emitētajām obligācijām (2025. gada vidū – 2,7 %), un tas ievērojami pārsniedz trešo valstu zaļo obligāciju īpatsvaru, kas ir mazāks nekā 0,5 %.

Lai palielinātu šo finanšu instrumentu pārredzamību un ticamību, ES ir pieņēmusi Eiropas zaļo obligāciju regulu, ko piemēro kopš 2024. gada decembra un kas ir brīvprātīgs satvars emitentiem, kuri vēlas savas obligācijas pozicionēt kā Eiropas zaļās obligācijas. Šis standarts ir balstīts uz sīki izstrādātajiem ES taksonomijas kritērijiem, saskaņā ar kuriem nosaka zaļās saimnieciskās darbības, tādējādi tiek nodrošināts tirgus paraugpraksei atbilstošs pārredzamības līmenis. Ar to tiek arī Eiropas līmenī ieviesta to uzņēmumu uzraudzība, kas veic pirmsemisijas un pēcemisijas pārbaudes.

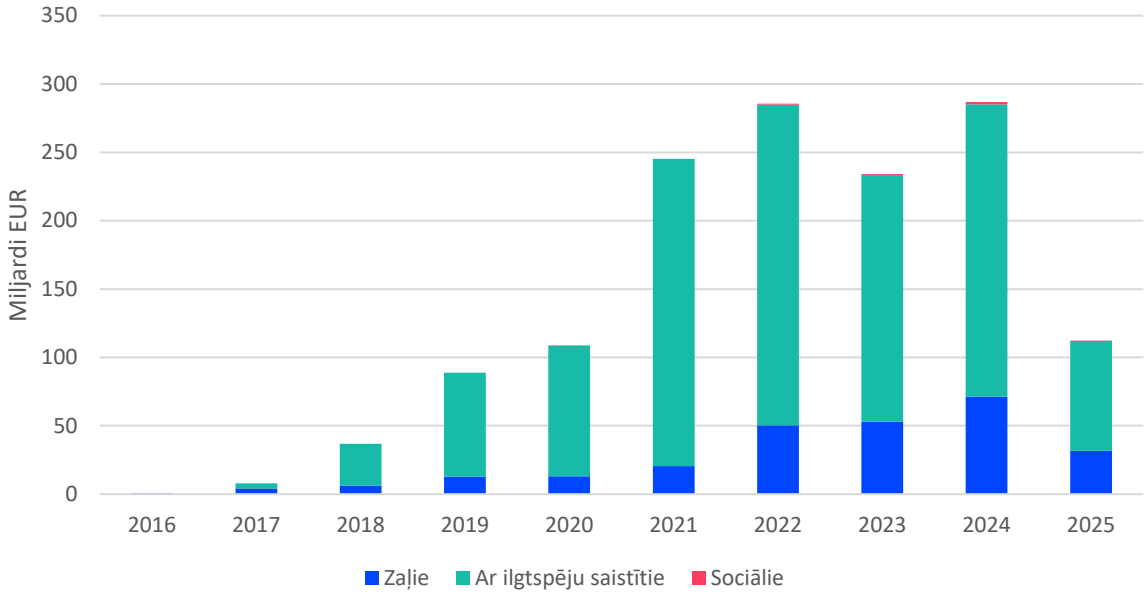
27. attēls. Emitētais visu veidu obligāciju gada apjoms un zaļo obligāciju īpatsvars

Avots: *LSEG*, *JRC* aprēķini. 2025. gada 15. jūnija dati.

VSP aizdevumu (tie tiek definēti kā kluba darījumi (*club deal*), sindicēšana vai divpusēji darījumi) tirgus tradicionāli ir sliktāk definēts nekā VSP obligāciju tirgus, un ES to nereglamentē. Piešķirto zaļo aizdevumu apjoms kopš 2016. gada ir pakāpeniski palielinājies, **2024. gadā** sasniedzot **71 miljardu EUR** salīdzinājumā ar 53 miljardiem EUR 2023. gadā (sk. 28. attēlu).

28. attēls. Gadā piešķirtie VSP aizdevumi ES

Avots: *LSEG*, *JRC* aprēķini. 2025. gada 16. jūnija dati.

Lai atvieglotu un paātrinātu uzņēmumu pāreju uz neto nulles emisijām, Komisija ar galveno nozaru tiešu iesaisti arī izstrādās nozarspecifiskus pārkārtošanās ceļus. Šiem ceļiem būtu jādod iespēja pieņemt uz labāku informāciju balstītus lēmumus par investīcijām un būtu jāpalīdz piesaistīt vairāk kapitāla pārkārtošanās procesam.

Gaidāmais integrētais klimatnoturības satvars ietvers rīcību, kuras mērķis būs piesaistīt klimatnoturības finansējumu, lai nodrošinātu, ka visas investīcijas, kas ir neaizsargātas pret klimata pārmaiņu ietekmi, tiek veidotas tā, lai tās varētu tikt galā ar klimatiskajiem riskiem, kas to darbības laikā varētu materializēties (“konceptuālā noturība”).

7.3. Finansējums no ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas

ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas ieņēmumus izmanto trīs fondi, lai atbalstītu tīras tehnoloģijas, atjaunīgo enerģiju un energoefektivitāti:

- Inovāciju fonds,
- Modernizācijas fonds un
- Sociālais klimata fonds.

No ETS ieņēmumiem daļēji tiek finansēts arī Atveseļošanas un noturības mehānisms.

Inovāciju fonds

Inovāciju fonds ir viena no pasaulē lielākajām mazoglekļa tehnoloģiju izvēršanas finansēšanas programmām. Tā mērķis ir ieviest tirgū jaunas tīras enerģijas un rūpnieciskās tehnoloģijas, lai ES varētu samazināt emisijas, sasniegt klimatneitralitāti un saglabāt konkurētspēju. Fonda budžets 2020.–2030. gadā tiek lēsts **40 miljardu EUR** apmērā (pamatojoties uz oglekļa cenu 75 EUR par tonnu). Atbalsta saņemšanai no fonda var pieteikt ES, Islandes, Lihtenšteinas un Norvēģijas projektus.

Kopš 2020. gada Komisija ir izsludinājusi 11 uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus, ieskaitot 2 izsoles Eiropas Ūdeņraža bankas ietvaros. Inovāciju fonds patlaban atbalsta aptuveni 190 pašlaik notiekošu liela un maza mēroga projektu, kuru kopējais no fonda piešķirtais finansējums ir aptuveni 10,8 miljardi EUR.

2024. gada uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus

Komisija 2024. gada decembrī izsludināja trīs uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus ar 4,6 miljardu EUR budžetu.

- **Neto nulles emisiju tehnoloģijas.** Šā uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus budžets bija 2,4 miljardi EUR, un līdz 2025. gada aprīlim, kad tas tika slēgts, bija saņemti 359 priekšlikumi no 28 valstīm. Komisija nupat ir publicējusi izvērtēšanas rezultātus un to projektu sarakstu, kas priekšatlasīti dotācijas nolīguma sagatavošanai.
- **Baterijas.** Ar šo uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus pirmo reizi tiks atbalstīta elektrotransportlīdzekļu baterijas elementu ražošana. Uzaicinājuma budžets

bija 1 miljards EUR, un 2025. gada aprīlī bija saņemti 14 priekšlikumu no 8 valstīm. 2025. gada jūlijā tika paziņots, ka **finansējums ir piešķirts sešiem projektiem – pa diviem projektiem no Francijas un Vācijas un pa vienam projektam no Zviedrijas un Polijas –, un tie kopā saņēma 852 miljonu EUR lielu atbalstu**. Šo projektu kopējā elektrotransportlīdzekļu bateriju elementu ražošanas jauda būs aptuveni 56 gigavatstundas (GWh) gadā.

- **Ūdeņraža izsole.** Šis uzaicinājums iesniegt priekšlikumus attiecās uz Eiropas Ūdeņraža bankas izsoles par atjaunīgā ūdeņraža ražošanu otro kārtu. Tā budžets bija 1,2 miljardi EUR, ieskaitot jaunu 200 miljonu EUR piešķīrumu, kas bija iezīmēts tieši projektiem jūras transporta nozarē. Izsole noslēdzās 2025. gada februārī ar 66 piedāvājumiem no 11 valstīm, un atbalsts tika piešķirts 15 projektiem 5 dažādās valstīs. **Paredzams**, ka šajos projektos 10 gadu laikā **tiks saražoti gandrīz 2,2 miljoni tonnu atjaunīgā ūdeņraža**, ļaujot izvairīties no vairāk nekā 15 miljonu tonnu CO_2 emisiju radīšanas.

Kā paziņots Tīras rūpniecības kursa paziņojumā, Inovāciju fonds 2025. gada beigās izsludinās jaunu uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus, lai atbalstītu tīras tehnoloģijas, bateriju ražošanu un atjaunīgo ūdeņradi. Tas arī sāks jaunu izsoli par siltuma dekarbonizāciju rūpnieciskajos procesos.

Visi projekti, valstu datu lapas un interaktīvie infopaneļi ir pieejami Inovāciju fonda projektu portfelī.

Inovāciju fonda pakalpojumi

Inovāciju fonds sniedz vairākus pakalpojumus, kas ļauj saņemt finansējumu papildu projektiem pat pēc tam, kad sākotnējais uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus budžets jau ir piešķirts.

Vācija, Austrija un Spānija ir veikušas iemaksas saskaņā ar mehānismu **"izsoles kā pakalpojums"**, nodrošinot līdz 836 miljoniem EUR tādu daudzsološu projektu atbalstam, kas iepriekšējā ūdeņraža izsolē nav saņēmuši finansējumu.

Komisija strādā, lai izveidotu līdzīgu elementu parastajiem uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus – **"dotācijas kā pakalpojumu"**.

Abi elementi dod dalībvalstīm iespēju izmantot Inovāciju fonda izvērtēšanas procedūras un izvairīties no nevajadzīga administratīvā un finansiālā sloga, ko radītu jaunu atbalsta shēmu izstrāde un īstenošana tām pašām tehnoloģijām.

Atbalsts no Inovāciju fonda neaprobežojas tikai ar publisko finansējumu. Konkrētāk, maza mēroga projekti un projekti no valstīm ar zemākiem ienākumiem var saņemt **projektu izstrādes palīdzību**. Eiropas Investīciju banka piedāvā pielāgotas tehniskās un finanšu konsultācijas, lai uzlabotu inovatīvu projektu gatavību un nodrošinātu līdzsvarotu Inovāciju fonda atbalsta sadalījumu pa reģioniem un nozarēm.

Modernizācijas fonds

Modernizācijas fonds izmanto ES ETS ieņēmumus, lai palīdzētu dalībvalstīm ar zemākiem ienākumiem sasniegt savus 2030. gada klimata un enerģētikas mērķrādītājus. Šo atbalstu var saņemt 13 dalībvalstu: Bulgārija, Čehija, Grieķija, Horvātija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovākija, Slovēnija un Ungārija.

Fonds finansē atjaunīgos energoresursus, energotīklu modernizāciju un ēku un rūpniecības energoefektivitāti. Šīs investīcijas paātrina pāreju uz tīru enerģiju un saglabā visas ES konkurētspēju.

Tiek lēsts, ka modernizācijas fonda budžets 2021.–2030. gadā ir 57 miljardi EUR, pieņemot, ka vidējā oglekļa cena ir 75 EUR par tonnu CO_2. Kopš 2021. gada jau ir izmaksāts 19,1 miljards EUR 12 saņēmējām dalībvalstīm.

Visnesenāk izmaksātais atbalsts ir 2,7 miljardi EUR 2024. gada decembrī un 3,7 miljardi EUR 2025. gada jūnijā. Pēdējā minētā izmaksa ir vislielākā kopš fonda izveides. Šie nesen izmaksātie līdzekļi ir pirmie Slovēnijā (2024. gada decembris) un Grieķijā (2025. gada jūnijs) investētie līdzekļi.

Sociālais klimata fonds

Sociālais klimata fonds tika izveidots kopā ar ETS2 (sk. 2. nodaļu) – ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu degvielai, kas izmantota ēkās, autotransportā un mazajā rūpniecībā. Tā galvenais mērķis ir palīdzēt samazināt šīs jaunās sistēmas sociālo un ekonomisko ietekmi, sniedzot palīdzību visvairāk skartajiem cilvēkiem, jo īpaši

mājsaimniecībām un mikrouzņēmumiem, kam ir grūti segt augušās enerģijas un transporta izmaksas. Līdztekus obligātai dalībvalstu iemaksai tam 2026.–2032. gadā būtu jānodrošina vismaz 87 miljardi EUR publiskā atbalsta veidā, parūpējoties par to, lai pārejā uz tīrāku ekonomiku neviens netiktu atstāts novārtā.

Tas, kā tiks izlietots Sociālā klimata fonda finansējums, tiek aprakstīts sociālajos klimata plānos, kas dalībvalstīm jāpieņem un par ko jāsaņem pozitīvs Komisijas novērtējums. Šajos plānos ir jānosaka grupas, kas ir vismazāk aizsargātas pret enerģētisko un transporta nabadzību un ETS2 ietekmi, un jāapraksta to atbalstam paredzētie pasākumi un investīcijas. Izstrādājot plānus, dalībvalstīm ir jārīko sabiedriskā apspriešana, iesaistot plaši definētu ieinteresēto personu loku: reģionālās un vietējās pašvaldības, sociālekonomisko partneru pārstāvjus, attiecīgas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, jaunatnes organizācijas utt. Plānā būtu jāiekļauj arī apspriešanas kopsavilkums, kā arī skaidrojums par to, kā ir ņemtas vērā respondentu atbildes. Reģionālie un vietējie dalībnieki tiek iesaistīti arī investīciju īstenošanā uz vietas un visā fonda darbības laikā, lai nodrošinātu pielāgotu un iedarbīgu rīcību.

Līdz šim savu sociālo klimata plānu projektus Komisijai ir iesniegušas Zviedrija un Latvija. Eiropas Komisija ir sākusi pārbaudīt plānus, un ir gaidāms, ka tā pieņems galīgo lēmumu tiesību aktos noteiktajā piecu mēnešu termiņā pēc to iesniegšanas. Komisija arī cieši sazinās ar pārējām dalībvalstīm, lai palīdzētu pabeigt un iesniegt visus plānus.

Ja dalībvalsts plāns tiek novērtēts pozitīvi, 2026. gada 1. janvārī var sākt finansēšanu. Tomēr fondam varēs piekļūt tikai tās valstis, kas būs pilnībā iekļāvušas ETS2 savos valsts tiesību aktos.

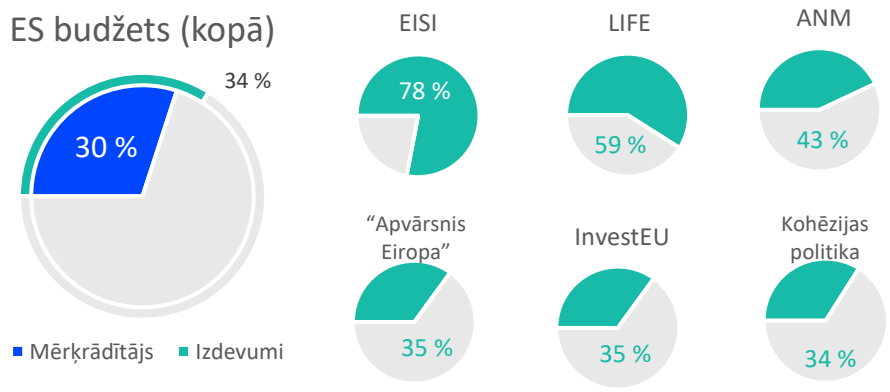
7.4. Klimata izdevumi ES budžetā

ES budžets – gan ES daudzgadu finanšu shēma, kas aptver laikposmu no 2021. līdz 2027. gadam, gan atveseļošanas pēc Covid-19 instruments *NextGenerationEU* – ir viens no galvenajiem zaļās pārkārtošanās virzītājspēkiem.

Pašreizējās budžeta saistības liecina, ka 2021.–2027. gadā ES klimatrīcībai būs iztērējusi aptuveni 662 miljardus EUR. Tie ir 34 % no visa ES budžeta un pārsniedz 30 % mērķrādītāju.

Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments (EISI), kura budžetā 78 % ir atvēlēti klimatam, ir viena no tām ES programmām, kurās klimata izdevumu īpatsvars ir vislielākais. Arī programma *LIFE* un Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM) lielu daļu sava budžeta tērē klimata projektiem (sk. 29. attēlu).

29. attēls. ES budžeta un atlasītu fondu un rīcībpolitiku līdzekļu daļa, kas, paredzams, tiks iztērēta klimatam (%, 2021–2027)

Avots: budžeta saistības klimata jomā. "Climate mainstreaming", Eiropas Komisija.

Visi šie fondi sniedz taustāmus rezultātus. Piemēram:

- pateicoties privātu un publisku ēku energoefektivitātei, ir radušies ietaupījumi, kas tiek lēsti 45 gigavatstundu apmērā gadā;
- ir novērstas emisijas 98 miljonu tonnu oglekļa dioksīda ekvivalenta apmērā gadā; vairāk nekā puse šā emisiju apjoma novērsta, pateicoties investīcijām *NextGenerationEU* zaļajās obligācijās. Turklāt paredzams, ka Inovāciju fonds pirmajos 10 savas darbības gados samazinās emisijas vēl par 452 miljoniem tonnu oglekļa dioksīda;
- ir uzstādīta atjaunīgās enerģijas jauda vēl 543 gigavatstundu apmērā.

Komisijas 2025. gada jūlija priekšlikumos par daudzgadu finanšu shēmu 2028.–2034. gadam ir iekļauts 35 % izdevumu mērķrādītājs klimata un vides mērķiem. Tas zaļo investīciju atbalstam piesaistītu vairāk nekā 700 miljardu EUR. Priekšlikumā arī paredzēts visā budžetā piemērot principu "nenodarīt būtisku kaitējumu", lai nodrošinātu, ka ES finansējums nav pretrunā ES klimata un vides mērķiem. Priekšlikumā ir iekļauts arī konceptuālas klimatnoturības princips, kas ES finansējumam tiktu piemērots pirmo reizi.

Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments

Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments (EISI) ir ES transporta, enerģētikas un digitālās infrastruktūras finansēšanas shēma. Instrumenta kopējais budžets ir 33 miljardi EUR, no kuriem 60 % ir iezīmēti klimatrīcībai. Instruments krietni pārsniedz šo mērķrādītāju, ar klimatu saistītām investīcijām, piemēram, elektroenerģijas pārvades uzlabojumiem, alternatīvās degvielas piegādes punktiem un jaunām vai uzlabotām dzelzceļa līnijām, novirzot 78 % budžeta jeb gandrīz 26 miljardus EUR.

Atveseļošanas un noturības mehānisms

Atveseļošanas un noturības mehānisms ir pagaidu fonds un galvenā daļa instrumentā *NextGenerationEU* – ES plānā, kā atveseļoties pēc nesenajām krīzēm: Covid-19 pandēmijas un enerģētiskās krīzes, ko izraisījis Krievijas iebrukums

Ukrainā. Tā budžets ir līdz 650 miljardiem EUR, un tas dod dalībvalstīm iespēju ievērojami palielināt ar klimatu saistītās investīcijas[66].

Visas dalībvalstis ir apņēmušās klimata jomai tērēt vairāk par prasītajiem 37 %, un tiek prognozēts, ka dažas dalībvalstis klimatrīcībai tērēs krietni vairāk par pusi no sava piešķīruma. Dalībvalstis kopā plāno klimatam tērēt 42,5 % no saviem piešķīrumiem (276 miljardus EUR). Līdz 2025. gada septembrim ar klimatu saistīto izmaksāto līdzekļu apmērs bija sasniedzis 62 miljardus EUR.

Ir panākts ievērojams progress, un praksē ir piedzīvoti vairāki veiksmes stāsti. Tomēr, tā kā ANM ir noteikti šā pagaidu fonda izmantošanas termiņi (visi maksājumi jāveic līdz 2026. gada beigām), nākamajā gadā būs ļoti svarīgi paātrināt un pabeigt īstenošanu.

InvestEU

InvestEU izmanto ES budžeta garantiju, lai palīdzētu starptautiskām un valsts attīstību veicinošām bankām finansēt ilgtspējīgas investīcijas, inovāciju un darbvietu radīšanu. Viens no četriem prioritārajiem "logiem" ir ilgtspējīgas infrastruktūras logs, kas atbalsta tīru transportu, atjaunīgo enerģiju, energoefektivitāti un citas tīras tehnoloģijas.

Programmas mērķis ir piesaistīt 372 miljardu EUR investīcijas, no kurām vismaz 30 % tiktu atvēlēti klimatrīcībai. Līdz 2024. gada beigām tā jau bija piesaistījusi 300 miljardu EUR, no kuriem 38 % bija saistīti ar klimatu. Paredzams, ka 2021.–2027. gadā tā būs investējusi klimata projektos 110 miljardu EUR, kas ir aptuveni 35 % no visām investīcijām.

Programma "Apvārsnis Eiropa"

Pamatprogramma "Apvārsnis Eiropa" ir ES galvenā pētniecības un inovācijas finansēšanas programma. Tā cīnās pret klimata pārmaiņām, palīdz sasniegt ANO ilgtspējīgas attīstības mērķus un veicina ES konkurētspēju un izaugsmi.

Programmas "Apvārsnis Eiropa" kopējais budžets visam 2021.–2027. gada laikposmam ir 95,5 miljardi EUR. Programmai vismaz 35 % izdevumu ir jāvelta klimata mērķiem – tas 2021.–2027. gada laikposmā atbilst 34,8 miljardiem EUR finansējuma.

Ņemot vērā klimatam 2021.–2024. gadā piešķirto budžetu un aplēses par 2025.–2027. gadu, programma sekmīgi virzās uz vispārējo 35 % saistību izpildi. Līdz 2024. gada beigām pētniecības un inovācijas darbībām, kas atbalsta klimatrīcību, jau bija iezīmēti gandrīz 20 miljardu EUR[67]. Tas apliecina programmas apņemšanos cīnīties pret klimata pārmaiņām un veicināt ilgtspējas mērķu sasniegšanu.

[66] 2023. un 2024. gadā dalībvalstis, reaģējot uz enerģētisko krīzi, ko izraisījis Krievijas iebrukums Ukrainā, papildināja savus atveseļošanas un noturības plānus ar jaunām nodaļām par *REPowerEU*. Jaunas vai paplašinātas reformas un investīcijas, kas tiek veiktas dalībvalstīs, lai palīdzētu pakāpeniski izbeigt ES atkarību no Krievijas fosilajām degvielām un paātrināt pāreju uz tīru enerģiju, tiek atbalstītas ar papildu finanšu līdzekļiem (19 miljardu EUR lielas jaunas dotācijas, no citiem fondiem veikti pārskaitījumi un atlikušo *NextGenerationEU* aizdevumu izmantošana).
[67] Provizoriski skaitļi.

“Apvārsnis Eiropa” atbalsta klimata pētniecības un inovācijas darbības tādās jomās kā klimata zinātne un pielāgošanās klimata pārmaiņām, atjaunīgā enerģija un enerģijas uzkrāšana, rūpniecības dekarbonizācija, apritīgums, ilgtspējīga mobilitāte, ēku modernizācija un biobāzēti risinājumi.

Pamatprogrammā “Apvārsnis Eiropa” ir iekļautas vairākas laikā ierobežotas “misijas”, kas vērstas uz tādiem lieliem izaicinājumiem kā pielāgošanās klimata pārmaiņām, augsnes veselības uzlabošana un klimatneitrālu pilsētu izveide. Vienas šīs misijas – pielāgošanās klimata pārmaiņām – mērķis ir vismaz 150 Eiropas reģionu un kopienu līdz 2030. gadam padarīt klimatnoturīgus. Līdz šim tajā ir piešķirti 517 miljonu EUR 61 projektam. Nodrošinot resursus un lēmumus vietējo un reģionālo struktūru rokās, šī misija paātrina rīcību un stimulē inovāciju un dabā balstītus, digitālus un citus sistēmiskus risinājumus. Klimatneitrālu pilsētu misija ir atbalstījusi 92 pilsētas, izmantojot līgumus, kas ietver saistības, kā arī rīcības un investīciju plānu.

Programma *LIFE*

Programma *LIFE* ir ES vides, enerģētikas un klimata fonds. *LIFE* projekti ir vērsti uz inovatīviem rūpnieciskiem SEG emisiju samazināšanas risinājumiem, oglekļa piesaistījumiem lauksaimniecībā un mežos, pielāgošanos klimata pārmaiņām pilsētās un lauku apvidos un lielāku sagatavotību ekstrēmiem laikapstākļu notikumiem. Programmai *LIFE*, kuras kopējais budžets 2021.–2027. gadam ir 5,4 miljardi EUR, ir īpaša apakšprogramma, kas attiecas uz klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām.

61 % no kopējā budžeta būtu jāizlieto klimatrīcībai. Programma tai tērē 59 %, kas ir nedaudz mazāk par mērķrādītāju.

Kopš plānošanas cikla sākuma, 2021. gada, klimata apakšprogramma ir finansējusi 117 projektu, tiem nodrošinot 367 miljonus EUR. Saskaņā ar 2024. gada uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus no apakšprogrammas tika piešķirts kopumā 25 miljonu EUR finansējums 23 projektiem, ieskaitot divus stratēģiskus integrētos projektus.

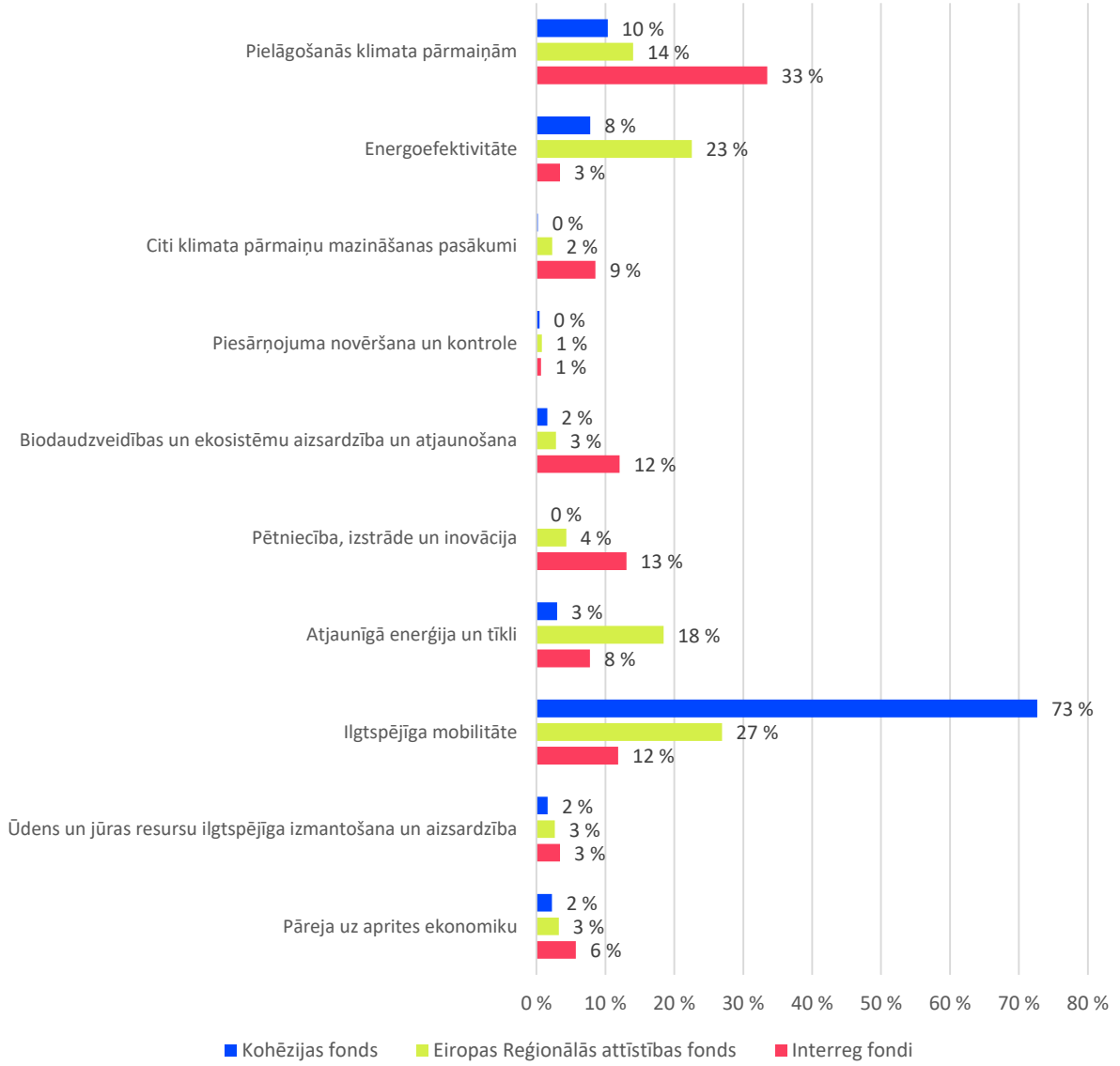
Kohēzijas politika

Kohēzijas politika ir līdzsvarotas un taisnīgas ES reģionu attīstības stūrakmens. Tās galvenais mērķis ir nodrošināt, lai ikvienam neatkarīgi no dzīvesvietas būtu vienādas iespējas gūt panākumus. Tas ir svarīgi, jo palīdz radīt taisnīgas iespējas un mazina nevienlīdzību ES.

Kohēzijas politika arī virza klimatrīcību. Tā finansē projektus, kas samazina enerģijas patēriņu, vairo atjaunīgo enerģiju, uzlabo sabiedrisko transportu, aizsargā dabu un stiprina vietējo un reģionālo noturību pret ekstrēmiem laikapstākļiem. Sasaistot reģionālo izaugsmi ar tīriem un zaļiem risinājumiem, kohēzijas politika palīdz ES sasniegt tās klimata mērķus, vienlaikus nodrošinot, ka neviens reģions netiek atstāts novārtā.

Pamatojoties uz Komisijas vidusposma pārskatu, 2025. gada septembrī tika pieņemti jauni noteikumi, lai dalībvalstis varētu vieglāk atbalstīt ES stratēģisko prioritāšu īstenošanu. Piemēram, saskaņā ar jaunajiem noteikumiem Eiropas Reģionālās attīstības fonds varētu finansēt lielus uzņēmumus tādās svarīgās jomās kā dekarbonizācija vai stratēģiskās tehnoloģijas.

30. attēls. Kohēzijas politikas līdzekļu daļa, kas piešķirta klimatrīcībai, pa tematiskajām jomām

Visi dati, interaktīvās diagrammas un ilustratīvie stāsti par kohēzijas politiku ir pieejami kohēzijas atvērto datu platformā.

Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Kohēzijas fonds un Interreg

Dalībvalstis klimatrīcībai no saviem Kohēzijas fonda (KF) piešķīrumiem ir piešķīrušas aptuveni 57 % (22,29 miljardus EUR), bet no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) piešķīrumiem – 33 % (70,63 miljardus EUR). Papildus tam ar klimatu saistītu

pasākumu atbalstīšanai ir paredzēts izmantot aptuveni 24,5 % no 10,7 miljardiem EUR uz Eiropas reģionālo sadarbību vērsto un ES finansēto programmu līdzekļu (*Interreg* fondu). Kopā šīs investīcijas ne tikai ievērojami samazinās SEG emisijas un veicinās pielāgošanos klimata pārmaiņām, bet arī radīs darbvietas, palielinās konkurētspēju, uzlabos mobilitāti un saglabās līdzsvarotu reģionālo attīstību visā ES. 30. attēlā ir parādīts finansējums, kas piešķirts ar klimatu saistītām politikas jomām, kā procentuālā daļa no kopējiem Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Kohēzijas fonda un *Interreg* izdevumiem klimatrīcībai.

Līdz 2025. gada 30. jūnijam konkrētiem projektiem bija piešķirti aptuveni 45 % no Eiropas Reģionālās attīstības fonda budžeta un 61 % no Kohēzijas fonda budžeta 2021.–2027. gada periodam.

Taisnīgas pārkārtošanās fonds

Taisnīgas pārkārtošanās fonds nodrošina 19,7 miljardus EUR, lai palīdzētu cilvēkiem un reģioniem, kurus pārkārtošanās uz klimatneitralitāti skar visvairāk, piemēram, teritorijām, kurās tiek slēgtas ogļraktuves vai notiek smagās rūpniecības pārveide. Pašlaik tas atbalsta 96 ogļu un oglekļietilpīgus reģionus ar pielāgotiem taisnīgas pārkārtošanās plāniem, piemēram, atbalstot vietējās ekonomikas diversifikāciju un palīdzot cilvēkiem apgūt jaunas prasmes. No šā pasākuma labumu gūs līdz 120 000 bezdarbnieku, un gandrīz 200 000 cilvēku iegūs jaunas prasmes.

Taisnīgas pārkārtošanās fonds virzās uz priekšu – līdz 2025. gada jūnijam projektiem bija piešķirti jau 47 % no fonda salīdzinājumā ar 22 % iepriekšējā gadā. Progress ievērojami atšķiras. Igaunija un Malta ir atlasījušas visus finansējamos projektus, un Luksemburga, Zviedrija un Nīderlande ir atlasījušas gandrīz visus finansējamos projektus. Turpretī Beļģija, Ungārija un Bulgārija ir piešķīrušas mazāk nekā 10 % no kopējā budžeta.

Eiropas Sociālais fonds

2021.–2027. gada plānošanas periodā Eiropas Sociālais fonds Plus investē 5,7 miljardus EUR zaļajās prasmēs un darbvietās un zaļās ekonomikas atbalsta pasākumos un reformās. Tie ietver darba ņēmēju prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju, atbalstu darbu zaudējušiem darba ņēmējiem un darba ņēmējiem, kas strādā zaļās pārkārtošanās skartos uzņēmumos, un zaļo prasmju mācīšanu nodarbinātajiem un bezdarbniekiem.

8. Starptautiskā klimatrīcība

Svarīgākās norises

- Azerbaidžānā notikušās Pušu konferences 29. sesijā (*COP 29*) ES bija svarīga loma vienošanās panākšanā par jauno kolektīvo kvantitatīvo mērķi klimatfinansējuma jomā laikposmam pēc 2025. gada un Parīzes nolīguma noteikumu par starptautiskajiem oglekļa tirgiem pabeigšanu.
- ES 2024. gada novembrī iesniedza savu pirmo divgadu pārredzamības ziņojumu, rādot piemēru Parīzes nolīguma pilnveidotā caurskatāmības satvara ietvaros un attiecībā uz vērienīgas klimatrīcības īstenošanu.
- ES klimata ministri Pušu konferences 30. sesijas (*COP 30*) gaidās vienojās par ES nacionāli noteikto devumu ar indikatīvu 2035. gada mērķrādītāju, kas paredz samazināt SEG neto emisijas par 66,25–72,5 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni.
- ES ir pastiprinājusi klimata dialogu ar svarīgām pasaules valstīm, ieskaitot Ķīnu, Brazīliju, Indiju, Dienvidāfriku un Kanādu.
- 2024. gadā Komisija apņēmās nodrošināt 4,6 miljardu EUR lielu klimatfinansējumu. 27 % no šīs summas bija paredzēta pielāgošanās klimata pārmaiņām mērķim, 46 % – klimata pārmaiņu mazināšanai, un 27 % – transversālām darbībām, kas vērstas gan uz mazināšanas, gan pielāgošanās prioritātēm.

ES, strādājot gan starptautiskā, gan divpusējā līmenī, būtiski virza uz priekšu globālo rīcību ar mērķi sasniegt Parīzes nolīguma mērķus. Tā šo procesu ietekmē ar finansiālu atbalstu, Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām (*UNFCCC*) un Parīzes nolīguma ietvaros veiktām sarunām, diplomātisko iesaisti, spēju veidošanu un līderību regulējuma jomā.

8.1. Daudzpusēja iesaiste

Pagājušajā gadā ES iesaistījās vairākās **augsta līmeņa un tehniskās starptautiskās sanāksmēs**, lai censtos panākt lielāku globālo ieceru vērienu sarunās par klimatu, palielinātu pārredzamību, mobilizētu resursus un dalītos zināšanās par klimatrīcību arvien nestabilākā ģeopolitiskajā kontekstā.

Komisija un Augstā pārstāve 2025. gada oktobrī nāca klajā ar starptautisku stratēģiju, kā nodrošināt stabilu Eiropas pozīciju pasaules tirgos. Jaunajā ES globālajā redzējumā klimata un enerģētikas jomā ir izklāstīts ES piedāvājums pasaulei: izmantot diplomātiju, lai aizsargātu mūsu pamatintereses, veicināt taisnīgas pārkārtošanās standartus, palīdzot mūsu partneriem izstrādāt pašiem savus standartus, un novērst jaunus drošības apdraudējumus un problēmas, kas apdraud gan Eiropas, gan mūsu partneru intereses.

Parīzes nolīguma īstenošana

ES konstruktīvi iesaistījās Azerbaidžānā notikušajā *COP 29*, lai panāktu konferencei noteikto galveno uzdevumu izpildi. Puses vienojās par jaunu **kolektīvu kvantitatīvu**

mērķi klimatfinansējuma jomā laikposmam pēc 2025. gada, kas paredz, ka attīstītās valstis uzņemsies līdz 2035. gadam nodrošināt un piesaistīt jaunattīstības valstīm klimatrīcībai vismaz 300 miljardu USD gadā no dažādiem avotiem, un jaunattīstības valstis tiek mudinātas veikt brīvprātīgas iemaksas. Jauno mērķi papildina aicinājums visiem dalībniekiem sadarboties, lai varētu palielināt finansējumu jaunattīstības valstīm no visiem publiskajiem un privātajiem avotiem vismaz līdz 1,3 triljoniem USD gadā.

Vēl viens svarīgs rezultāts bija **oglekļa tirgu noteikumu kopuma** pabeigšana (saskaņā ar Parīzes nolīguma 6. pantu). Šie noteikumi, veicinot pārredzamu un augstas integritātes sadarbību, palīdzēs valstīm paaugstināt un sasniegt savus klimata mērķrādītājus.

ES 2024. gada 21. novembrī iesniedza **pirmo divgadu pārredzamības ziņojumu**. Ziņojumā ir sīki izklāstīts progress, kas panākts 2030. gada mērķrādītāja sasniegšanā, un progress, kas panākts, novērtējot ES klimata rīcībpolitiku un pasākumu ietekmi uz siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu un klimatnoturības veidošanu. Tajā arī sīki izklāstīts ieguldījums, kas veikts starptautisko spēju veidošanā un klimatfinansējumā. Sīkāku informāciju skatīt pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 5. nodaļā.

Divgadu pārredzamības ziņojums ir pieejams *UNFCCC* tīmekļa vietnē.

Saskaņā ar *UNFCCC* **klimata pārmaiņu mazināšanas darba programmu** ES dalījās ar paraugpraksi un klimata pārmaiņu mazināšanas risinājumiem attiecībā uz ēkām un pilsētu sistēmām (2024. gada oktobrī notikušajā Ceturtajā globālajā dialogā un uz investīcijām vērstajos pasākumos) un meža nozari (2025. gada maijā notikušajā Piektajā globālajā dialogā un uz investīcijām vērstajos pasākumos). **Taisnīgas pārkārtošanās darba programmas** ietvaros ES piedalījās divos taisnīgas pārkārtošanās dialogos, lai dalītos pieredzē un labā praksē attiecībā uz taisnīgu klimatnoturību un taisnīgiem enerģētikas pārkārtošanas ceļiem.

Pielāgošanās klimata pārmaiņām jomā ES aktīvi sadarbojās ar citām valstīm, lai panāktu progresu AAE un Belenas darba programmas par pielāgošanās rādītājiem izpildē. Tas ir nepieciešams, lai īstenotu "**AAE satvaru globālai klimatnoturībai**", kas pieņemts Pušu konferences 28. sesijā (*COP 28*) 2023. gadā, un sasniegtu globālo pielāgošanās mērķi.

Gatavojoties Pušu konferences 30. sesijai (*COP 30*), kas notiks Belenā [*Belém*] 2025. gada novembrī, Eiropas Savienība sarunās konstruktīvi cenšas panākt, lai tiktu pieņemti veiksmīgi lēmumi par konferences uzdevumos aprakstītajiem rezultātiem. Vieni no uzdevumiem ir pieņemt rādītājus, ar ko sekot līdzi progresam virzībā uz **globālo pielāgošanās mērķi**, panākt vienošanos par **dzimumu līdztiesības rīcības plānu** un aktīvi piedalīties diskusijās par **Baku–Belenas ceļvedi** uz 1,3 triljoniem USD, kura mērķis ir palielināt klimatfinansējuma plūsmas uz jaunattīstības valstīm. ES arī turpina piedalīties konstituētajās struktūrās, kas

izveidotas *UNFCCC* pušu un starpvaldību procesa atbalstam, lai sasniegtu uzdevumos noteiktos rezultātus.

Pirmās globālās izsvēršanas iznākumu un ES nacionāli noteiktā devuma īstenošana

Pamatojoties uz pirmās globālās izsvēršanas iznākumiem un lai saglabātu impulsu būtiskā kolektīvā līguma par enerģētikas pārkārtošanu īstenošanā, ES vadībā 2025. gada janvārī tika izveidots **Globālais enerģētikas pārkārtošanas forums**. Forums pulcē valstu un valdību vadītājus, ministrus un ieinteresēto personu grupas, un tā mērķis ir nodrošināt, ka apņemšanās paātrināt pāreju uz tīru enerģiju, trīskāršojot atjaunīgās enerģijas jaudu un divkāršojot energoefektivitāti, tiek integrēta nākamajā nacionāli noteikto devumu kārtā.

ES ir arī vienojusies pirms *COP 30* iesniegt savu nacionāli noteikto devumu, kam ir noteikts indikatīvs 2035. gada mērķrādītājs, kurš paredz SEG neto emisijas samazināt par 66,25–72,5 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni.

Iesaistīšanās citos daudzpusējos un plurilaterālos forumos

ES darbs ar Apvienoto Nāciju Organizāciju un tās aģentūrām turpina veicināt pāreju uz tīru enerģiju un vērienīgas klimatiskās ieceres. Tas, ka Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas 79. sesijā **tika pieņemts Nākotnes pakts**, atkal apstiprināja, ka ir vajadzīga stingrāka rīcība cīņā pret klimata pārmaiņām. Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas 80. sesijā Eiropas Savienība valstu un valdību vadītāju augsta līmeņa pasākumā par klimatrīcību uzsvēra savas klimata jomas saistības un klimatiskās ieceres un Globālajā atjaunīgo energoresursu samitā iepazīstināja ar savu redzējumu par atjaunīgās enerģijas izvēršanu.

ES turpina aktīvi piedalīties **G7 un G20**, lai virzītu uz priekšu klimatrīcību. Neraugoties uz ģeopolitisko spiedienu, iepriekšējā gadā šajos forumos tika panākts progress. G7 aicināja lielākajos ekonomikas reģionos strauji un pamatīgi samazināt emisijas, cita starpā līdz 2030. gada pirmajai pusei pakāpeniski atsakoties no enerģijas ražošanas bez akmeņogļu izmešu mazināšanas, savukārt G20 apstiprināja "**vērienīgāku ieceru programmu**", lai nodrošinātu, ka 1,5 °C mērķi joprojām ir iespējams sasniegt. ES ir mudinājusi abus forumus vienoties par konkrētām Parīzes nolīguma un globālās izsvēršanas īstenošanas darbībām.

ES turpina darboties **Klimata klubā** – rūpniecības dekarbonizācijas augsta līmeņa forumā. Kluba darbības galvenokārt ir vērstas uz tērauda un cementa ražošanas dekarbonizāciju. 2024. gadā šis klubs izveidoja globālu piemeklēšanas platformu, kuras mērķis ir paātrināt lielas emisijas radošu rūpniecības nozaru dekarbonizāciju jaunietekmes un jaunattīstības ekonomikas reģionos, piemeklējot tehniskus un finansiālus risinājumus.

ES ir arī sadarbojusies ar **ESAO**, lai virzītu uz priekšu klimatrīcību dalībvalstīs un kandidātvalstīs. Tā ir piedalījusies ar klimata pārmaiņām saistītajā darbā, ko veic dažādas struktūras, piemēram, Vides politikas komiteja, Klimata pārmaiņu darba grupa un Vides mērķu sasniegšanai paredzētā finansējuma un investīciju darba grupa. Tā ir arī iesaistījusies Iekļaujošajā forumā par oglekļa emisiju mazināšanas pieejām un

Oglekļa tirgus platformā, kas ESAO ietvaros izveidoti kā forumi brīvai oglekļa emisiju mazināšanas rīcībpolitiku un oglekļa cenu noteikšanas un tirgus rīcībpolitiku apspriešanai.

Tīrai enerģijai veltītajā ministru forumā Komisija ir sākusi kampaņu, kas veicina ilgtspējīgu dzīvesveidu un taisnīgumu emisiju samazināšanas kontekstā un ietver augsta līmeņa deklarāciju, kuru apstiprinājušas vairākas valstis, piemēram, Ķīna, Indija un Brazīlija.

ES turpina investēt iniciatīvās, kuru mērķis ir cīnīties pret klimata pārmaiņu un vides degradācijas sekām, kas pastiprina draudus mieram, stabilitātei un drošībai un var vājināt Eiropas aizsardzību. 2025. gadā ES publicēja progresa ziņojumu par to, kā tiek īstenots kopīgais paziņojums par klimatu un drošību. Ziņojumā cita starpā uzsvērts, kā vides degradācijas un klimata pārmaiņu ietekme uz mieru, drošību un aizsardzību patlaban ir kļuvusi par nozīmīgu tematu saziņā ar trešām valstīm, reģionālām organizācijām un tādām organizācijām kā *NATO* un kā šis jaunais tematiskais uzsvars noved pie taustāmām iniciatīvām.

8.2. Divpusēja iesaiste

Divpusēja iesaiste rada iespējas apmainīties ar informāciju ar trešām valstīm par to, kā mēs kopīgi sasniedzam Parīzes nolīguma mērķus, dalīties zināšanās un pieredzē, kas attiecas uz klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām, un sniegt tehniskas atziņas, kas gūtas no ES plašās pieredzes klimata politikā, arī oglekļa cenas noteikšanas jomā. ES divpusējā iesaistē un regulārā saziņā ar reģionāliem un pilsoniskās sabiedrības partneriem tiek aplūkotas arī ar klimatu saistītas bažas par drošību.

2024. un 2025. gadā divpusējā sadarbībā ar trešām valstīm uzmanība tika pievērsta vērienīgu **jaunu nacionāli noteikto devumu** iesniegšanai **līdz *COP 30***, kas notika 2025. gada novembrī. Latīņamerikā, Āzijā un Āfrikā tika organizēti vairāki pasākumi, lai ar valstu ieinteresētajām personām un valdībām apmainītos ar informāciju par modelēšanu un nacionāli noteikto devumu vērienu.

Oglekļa cenas noteikšana ir ES klimata politikas stūrakmens un ES klimata diplomātijas centrālais elements. ES, pamatojoties uz savu pieredzi, sadarbojas ar partneriem, lai uzlabotu oglekļa cenas noteikšanas rīcībpolitikas, piemēram, emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas vai oglekļa nodokļus.

Pēc tam, kad *COP 29* tika pabeigts **oglekļa tirgu noteikumu kopums**, ES ir mērķis cieši sadarboties ar partnervalstīm arī tamdēļ, lai spētu izmantot priekšrocības, ko sniedz augstas integritātes starptautiskie oglekļa tirgi.

ES ir sākusi sadarbību ar tādām valstīm kā **Brazīlija**, kas pieņēma oglekļa tirgus tiesību aktus 2024. gada decembrī, Indiju, Dienvidaustrumāzijas valstu asociācijas valstīm utt. Šī sadarbība papildina iesaisti, kas jau notiek ar tādām valstīm kā Ķīna un Kanāda, kurās jau ir izveidotas oglekļa cenas noteikšanas shēmas.

ES sadarbojas arī ar **ES kandidātvalstīm**, lai nodrošinātu, ka tās ātri saskaņo savus tiesību aktus ar ES tiesību aktiem klimata jomā. Īpašs uzsvars tiek likts uz progresa

panākšanu oglekļa cenas noteikšanā un tiesību aktu saskaņošanu ar ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas noteikumiem. Paplašināšanās process virzās straujāk nekā pēdējos 15 gados. 2025. gada septembrī ES oficiāli sāka pievienošanās sarunas ar Albāniju par zaļajām un ilgtspējīgas savienojamības rīcībpolitikām, ieskaitot vides un klimata rīcībpolitiku. Pārskata periodā ES veica arī Moldovas un Ukrainas tiesību aktu skrīningu, lai pārbaudītu to gatavību ievērot ES klimata tiesību aktus.

Tika panākts progress arī **pastāvošo zaļo aliansu** (ar Japānu, Norvēģiju un Kanādu) un **zaļo partnerību** (ar Maroku un Dienvidkoreju) īstenošanā, pastiprinot dialogu un sadarbību jomās, kas ir būtiskas zaļās pārkārtošanās procesam. 2024. gada janvārī Dienvidkorejā tika sākta četru gadu ES un Korejas zaļās partnerības programma. Programmas mērķis ir pastiprināt ES zaļo diplomātiju un veicināt divpusēju sadarbību, vienlaikus atbalstot zaļās partnerības īstenošanu. Līdzīga programma – Zaļās alianses mehānisms – kopš 2024. gada jūlija darbojas arī Japānā.

ES un Ķīnas augsta līmeņa vides un klimata dialogā ES ir apmainījusies ar **Ķīnu** ar informāciju un viedokļiem par dažādām zaļās pārkārtošanās paātrināšanas rīcībpolitikām, tai skaitā par Ķīnas emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu (kura veidota pēc ES sistēmas parauga), emisiju un klimata pārmaiņu ietekmes modelēšanu, metāna emisiju mērīšanu un kontroli un noturības finansējuma stimulēšanu. ES ar savu klimata diplomātiju, kas tika īstenota, sākot no augstākajiem politiskajiem līmeņiem līdz tehniskajiem līmeņiem, ir pamudinājusi Ķīnu dot savu ieguldījumu globālās klimatrīcības atbalstīšanā. Pēc ES un Ķīnas samita, kas notika 2025. gada jūlijā, tika publicēta kopīga deklarācija par klimatu.

ES pastiprināja attiecības ar **Indiju** ar kolēģijas vizīti Indijā, kas notika 2025. gada pavasarī. Pēc šīs vizītes 2025. gada septembrī tika publicēta jauna **ES un Indijas stratēģiskā programma**, kurā cita starpā galvenā uzmanība pievērsta zaļās pārkārtošanās procesam, tīrām tehnoloģijām un klimatnoturībai. Pastiprinās arī tehniskā sadarbība oglekļa cenas noteikšanas un klimata modelēšanas jomā.

2025. gada septembrī notika pirmais ES un Dienvidaustrumāzijas valstu asociācijas **ministru** dialogs par klimatu un vidi. Dialogs apstiprināja kopīgu apņemšanos īstenot daudzpusējo klimata programmu un stingru politisko apņemšanos sadarboties, lai īstenotu vērienīgu klimatrīcību.

Indonēzijā ir sākusies finansēšanas sadarbības mehānisma – **enerģētikas taisnīgas pārkārtošanas partnerību** – aktīvāka īstenošana. Šī partnerība izpaužas kā 20 miljardu USD nolīgums, kura mērķis ir dekarbonizēt Indonēzijas ekonomiku, kas balstīta uz oglēm. Līdz šim jau ir apstiprināti aizdevumi un dotācijas aptuveni 1,2 miljardu USD apmērā, ieskaitot atbalstu peldošai 60 MW saules elektrostacijai Rietumjavā.

ES ir tāda pati partnerība ar Senegālu, Dienvidāfriku un Vjetnamu. Arī Vjetnama savas 15 miljardu USD vērtās partnerības ietvaros ir panākusi progresu klimatrīcības jomā, un drīz ir gaidāma lielu atjaunīgo energoresursu projektu apstiprināšana.

Saskaņā ar ES **stratēģiju *Global Gateway*** klimats un enerģētika ir vienas no galvenajām prioritātēm Āfrikā. ES pieeja jau ir panākusi konkrētus rezultātus. 2025. gada martā ES nāca klajā ar 4,4 miljardu EUR investīciju paketi tīras enerģijas projektu atbalstam Dienvidāfrikā. ES ir arī sākusi sarunas ar Dienvidāfriku par jauna veida tirdzniecības un klimata nolīgumu – **tīras tirdzniecības un investīciju partnerību**. Šīs iniciatīvas palīdzēs ES uzņēmumiem diversificēt savas zaļās piegādes ķēdes, stiprinās ES konkurētspēju un palīdzēs Dienvidāfrikai samazināt savas emisijas.

2025. gada septembrī notika **otrais Āfrikas klimata samits**, kas apliecināja ES apņemšanos sadarboties ar Āfrikas partneriem, lai sasniegtu Parīzes nolīguma mērķus, un ES atbalstu zaļās pārkārtošanās procesam un klimatnoturībai Āfrikā. Tas arī bruģēja ceļu ES un Āfrikas Savienības samitam, kas notiks Angolā 2025. gada novembrī.

Visu ES divpusējo samitu ar trešām valstīm darba kārtībā un iznākumos, piemēram, 2025. gada ES un Kanādas, ES un Japānas un ES un Vidusāzijas samita darba kārtībā un iznākumos, ir pausti aicinājumi ciešāk sadarboties, lai pastiprinātu klimatrīcību.

ES **Klimata dialogu programma** ir svarīgs instruments, ar ko virzīt politikas dialogu un sadarbību klimata politikas jomā starp Eiropas Savienību un trešo valstu valdību, uzņēmumu, akadēmisko aprindu un sociālo un ekonomisko organizāciju pārstāvjiem, un šā procesa galīgais mērķis ir īstenot Parīzes nolīgumā paredzētās saistības. 2025. gada janvārī sākās jauns posms, kas ilgs līdz 2029. gada vidum un kam piešķirti 30 miljonu EUR, lai atbalstītu sarunas par klimata politiku 26 prioritārajās valstīs.

8.3. Klimatfinansējums un starptautiskā sadarbība

Starptautiskais publiskais klimata finansējums kopā ar klimata finansējumu no privātiem avotiem ievērojami palīdz jaunattīstības valstīm īstenot Parīzes nolīgumu.

ES, tās dalībvalstis un finanšu iestādes kopā sniedz vislielāko attīstības palīdzību un pasaulē lielāko klimatfinansējumu, kas veido aptuveni trešdaļu no globālā publiskā klimatfinansējuma. 2024. gadā ES un tās dalībvalstis klimatfinansējumā no publiskiem avotiem ieguldīja 31,7 miljardus EUR un piesaistīja vēl 11,0 miljardu EUR no privātiem finansējuma avotiem, lai palīdzētu jaunattīstības valstīm samazināt savas siltumnīcefekta gāzu emisijas un pielāgoties klimata pārmaiņu ietekmei (50 % finansējuma tiek piešķirta klimata pārmaiņu mazināšanai, un 50 % – pielāgošanās mērķim). Divas trešdaļas finansiālā atbalsta, ko ES tieši sniedza citām valstīm, tika piešķirts ar īpašiem, labvēlīgākiem noteikumiem, un gandrīz viena ceturtdaļa tika izmantota vismazāk attīstīto valstu atbalstam.

2024. gadā Komisija apņēmās nodrošināt 4,6 miljardu EUR lielu klimatfinansējumu. 27 % no šīs summas bija paredzēta pielāgošanās klimata pārmaiņām mērķim, 46 % – klimata pārmaiņu mazināšanai, un 27 % – transversālām darbībām, kas vērstas gan uz mazināšanas, gan pielāgošanās prioritātēm (sk. 4. tabulu).

4. tabula. Klimatfinansējuma saistības (2024)

	Saistību summa (milj. EUR)	% no saistību kopsummas
Pielāgošanās	1221	27 %
Transversālas darbības	1252	27 %
Mazināšana	2087	46 %
Kopā	4560	**100 %**

Komisija turpina atbalstīt partnervalstis, izmantojot savus finansēšanas instrumentus. Piemēram, klimatrīcībai ir veltīti vismaz 30 % Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumenta (*NDICI* – "Eiropa pasaulē") līdzekļu. Tas ietver darbības nestabilā un konfliktu skartā vidē, atzīstot klimata pārmaiņu, vides degradācijas, nestabilitātes un konfliktu sarežģīto savstarpējo atkarību.

Global Gateway ir 300 miljardu EUR vērta stratēģija, kuras mērķis ir veicināt viedu, tīru un drošu infrastruktūru partnervalstīs, koncentrējoties uz digitālo jomu, klimatu, enerģētiku un transportu. Tās līdzekļi tiek investēti arī cilvēkos, izglītībā, pētniecībā un veselībā. Konkrēts piemērs ir *Global Gateway* programma *EUROCLIMA*, kas veido partnerības starp ES un Latīņamerikas un Karību jūras reģionu, lai veicinātu zaļu un taisnīgu pārkārtošanos.

Arī Pirmspievienošanās palīdzības instrumentā (*IPA III*) ir noteikts klimata pārmaiņu izdevumu mērķrādītājs – 18 %, kas līdz 2027. gadam pieaugs līdz 20 %. Tās ir vēl nepieredzēti lielas 4 miljardu EUR investīcijas emisiju samazināšanā un palīdzēšanā ES kandidātvalstīm veidot noturību pret klimata pārmaiņu ietekmi.

Eiropas Komisija kopā ar Apvienoto Karalisti, Franciju, Īriju un Spāniju Ceturtajā konferencē par attīstības finansēšanu, kas notika Seviljā (no 2025. gada 30. jūnija līdz 4. jūlijam), rīkoja ministru dialogu, kurā pievērsās mazo salu jaunattīstības valstu un vismazāk attīstīto valstu bažām par klimatfinansējumu. Ministri, augstākās amatpersonas un galvenie partneri noteica pamatu ilgtermiņa partnerībai, kuras mērķis ir palielināt šo neaizsargāto valstu klimatfinansējuma apjomu un to iespējas saņemt šādu finansējumu.

ES un tās dalībvalstis joprojām nodrošina atbalstu zaudējumu un kaitējuma mazināšanai, apņēmušās piešķirt **Zaudējumu un kaitējuma fondam** vairāk nekā 400 miljonu USD, no kuriem vairāk nekā 25 miljonus USD nodrošina Eiropas Komisija. ES kā šā fonda valdes locekle arī aktīvi piedalās fonda praktiskās darbības nodrošināšanā.

Tiek īstenoti arī centieni veicināt privātā sektora iesaistīšanos klimatrīcībā, izmantojot Eiropas Fondu ilgtspējīgai attīstībai plus (EFIA+). EFIA+ nodrošina visaptverošu instrumentu kopumu, ieskaitot garantijas, dotācijas un tehnisko palīdzību, lai piesaistītu privātā sektora investīcijas ilgtspējīgai attīstībai partnervalstīs. Tas ar savu

ieguldījumu cita starpā veicina klimata pārmaiņu mazināšanu, pielāgošanos tām un vides aizsardzību un pārvaldību. EFIA+, piedāvājot dažādus riska dalīšanas instrumentus līdz 40 miljardu EUR apmērā, 2021.–2027. gadā varētu piesaistīt investīcijas vairāk nekā pustriljona euro apmērā, galvenokārt no privātā sektora.

Komisija turpina sadarbību ilgtspējīgas aviācijas jomā, sniedzot īpašu atbalstu ar ilgtspējīgām aviācijas degvielām saistītai priekšizpētei un uzņēmējdarbības īstenošanas pētījumiem vairākās Āfrikas valstīs un Indijā. Papildus tam Komisija turpina atbalstīt daudzas Āfrikas un Latīņamerikas valstis tīras pilsētu mobilitātes attīstīšanā, tai skaitā tīru un efektīvu transporta tehnoloģiju (dzelzceļa un autobusu) veicināšanā. ES arī atbalsta kuģniecības spēju veidošanu saskaņā ar Starptautiskās Jūrniecības organizācijas Neto nulles emisiju satvaru un atbalsta zaļo jūras koridoru izveidi un atjaunīgo un mazoglekļa degvielu ražošanas un izmantošanas iespēju izpēti šajā nozarē.